

Vluchtelingenwerk
VLAANDEREN

INTERNATIONALE BESCHERMING VAN HOLEBI'S IN BELGIË

AANBEVELINGEN EN TIPS VOOR EEN BETER
VERLOOP VAN DE ASIELPROCEDURE

JANUARI 2020

INHOUD

INLEIDING	5
METHODOLOGIE EN TERMINOLOGIE	6
WETTELIJK KADER	8
1. Specifieke sociale groep	9
2. Medewerkingsplicht	10
3. Bijzondere procedurele noden	12
4. Notities van het persoonlijk onderhoud	14
EUROPESE RECHTSPRAAK	16
1. Arrest X., Y. en Z. tegen Nederland: specifieke sociale groep	16
2. Arrest A., B. en C. tegen Nederland: bewijs en beoordeling	18
3. Arrest F. tegen Hongarije: psychologisch onderzoek	20
BELGISCHE BESLISSINGEN VANDAAG	21
1. Het geloofwaardigheidsonderzoek	22
1.1. Beoordeling van de geloofwaardigheid	22
1.2. Onderzoek naar de ontdekking en beleving van de seksuele oriëntatie	25
1.3. Onderzoek naar de relaties	34
1.4. Kennis LGBTQIA+-gemeenschap en wetgeving	38
1.5. Bewijsmiddelen	43
1.6. Laattijdige verklaring	48
1.7. Gedrag in de private en publieke ruimte	55
1.8. Geloofwaardigheid van de vervolgingsfeiten	58
1.9. Het geheel van de elementen	60
1.10. Conclusies en aanbevelingen over het geloofwaardigheidsonderzoek	63
2. Het gegrondheidsonderzoek	69
2.1. Beoordeling van de gegrondheid van de vrees voor vervolging	69
2.2. Onderzoek naar de vervolgingsfeiten	72
2.3. Onderzoek naar de vervolger	73
2.4. Persoonlijke omstandigheden en intern vluchtalternatief	77
2.5. Discretievereiste en toekomstgerichte beoordeling van de vrees	81
2.6. Verruimd voordeel van de twijfel vs. Groepsvervolgning	83
2.7. Conclusies en aanbevelingen	86
ALGEMENE CONCLUSIES	88

Redactie: Lisa Okladnicoff (VWV)

Medewerking aan redactie: Petra Baeyens (VWV) en Joost Depotter (VWV)

Bijzondere dank aan Felix Daem, Manon Vanhamme, Patricia Moutngui en Rana Mizrak voor hun hulp. Ook veel dank aan het CGVS, de RvV, Çavaria, Merhaba en Rainbowhouse voor hun medewerking, nuttige inzichten en toevoegingen.

Eindredactie: Evelien Chiau

Vormgeving: Elena Ferreri (VWV)

Verantwoordelijke Uitgever: Charlotte Vandycke, Kruidtuinstraat 75, 1210 Brussel

Uitgever: Vluchtelingenwerk Vlaanderen VZW

INLEIDING

Wereldwijd zijn meer dan 70 miljoen mensen op de vlucht. Bijna 26 miljoen van hen bevinden zich buiten hun eigen herkomstland. Mensen vluchten om allerlei redenen, zoals oorlog en geweld, politieke overtuiging of religie. Er zijn ook mensen die vluchten voor vervolging omwille van hun seksuele geaardheid of genderidentiteit (SOGI).¹

In meer dan 60 landen bestraft wetgeving homoseksuele handelingen. Daarnaast zijn er ook landen waar er de facto een bestraffing is omdat andere wetten strenger worden toegepast op holebi's. In nog andere landen is er zo'n mate van homofobie dat mensen geen hulp krijgen van hun eigen overheid wanneer zij gevaar lopen.²

In 2019 kregen in België 569 mensen die SOGI als reden voor hun verzoek om internationale bescherming gaven een beslissing van het Commissariaat-Generaal voor de Vluchtelingen en de Staatlozen (CGVS): 54 procent kreeg een weigering en 46 procent een beschermingsstatuut.³ De meest voorkomende herkomstlanden waren Irak, Kameroen, Senegal, Marokko en Venezuela.⁴

Internationale bescherming vragen omwille van SOGI is niet evident. Het is voor velen een taboe om er openlijk over te spreken, laat staan openlijk te beleven. Het eigen referentiekader speelt een rol in hoe de asielzoeker erover denkt en vertelt. Mogelijk is hij niet vertrouwd met de Belgische terminologie. Dit maakt het moeilijk om de angst voor vervolging onder woorden te brengen en overtuigend te maken voor de instanties die beslissen over de asielaanvraag.

Ook de asielinstanties staan voor een moeilijke taak. De Dienst Vreemdelingenzaken (DVZ), het CGVS en de Raad voor Vreemdelingenbetwistingen (RvV) moeten een

¹ SOGI: seksuele oriëntatie en genderidentiteit. De Yogyakartaprincipes beschrijven seksuele oriëntatie als het vermogen om zich emotioneel, affectief en seksueel aangetrokken te voelen tot iemand, en intieme en seksuele relaties aan te gaan. Genderidentiteit is omschreven als hoe de persoon zich voelt (niet noodzakelijk in overeenstemming met biologische kenmerken) en uiting geeft aan de identiteit. Preamble, International Commission of Jurists, Yogyakarta principles, Principles on the application of international human rights law in relation to sexual orientation and gender identity, 03/2007, yogyakartapinciples.org, (Yogyakartapincipes)

² Overzicht: ilga.org/maps-sexual-orientation-laws

³ In 2018 kregen 565 mensen een beslissing: 56% kreeg een weigering en 44% een beschermingsstatuut. In 2017 701 beslissingen, waarvan 38% positief. In 2016 678, waarvan 37% positief. De meesten werden erkend als vluchteling. In 2016, 2017 en 2018 kregen in totaal 8 mensen subsidiaire bescherming. Over het algemeen gaat het om mensen die SOGI als asielmotief aanhaalden maar waarvan dit motief niet geloofwaardig werd geacht. Of om mensen van wie de vrees voor vervolging op die basis ongegrond is (ook al wordt de geloofwaardigheid van de feiten niet in vraag gesteld). (Vaak) krijgen ze wegens hun geografische herkomst (bijvoorbeeld Afghanistan, Irak, Somalië) subsidiaire bescherming omdat hun herkomst niet in vraag wordt gesteld. Omdat de statistieken van het CGVS worden opgesteld op basis van één van de motieven die de verzoeker aanhaalt (ongeacht de afloop van de procedure), worden deze mensen opgenomen in deze statistieken. Ter info, de vermelde cijfers hebben geen betrekking hebben op het aantal asielaanvragen die werden ingediend tijdens het desbetreffende jaar, maar op het aantal eindbeslissingen die het CGVS tijdens dat jaar nam in dossiers van mensen die SOGI als motief aanhaalden.

⁴ In 2018 was de top 5 Kameroen, Senegal, Irak, Marokko en Guinee.

klimaat scheppen waar voldoende aandacht is voor de gevoelige en persoonlijke aard van deze asielaanvragen. Tezelfdertijd moeten het CGVS en de RvV de kwaliteit van hun beslissingen bewaken.

In mei 2013 schreven wij, in samenwerking met Çavaria en het toenmalige Belgisch Comité voor Hulp aan Vluchtelingen (BCHV), het rapport ‘Holebi’s op de vlucht – Een analyse van de beslissingen door de asielinstanties’.⁵ Daarin schetsten we het juridisch kader waarbinnen asielaanvragen op basis van SOGI worden behandeld. We analyseerden de beslissingen van het CGVS en de RvV en onderzochten het geloofwaardigheidsonderzoek waarmee wordt nagegaan of iemand effectief holebi is en om die reden vervolging vreest. Daarnaast keken we ook naar het gegrondheidsonderzoek waarmee de asielinstanties nagaan wat het risico op vervolging in het land van herkomst is. Dit rapport is een actualisatie van die analyse.

Omdat we het verloop en de kwaliteit van de procedure mee willen helpen verbeteren, vullen we de bevindingen doorheen de tekst aan met concrete tips voor mensen die omwille van hun SOGI asiel aanvragen en de advocaten, sociaal assistenten, vrijwilligers en het brede netwerk dat hen bijstaat. Daarnaast doen we aanbevelingen aan de asielinstanties.

METHODOLOGIE EN TERMINOLOGIE

We lazen een honderdtal Nederlandstalige en Franstalige arresten van de RvV tussen juni 2016 en mei 2019 gepubliceerd op de website van de RvV. We gebruikten daarbij de zoektermen ‘homoseksueel’, ‘homoseksualiteit’ en ‘lesbisch’ en de Franse vertalingen. Zoals in het rapport uit 2013 beperkt de analyse zich daarom tot de negatieve beslissingen van het CGVS waartegen beroep is ingediend bij de RvV. Positieve beslissingen van het CGVS worden niet publiek gemaakt. Hierdoor hebben we geen volledig zicht op de beslissingswijze van het CGVS. Door de uitgebreide motivatie in de negatieve beslissingen krijgen we er wel een goede indicatie van. We gaan ervan uit dat het CGVS in deze beslissingen de belangrijkste elementen weergeeft die de doorslag gaven om het verzoek te weigeren.

In dit rapport gebruiken we meestal de term ‘holebi’ omdat in de rechtspraak die we lazen de verzoekers zich identificeerden als homo, lesbisch of biseksueel. We gebruiken soms ook de afkorting SOGI of LGBTQIA+, om in meer globale termen alle mogelijke verschillen in seksuele geaardheid en genderidentiteit te omvatten.

⁵ Vluchtelingenwerk Vlaanderen, Holebi’s op de vlucht, een analyse van beslissingen door de asielinstanties, 10/05/2013, zie vluchtelingenwerk.be/sites/default/files/VluchtelingenwerkVlaanderen-rapportHolebisOpDeVlucht.pdf (holebirapport)

Om de leesbaarheid te verbeteren, kiezen we ervoor om in de hij-vorm te schrijven, tenzij een specifiek arrest over een vrouw gaat. We willen hier in geen geval verzoekers mee uitsluiten.

Verklarende woordenlijst

- CGVS: Commissariaat-Generaal voor de Vluchtelingen en de Staatlozen
- DVZ: Dienst Vreemdelingenzaken
- Holebi: homoseksueel, lesbisch, biseksueel
- HvJ: Europees Hof van Justitie
- Internationale bescherming: erkenning als vluchteling en subsidiaire bescherming
- LGBTQIA+: Lesbian, Gay, Bisexual, Trans, Queer, Intersex, Asexual, en + staat voor alle andere seksuele oriëntaties, genders en geslachten die niet onder de andere letters vallen
- Persoonlijk onderhoud: gehoor of interview bij het CGVS
- PO: protection officer
- RvV: Raad voor Vreemdelingenbetwistingen
- SOGI: seksuele oriëntatie en genderidentiteit
- Verzoek om internationale bescherming: asielaanvraag
- Verzoeker om internationale bescherming: asielzoeker

TIPS

- Leer het algemene kader van de asielprocedure kennen.⁶
 - Wat zijn de criteria om in aanmerking te komen voor internationale bescherming?
 - Welke instanties zijn er en wat doen zij?
- Wanneer je een verzoek doet om internationale bescherming, doe je dat bij DVZ. Zij gaan, op basis van de Dublin III verordening, na of België bevoegd is om de asielaanvraag te behandelen.⁷ Ze nemen ook een kort eerste interview af over de vluchtredenen, dat de basis is voor het interview bij het CGVS.
- Als België bevoegd is, maakt DVZ het dossier over aan het CGVS. Zij nemen een tweede interview af en beslissen of de asielzoeker in aanmerking komt voor het statuut van erkend vluchteling of subsidiaire bescherming. Het interview voor het CGVS is heel uitgebreid en kan een halve dag of langer duren.
- Als het CGVS een negatieve beslissing neemt, kan je hiertegen in beroep gaan bij de RvV. De RvV leest het dossier van het CGVS en het beroep. Bij de RvV is er geen interview, enkel een publieke zitting waar je kort iets kan zeggen. De RvV kan de beslissing van het CGVS bevestigen, vernietigen, of een andere beslissing nemen.

⁶ Hier kan je uitgebreid lezen over hoe de asielprocedure verloopt: agii.be/thema/vreemdelingenrecht-internationaal-privaatrecht/verblijfsrecht-uitwijzing-reizen/asiel-internationale-bescherming

⁷ Meer informatie: vluchtelingenwerk.be/publicaties/het-dublin-onderzoek-leidraad-voor-de-advocaat-en-agii.be/thema/verblijfsrecht-uitwijzing-reizen/asiel-internationale-bescherming/hoe-verloopt-de-asielprocedure/dublin-onderzoek

- Tijdens de procedure heb je recht op materiële opvang.⁸
- Het is belangrijk van bij het begin van de procedure een advocaat te nemen. Die kan:
 - informatie geven over de procedure
 - schriftelijke informatie toevoegen aan het dossier
 - na het interview voor het CGVS opmerkingen geven
 - een beroep bij de RvV indienen

WETTELIJK KADER

Het Vluchtelingenverdrag bepaalt dat een vluchteling een persoon is die uit **gegronde vrees voor vervolging** wegens zijn **ras, godsdienst, nationaliteit, het behoren tot een bepaalde sociale groep of zijn politieke overtuiging**, zich bevindt **buiten** het land waarvan hij de nationaliteit bezit, en die de **bescherming van dat land niet kan oproepen**.⁹

Mensen die omwille van hun SOGI erkend worden als vluchteling, vallen onder de vervolgingsgrond 'het behoren tot een bepaalde sociale groep'. Ook andere vervolgingsgronden kunnen daarnaast van toepassing zijn op eenzelfde persoon, zoals politieke overtuiging. In 2012 vaardigde de VN-vluchtelingenorganisatie, UNHCR, richtlijnen uit over hoe verzoeken om internationale bescherming omwille van SOGI moeten worden beoordeeld.¹⁰ Deze richtlijnen interpreteren en verduidelijken het Vluchtelingenverdrag specifiek voor deze groep. 'Vervolging' kan verschillende vormen aannemen: het kan onder meer gaan om lichamelijk, geestelijk en seksueel geweld of genderspecifiek van aard zijn.¹¹

⁸ Meer informatie: agii.be/thema/vreemdelingenrecht-internationaal-privaatrecht/sociaal-medisch/materiele-opvang/verzoekers-om-internationale-bescherming-en-afgewezen-verzoekers-om-internationale-bescherming

⁹ Art. 1, A, §2 van het Internationaal Verdrag betreffende de status van vluchtelingen, Genève, 28 juli 1951 (Vluchtelingenverdrag) en Art.48/3, §2 Wet van 15/12/1980 betreffende de toegang tot het grondgebied, het verblijf, de vestiging en de verwijdering van vreemdelingen (Vreemdelingenwet)

¹⁰ UN High Commissioner for Refugees, Guidelines on International Protection No. 9: Claims to Refugee Status based on Sexual Orientation and/or Gender Identity within the context of Article 1A(2) of the 1951 Convention and/or its 1967 Protocol relating to the Status of Refugees, 23/10/2012, zie refworld.org/docid/50348afc2.html (UNHCR, Richtlijnen nr. 9)

¹¹ Art.48/3, §2 Vreemdelingenwet

¹² Richtlijn 2011/95/EU van het Europees Parlement en de Raad van 13/12/2011 inzake normen voor erkenning van onderdanen van derde landen of staatlozen als personen die internationale bescherming genieten, voor een uniforme status voor vluchtelingen of voor personen die in aanmerking komen voor subsidiaire bescherming, en voor de inhoud van de verleende bescherming, herschikking (Kwalificatierichtlijn)

Sinds het holebirapport uit 2013 werden de herschikte Europese Kwalificatierichtlijn¹², Procedurerichtlijn¹³, en Opvangrichtlijn¹⁴ omgezet naar ons nationaal recht. Onze Vreemdelingenwet onderging daardoor enkele aanpassingen. Deze gelden over het algemeen voor alle asielzoekers, maar we lichten er enkele concepten uit die van bijzonder belang zijn voor dit rapport.

I. SPECIFIEKE SOCIALE GROEP

In mei 2013 was er een eerste aanpassing van de Vreemdelingenwet door de omzetting van de Kwalificatierichtlijn die een verhoogde aandacht had voor vervolging omwille van SOGI.¹⁵ De definitie van het concept ‘specifieke sociale groep’ in onze Vreemdelingenwet klinkt sindsdien als volgt:

“d) een groep moet worden geacht **een specifieke sociale groep** te vormen als onder meer:

– leden van de groep een aangeboren kenmerk vertonen of een gemeenschappelijke achtergrond hebben die niet gewijzigd kan worden, of een kenmerk of geloof delen dat voor de identiteit of de morele integriteit van de betrokkenen dermate fundamenteel is, dat van de betrokkenen niet mag worden geëist dat zij dit opgeven, en

– de groep in het betrokken land een eigen identiteit heeft omdat zij in haar directe omgeving als afwijkend wordt beschouwd;

– **de groep, afhankelijk van de omstandigheden in het land van herkomst, als gemeenschappelijk kenmerk seksuele gerichtheid heeft. Seksuele gerichtheid omvat geen handelingen die volgens het Belgische recht als strafbaar worden beschouwd. Er wordt terdege rekening gehouden met genderaspecten, waaronder genderidentiteit, wanneer moet worden vastgesteld of iemand tot een bepaalde sociale groep behoort of wanneer een kenmerk van een dergelijke groep wordt geïdentificeerd.**¹⁶

Het derde, in het vet gedrukte punt, werd bij deze wetswijziging toegevoegd. Deze wijziging had weinig effect op de praktijk omdat het CGVS en de RvV ook ervoor reeds erkenden dat iemands SOGI een reden voor vervolging kan zijn. Toch is het een belangrijke, expliciete bevestiging in onze wetgeving dat een vervolging ook kan gebeuren omwille van het behoren tot deze specifieke sociale groep.

¹³ Richtlijn 2013/32/EU van het Europees Parlement en de Raad van 26/06/2013 betreffende gemeenschappelijke procedures voor de toekenning en intrekking van de internationale bescherming, herschikking (Procedurerichtlijn)

¹⁴ Richtlijn 2013/33/EU van het Europees Parlement en de Raad van 26/06/2013 tot vaststelling van normen voor de opvang van verzoekers om internationale bescherming (Opvangrichtlijn)

¹⁵ Art. 10, 1°, d en overweging 30 Kwalificatierichtlijn; Wet van 8 mei 2013 tot wijziging van de Vreemdelingenwet en de wet van 12/01/2007 betreffende de opvang van asielzoekers en van bepaalde andere categorieën van vreemdelingen (Opvangwet)

¹⁶ Art. 48/3, 4§ d) Vreemdelingenwet

2. MEDEWERKINGSPLICHT

In november en december 2017 wijzigde de Vreemdelingenwet ingrijpend door de omzetting van de Europese richtlijnen.¹⁷ Dit had grote gevolgen voor het verloop van de asielprocedure in België. We lichten enkele concepten toe die belangrijk zijn voor een goed begrip van dit rapport.

Eén daarvan is de medewerkingsplicht die sindsdien uitgebreider werd omschreven en belangrijker is geworden.

De medewerkingsplicht betekent dat een verzoeker om internationale bescherming alle elementen die zijn verzoek staven zo snel mogelijk moet voorleggen via verklaringen en documentatie over¹⁸:

- zijn identiteit, nationaliteit(en), leeftijd, achtergrond;
- identiteit, nationaliteit(en), leeftijd, achtergrond van relevante familieleden;
- land(en) en plaats(en) van eerder verblijf, eerdere verzoeken, reisroutes, reisdocumentatie;
- de redenen waarom hij een verzoek indient.

Wanneer deze elementen ontbreken, is dit een negatieve indicatie voor de geloofwaardigheid van zijn verhaal. Tenzij hij daarvoor een goede verklaring geeft.¹⁹

Sinds deze wetwijziging kunnen asielinstanties de verzoeker vragen om deze elementen zo snel mogelijk voor te leggen, 'wat ook hun drager is'²⁰: gsm, tablet, laptop, toegang tot sociale netwerksites, briefwisseling, elektronische informatiedragers (geheugenkaarten, usb-sticks)...²¹

¹⁷ Wet van 21 november 2017 tot wijziging van de Vreemdelingenwet en de Opvangwet, en Wet van 17 december 2017 tot wijziging van de Vreemdelingenwet. Beide van kracht sinds 22 maart 2018.

¹⁸ Art. 51 en 48/6 §1 Vreemdelingenwet

¹⁹ Art. 48/6 §1, derde lid Vreemdelingenwet. Vooral bewijzen van de identiteit of nationaliteit zijn volgens de wetgever een kernelement in asielprocedures. Sinds de wetwijziging bewaren de autoriteiten de identiteitsbewijzen vanaf het begin van de asielprocedure tot er een definitieve beslissing is genomen (art. 48/6 §2 Vreemdelingenwet). Niet meewerken kan aanleiding zijn voor de instanties om een risico op onderduiken vast te stellen. Dat kan meespelen in de beslissing om de persoon in detentie te plaatsen. Niet meewerken kan ook aanleiding geven tot een versnelde procedure bij het CGVS (art. 1§2, art. 74/6 §2, art. 57/6/1§1 Vreemdelingenwet)

²⁰ Art. 48/6 §1, vierde lid Vreemdelingenwet

²¹ Belgische Kamer van Volksvertegenwoordigers, memorie van toelichting bij wetsontwerp tot wijziging van de Vreemdelingenwet en de Opvangwet, 22/06/2017, Doc. 54 2548/001, p. 35

Asielinstanties krijgen daardoor niet enkel toegang tot publieke, maar ook tot afgeschermd informatie, zoals die van de verzoekers private sociale media. Dit geldt wel enkel indien er goede redenen zijn om aan te nemen dat de asielzoeker informatie achterhoudt die noodzakelijk is voor de beoordeling van het verzoek. Als hij weigert om deze elementen voor te leggen zonder goede verklaring, kan dat gezien worden als weigering om mee te werken.

De Privacycommissie gaf een negatief advies over deze bepaling: ze laat geen vrije instemming toe gezien de mogelijke consequenties van een weigering. Bovendien ontbreekt een uitgewerkt wettelijk kader om het recht op privacy te garanderen.²² Verschillende organisaties dienden onder meer tegen deze bepaling een beroep in bij het Grondwettelijk Hof.²³

Het CGVS geeft aan dat zij nog geen gebruik maakt van deze mogelijkheid. In de praktijk zien we dat het CGVS in veel gevallen het publieke deel van sociale media bekijkt en daar elementen uit aanhaalt om de beslissing te motiveren (zie verder). We zien echter ook dat het CGVS de verzoeker soms vraagt om inzage in het private gedeelte. De vraag is of de verzoeker echt vrij is om hier al dan niet mee in te stemmen en of hier niet beter mee gewacht wordt tot er een wettelijk kader is. Informatie op bijvoorbeeld een laptop of een gsm wordt volgens het CGVS op dit moment enkel ingekeken wanneer de verzoeker die zelf voorlegt.

Verder gaan we dieper in op wat de medewerkingsplicht concreet betekent.

TIPS

Toon van bij de asielaanvraag attesten, foto's, diploma's, en andere documenten die het vluchtverhaal, de identiteit en de achtergrond kunnen aantonen. De autoriteiten hechten in het bijzonder belang aan identiteitsdocumenten. Zij houden die tijdens de asielprocedure bij. Vraag steeds een ontvangstbewijs en kopie.

²² Commissie voor de bescherming van de persoonlijke levenssfeer, Advies nr. 57/2017 van 11/10/2017

²³ Er is op dit moment nog geen uitspraak. NGO's vechten nieuwe asielwetgeving aan bij Grondwettelijk Hof, 18/09/2018, vluchtelingenwerk.be/nieuws/ngos-vechten-nieuwe-asielwetgeving-aan-bij-grondwettelijk-hof

3. BIJZONDERE PROCEDURELE NODEN

De wetwijziging van 2017 bracht ook het concept ‘bijzondere procedurele noden’ in onze Vreemdelingenwet. Dat zijn de noden die een volwaardige deelname aan de procedure verhinderen, in die zin dat de verzoeker zijn rechten niet zou kunnen uitoefenen of niet zou kunnen voldoen aan zijn medewerkingsplicht.

Elke persoon die om internationale bescherming verzoekt, kan aan het begin van de procedure zulke noden aangeven. Dit gebeurt met een vragenlijst die tijdens het interview bij DVZ wordt ingevuld met hulp van een tolk. Mits toestemming van de asielzoeker, kan ook een medisch onderzoek plaatsvinden om dergelijke noden vast te stellen.²⁴ Ook na het interview bij DVZ kunnen bijzondere procedurele noden gesignaleerd worden aan het CGVS. Dit moet schriftelijk en goed gemotiveerd gebeuren. Ook de opvangstructuren moeten (als ze daarvoor toestemming krijgen van de asielzoeker) bijzondere procedurele noden signaleren aan DVZ en het CGVS.²⁵

Volgens de Procedurerichtlijn is het de taak van de lidstaten om verzoekers met bijzondere procedurele noden te herkennen voordat een eerste beslissing wordt genomen.²⁶

Uit de praktijk blijkt dat de gesignaleerde noden vooral het praktische verloop van de procedure beïnvloeden en niet noodzakelijk de inhoudelijke beoordeling.²⁷ Concreet kan je een vrouwelijke of mannelijke tolk²⁸ en/of protection officer (PO) vragen om het interview af te nemen. Het interview bij het CGVS kan ook gebeuren door een gespecialiseerde PO.²⁹

²⁴ Art. 48/9 §2 Vreemdelingenwet. In de praktijk werd dit nog niet toegepast.

²⁵ Art. 22 §1/1 Opvangwet

²⁶ Overweging 29 Procedurerichtlijn

²⁷ Slechts in een gelezen beslissing in het kader van dit rapport zegt het CGVS expliciet dat ze rekening hielden met de kwetsbare situatie bij de beoordeling van de verklaringen, omdat de verzoeker bij de DVZ had aangegeven dat hij gevoelens voor mannen had (RvV 215 857, 28/01/2019).

²⁸ Vb. RvV 209 190, 11/09/2018; RvV 209 189, 11/09/2018; Het CGVS zegt dat het normaal niet mogelijk is om een tolk met een andere nationaliteit of herkomstregio te vragen. Elke tolk is volgens hen opgeleid om verzoeken correct te behandelen. (overleg CGVS 24/10/2019); Publiek beschikbare deontologie voor tolken van het CGVS: cgv.be/sites/default/files/brochures/2011-02-11_brochure_deontologie-vertaalwerk_nl_1.pdf

²⁹ Vb. RvV 215 857, 28/01/2019 In dit arrest zegt het CGVS dat een gespecialiseerde PO “die een specifieke opleiding volgde om genderdossiers op een professionele en verantwoorde manier te benaderen” het interview afnam. Dit zagen we niet terug in de andere gelezen beslissingen. Volgens het CGVS is elke PO opgeleid om verzoeken van holebi’s te behandelen en interviews af te nemen. De standaardopleiding bestaat o.a. uit modules van EASO over o.a. gehoortechnieken, inclusie en ‘evidence assessment’, gendergerelateerde verzoeken, en het vermijden van vooroordelen en stereotypes. Tijdens deze opleiding worden richtlijnen met praktische voorbeelden toegelicht. Er zijn ook interne richtlijnen over hoe een verzoeker met een SOGI-claim te horen, zoals welke vragen niet gesteld mogen worden en hoe een vertrouwenssfeer te creëren. Er zijn volgens het CGVS ook bijkomende interne opleidingen van ervaringsdeskundigen over de praktische realiteit en de beleving van SOGI in specifieke herkomstlanden (overleg CGVS 24/10/2019); PO’s zijn gebonden aan een deontologie: cgv.be/sites/default/files/brochures/brochure_gehoorhandvest_nl.pdf

Verder kunnen de asielinstanties beslissen om geen versnelde procedure of procedure aan de grens toe te passen, extra pauzes in te lassen tijdens het interview, de vragen eenvoudiger te maken of het tijdstip van het interview te wijzigen. Ook kunnen ze het dossier van verschillende gezinsleden splitsen zodat deze niet op de hoogte zijn van elkaars interviewdatum of beslissingen.

De Procedurerichtlijn vermeldt zelf nog dat er voldoende tijd moet gegeven worden om de nodige voorwaarden tot stand te brengen voor de daadwerkelijke toegang tot procedures en voor het aanvoeren van de elementen ter staving van het verzoek om internationale bescherming.³⁰

Het zijn DVZ en het CGVS die beslissen om dergelijke maatregelen toe te passen. Deze maatregelen worden in de asielbeslissing omschreven en kunnen bij een eventueel beroep mee betwist worden.

TIPS

- Bijzondere procedurele noden worden niet automatisch verondersteld wanneer je zegt dat je holebi bent. De asielzoeker moet zelf aangeven wat specifiek zijn noden zijn. Dat kan ook met hulp van de advocaat of sociaal assistent.
- Als je noden signaleert, moet je deze goed omschrijven en motiveren. Je moet ook uitleggen hoe de asielinstanties concreet aan deze noden tegemoet kunnen komen. Zo is het niet voldoende een medisch of psychologisch probleem te omschrijven. Je moet aangeven welke maatregelen precies nodig zijn zodat de procedure optimaal kan verlopen. Naast de vraag naar praktische aanpassingen, moet je uitleggen hoe de problemen de verklaringen tijdens het interview kunnen beïnvloeden, als dat het geval is.
- De arts kan dit in het medisch attest best uitgebreid omschrijven.
- Attesten over psychologische problemen, zoals post-traumatisch stressyndroom, hebben meer gezag als ze door een psychiater geschreven zijn, zo blijkt uit rechtspraak.

³⁰ Overweging 29 Procedurerichtlijn

4. NOTITIES VAN HET PERSOONLIJK ONDERHOUD

De wetswijziging van 2017 voerde eveneens een regeling in over het opvragen van de notities van het persoonlijk onderhoud (het interview bij het CGVS).

Tijdens dit interview noteert de PO alles wat gezegd wordt. Zowel de vragen van de PO als de antwoorden van de asielzoeker worden uitgeschreven. De asielzoeker kan na het interview de notities opvragen en opmerkingen maken. Het CGVS wacht om een beslissing te nemen en houdt rekening met de opmerkingen wanneer de asielzoeker de kopie binnen de twee werkdagen na het persoonlijk onderhoud aanvraagt, en de opmerkingen binnen de acht werkdagen (na betekening van de kopie) aan het CGVS bezorgt.³¹

Ook als de verzoeker deze termijnen niet naleeft, kan hij nog steeds de notities opvragen en opmerkingen geven. Het CGVS houdt rekening met opmerkingen die haar ten laatste de werkdag voor het nemen van de beslissing bereiken. Er is dan echter geen garantie dat het CGVS wacht om een beslissing te nemen.

Als de verzoeker geen opmerkingen geeft, stemt hij in met de inhoud van de notities. Als de opmerkingen alleen over een deel van de notities gaan, nemen de asielinstanties aan dat hij instemt met de rest.

Uit de praktijk blijkt dat het niet evident is voor een verzoeker om zonder hulp de notities te doorlopen en opmerkingen te formuleren. De notities zijn in de proceduretaal, en dus in het Nederlands of Frans. Ze zijn ook erg uitgebreid want ze zijn de weergave van een urenlang interview. Er is geen instantie voorzien om de verzoeker hierbij te helpen, en advocaten en sociaal assistenten zeggen hier vaak onvoldoende tijd voor te hebben.³²

³¹ Art. 57/5 quater Vreemdelingenwet; De wet voorziet een aantal belangrijke uitzonderingen waarbij de kopie op hetzelfde moment als de beslissing mag worden betekend en er niet gewacht wordt op de opmerkingen: bij beslissingen bij voorrang zoals wanneer de verzoeker in detentie is, bij niet-ontvankelijkheidsbeslissingen zoals bij een volgend verzoek, bij versnelde procedures zoals wanneer de verzoeker uit een veilig land van herkomst komt, en bij procedures aan de grens zoals wanneer de verzoeker internationale bescherming vraagt bij aankomst in de luchthaven

³² Art. 17, 3 van de Procedurerichtlijn zegt nochtans dat lidstaten de verzoeker volledig moeten informeren over de inhoud van het verslag, zo nodig met bijstand van een tolk. In de contactvergadering van 02/2019 gaf het CGVS aan niet over de middelen te beschikken om die extra ondersteuning te geven, zie myria.be/files/20190220_Verslag_contactvergadering_1.pdf, punt 165

TIPS

- Bekijk op voorhand wie kan helpen om de notities te doorlopen en opmerkingen te maken. Vraag die persoon om indien nodig een tolk te regelen.
- Vraag meteen na het gehoor een kopie van de notities.
- Alleen de verzoeker of diens advocaat mogen opmerkingen doorgeven aan het CGVS. Dat mag per aangetekende brief of per mail, ondertekend door de verzoeker of advocaat, geschreven in de taal van de beslissing. Als dit niet lukt binnen de 8 werkdagen, doe het dan zo snel mogelijk.
- Je kan ook een kopie opvragen van de notities van het interview bij DVZ. Doe dat meteen na het interview. Stuur bij fouten en gebreken in deze notities een brief naar het CGVS vóór het interview. Zo kan het CGVS de voorbereiding aanpassen. Als je niet op voorhand een brief kan sturen, meld dan de opmerkingen bij de start van het CGVS-interview. De notities van het interview bij DVZ worden vergeleken met wat de verzoeker bij het CGVS zegt en zijn dus cruciaal voor de beoordeling van de geloofwaardigheid.
- De advocaat en/of vertrouwenspersoon³³ neemt tijdens het interview bij het CGVS best ook zelf notities. Noteer ook of het gesprek moeizaam verloopt of om een of andere reden onderbroken wordt.

³³ Naast de advocaat mag een vertrouwenspersoon aanwezig zijn tijdens het interview bij het CGVS. Dat moet iemand zijn die beroepshalve gespecialiseerd is in bijstand aan personen of in vreemdelingenrecht, vb. sociaal assistenten, psychologen en leerkrachten. De verzoeker kan een vertrouwenspersoon aanwijzen met dit formulier: <https://www.cgvs.be/nl/formulieren/verklaring-aanstelling-van-een-vertrouwenspersoon>

EUROPESE RECHTSPRAAK

Sinds het holebirapport uit 2013 velde het Europese Hof van Justitie (HvJ) een aantal arresten over de behandeling van verzoeken om internationale bescherming op basis van SOGI. Verschillende aspecten zijn ook voor België belangrijk en komen doorheen het rapport ter sprake. Hier geven we al een kort overzicht van wat het HvJ besliste.

I. ARREST X., Y. EN Z. TEGEN NEDERLAND: SPECIFIEKE SOCIALE GROEP

In dit arrest verduidelijkt het HvJ de notie ‘specifieke sociale groep’³⁴ en antwoordt het op een aantal prejudiciële vragen van de Nederlandse Raad van State.

Conclusies HvJ

Het HvJ stelt dat de seksuele geaardheid **een fundamenteel kenmerk is van de identiteit** van een persoon, waarvan men niet kan verwachten dat hij dit opgeeft. In landen waar wetgeving homoseksuele handelingen strafbaar stelt, wordt deze groep door anderen duidelijk als afwijkend gezien. Het bestaan van strafrechtelijke bepalingen toont dus aan dat homoseksuelen een specifieke sociale groep vormen.

Het HvJ stelt ook dat men **niet mag verwachten dat een persoon zich terughoudend (discreet) opstelt of zijn geaardheid geheimhoudt om vervolging te vermijden**, net omdat de seksuele geaardheid zo’n fundamenteel kenmerk is van de identiteit.

De strafbaarstelling in de **wetgeving** is op zich een daad van vervolging op voorwaarde dat ze **effectief wordt toegepast**. De lidstaten moeten dus alle noodzakelijke informatie over de toepassing verzamelen.

Toepassing in België

In België erkennen de asielinstanties reeds dat SOGI in bepaalde omstandigheden aanleiding geeft tot vervolging wegens het behoren tot een specifieke sociale groep. Het CGVS en de RvV kijken niet enkel naar de wetgeving in het land van herkomst maar ook naar de effectieve toepassing. Ze nemen bovendien ook stigmatisering, homofob geweld en afkeuring door de maatschappij mee in rekening.

Het verwachten van discretie en terughoudendheid blijkt wel nog steeds een rol te spelen in de Belgische praktijk, zowel in het geloofwaardigheids- als het gegrondheidsonderzoek (zie verder).

³⁴ HvJ, nr. C-199/12, C-200/12 en C-201/12, X., Y. en Z. t. Minister voor Immigratie en Asiel, 07/11/2013; Voor een uitgebreidere analyse zie jaarverslag Myria 2013, myria.be/files/Migratie-verslag-2013-LR.pdf, p.90-97

Discussie op Europees niveau

Het HvJ en het Europees Hof voor de Rechten van de Mens (EHRM) liggen nog niet op dezelfde lijn.

In een zaak van een Libische asielzoeker die in Zweden internationale bescherming aanvraagde omwille van zijn verlovingsrelatie met een Zweedse man, wijkt het EHRM opvallend af van het HvJ.³⁵

Zo stelt het EHRM dat hij 'een actieve keuze' maakt om tegenover zijn familie in Libië discreet te blijven en niet te zeggen dat hij een relatie heeft met een man, niet omwille van de vrees voor vervolging maar omwille van persoonlijke overwegingen. Een terugkeer van enkele maanden om de gezinshereniging in orde te brengen, vergt volgens het EHRM dan ook geen permanente of langdurige identiteitsonderdrukking en is dus geen schending van het verbod op foltering en onmenselijke en vernederende behandeling (artikel 3 van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens, EVRM). Het EHRM lijkt hiermee te verwachten dat een persoon het reële risico op een schending van artikel 3 EVRM aangaat door terug te keren en zich tijdelijk discreet op te stellen. Het is ook moeilijk te begrijpen hoe het EHRM niet ziet dat de persoon net omwille van de vrees voor vervolging discreet is ten aanzien van zijn familie.³⁶

Eén rechter van de zes ging niet akkoord. Zij stelde dat het EHRM op die manier een tijdsvoorwaarde oplegt die niet in andere Europese rechtspraak te vinden is en niet in overeenstemming is met de fundamentele grondrechten. Volgens haar is de cruciale factor in deze zaak niet de duur maar wel of van de homoseksuele verzoeker meer terughoudendheid verwacht wordt dan van een heteroseksueel persoon. Bovendien zou het onmogelijk zijn om zijn homoseksualiteit te verbergen aangezien hij gezinshereniging zou vragen met zijn mannelijke partner.³⁷

Naast de verschillende invullingen over de discretievereiste kwam er kritiek op de invulling die het HvJ geeft aan 'vervolging' door te eisen dat de strafwetgeving effectief wordt toegepast. Ook niet toegepaste strafwetgeving kan immers vervolging veroorzaken, doordat ze wordt misbruikt als dreigmiddel of wordt toegepast door niet-statelijke actoren zoals bendes en milities (zie hoofdstuk 2.2.).³⁸

³⁵ ECHR, M.E. v. Sweden, nr. 71398/12 van 08/04/2015, §88-89

³⁶ A. Mrazova, Legal Requirements to Prove Asylum Claims Based on Sexual Orientation: A Comparison Between the CJEU and ECtHR Case Law, in A. Güler, M. Shevtsova en D. Venturi, LGBTI Asylum Seekers and Refugees from a Legal and Political Perspective, 2019, hoofdstuk 10, p. 201

³⁷ Dissenting opinion of judge Power-Forde, M.E. v. Sweden, nr. 71398/12 van 08/04/2015

³⁸ International Commission of Jurists (ICJ), X, Y and Z: a glass half full for "rainbow refugees"?, ICJ's observations on the judgment of the Court of Justice of the European Union in X, Y and Z v. Minister voor Immigratie en Asiel, 03/06/2014, icj.org/wp-content/uploads/2014/06/CommentaryXYZ-Advocacy-2014.pdf

2. ARREST A., B. EN C. TEGEN NEDERLAND: BEWIJS EN BEOORDELING

In dit arrest verduidelijkt het HvJ de manier waarop nationale autoriteiten de geloofwaardigheid van iemands seksuele geaardheid mogen beoordelen.³⁹ Ook dit arrest antwoordt op een aantal prejudiciële vragen van de Nederlandse Raad van State.⁴⁰

Conclusies HvJ

Volgens het HvJ moeten de asielinstanties de verklaringen van de verzoeker **individueel beoordelen**. Als er enkel verklaringen zijn en geen bewijzen, kan de verzoeker het voordeel van de twijfel krijgen wanneer enkele voorwaarden zijn voldaan.⁴¹ De lidstaten moeten hun manier van beoordelen altijd aanpassen aan de **individuele kenmerken en omstandigheden** van de verzoeker. En ze moeten altijd de **fundamentele mensenrechten respecteren**.

Vanuit die basisvereisten gelden er volgens het HvJ enkele specifieke grenzen voor de beoordeling van verzoeken op basis van SOGI⁴²:

- De beoordeling mag niet enkel gebaseerd zijn op stereotiepe opvattingen. Anders zouden de asielinstanties geen rekening houden met de persoonlijke situatie en de individuele omstandigheden van de asielzoeker;
- Gedetailleerde vragen over de praktische invulling van de seksuele geaardheid zijn niet toegestaan aangezien deze in strijd zijn met het recht op eerbiediging van het privéleven;
- De asielinstanties mogen bewijsmateriaal zoals video's waarin seksuele handelingen worden verricht niet aanvaarden. Ze mogen de verzoekers ook geen 'testen' laten ondergaan. Dit doet afbreuk aan de menselijke waardigheid en geeft andere asielzoekers de indruk dat de asielinstanties zulke bewijzen verwachten;

³⁹ HvJ, nr. C-148/13, C-149/13 en C-150/13, A., B. en C. t. Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie, 02/12/2014; Voor een uitgebreidere analyse zie jaarverslag Myria 2015, myria.be/files/Migratie-verslag-2015-H4.pdf, p.75

⁴⁰ De vragen gaan over 3 asielzoekers wiens verzoek door de Nederlandse asielinstantie werd afgewezen omdat deze geen geloof hechtte aan hun geaardheid nadat ze 'vage en onvoldoende uitgebreide verklaringen over de innerlijke gevoelswereld en de bewustwording van de seksualiteit' aflegden. Ze verweten de asielzoekers dat ze niet al bij de eerste asielprocedure hun geaardheid als reden hadden gegeven, en geen kennis hadden over Nederlandse LGBTQIA+-organisaties. Een van de drie asielzoekers stelde voor zijn homoseksualiteit te 'testen', een andere toonde een video waarin hij intieme handelingen deed met een persoon van hetzelfde geslacht. De Nederlandse asielinstanties oordeelden dat dit enkel de handeling op zich bewijst maar daarom nog niet de geaardheid.

⁴¹ Art. 4, punt 5 Kwalificatierichtlijn, omgezet in Belgisch recht door artikel 48/6 Vreemdelingenwet

⁴² Dit arrest refereert nog naar de Kwalificatierichtlijn en Procedurerichtlijn voor hun herschikking. In de Kwalificatierichtlijn is de nummering van het genoemde artikel 4 niet gewijzigd, in de Procedurerichtlijn gaat het nu om artikel 15, 3, a).

– Het vluchtverhaal is niet noodzakelijk ongeloofwaardig wanneer de verzoeker de seksuele geaardheid niet meteen meldt. De verzoeker moet zo spoedig mogelijk alle elementen voorleggen, maar lidstaten moeten ook rekening houden met de persoonlijke of algemene omstandigheden en de eventuele kwetsbaarheid van de verzoeker.

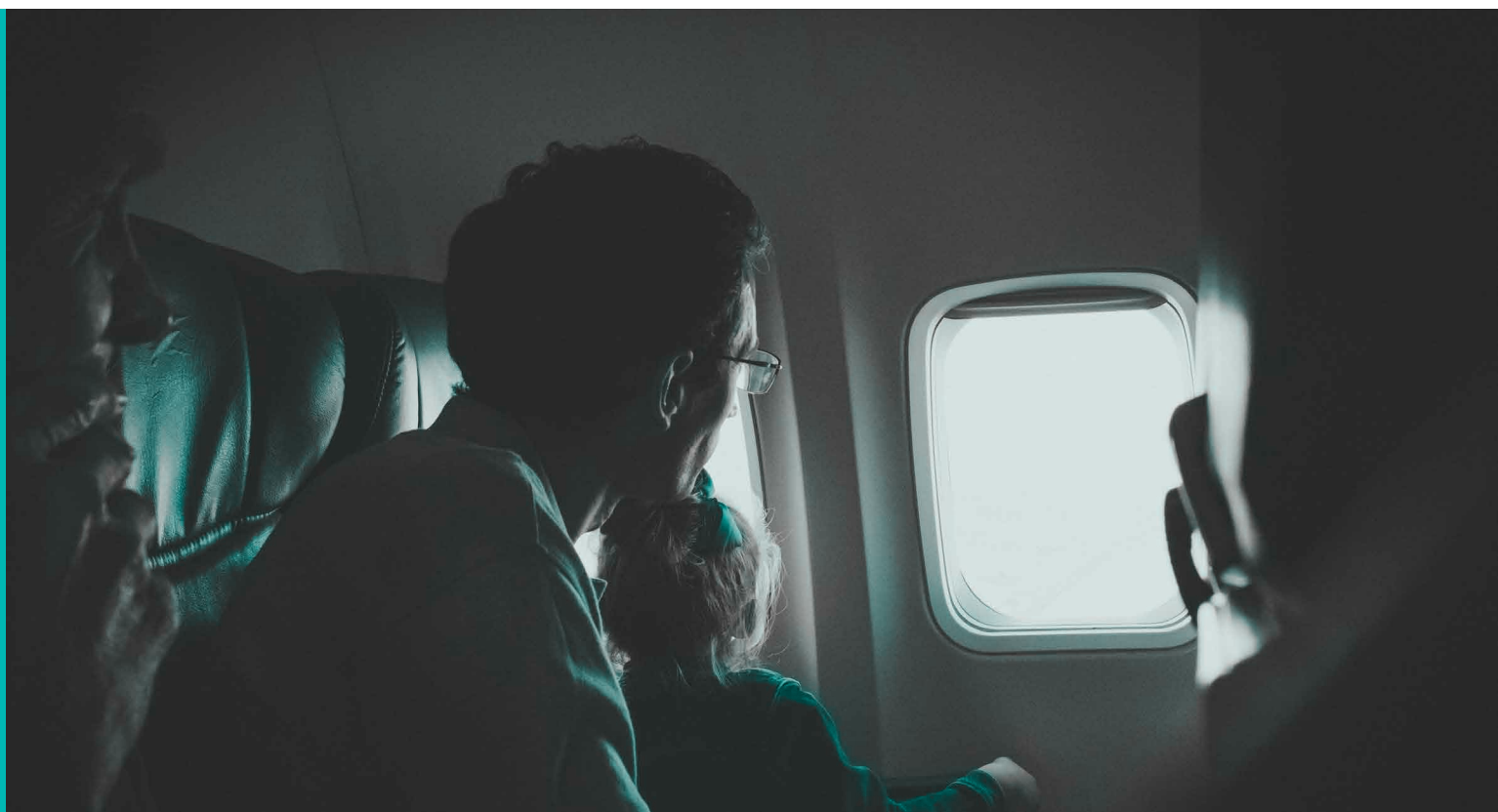
Hoewel het HvJ een aantal argumenten van de beoordeling uitsluit, geeft het geen antwoord op welke bewijsmiddelen dan wel gebruikt mogen worden.⁴³

Toepassing in België

In België worden er geen expliciete vragen gesteld of testen gedaan. Bewijzen van seksuele handelingen worden in principe ook niet meegenomen in de beoordeling (zie verder).

De andere twee grenzen die het HvJ stelde, over stereotiepe uitgangspunten en een laattijdige inroeping van de seksuele geaardheid, zijn zoals we verder zien wel actueel.

⁴³ Volgens de advocaat-generaal van het HvJ moet worden gefocust op de geloofwaardigheid van de verzoeker. Zij benadrukt dat de asielpcedure geen rechtszaak is maar wordt gekenmerkt door samenwerking en dat beide partijen een gemeenschappelijk doel hebben. Zo moeten asielzoekers de mogelijkheid krijgen om, vóór een definitief besluit, te reageren op alle problematische punten over hun geloofwaardigheid tijdens de procedure. Dat is vereist door het beginsel dat eenieder het recht heeft om te worden gehoord vóór de vaststelling van een besluit dat zijn belangen nadelig kan beïnvloeden. Conclusie Adv. Gen. Sharpston, HvJ nr. C-148/13, C-149/13 en C-150/13, A, B, C v. Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie, 17/07/2014.

3. ARREST F. TEGEN HONGARIJE: PSYCHOLOGISCH ONDERZOEK

Het HvJ spreekt zich in dit arrest uit tegen het gebruik van bepaalde psychologische testen bij asielaanvragen omwille van SOGI⁴⁴, als antwoord op prejudiciële vragen van Hongaarse rechters.⁴⁵

Conclusies HvJ

Asielinstanties mogen een **deskundigenonderzoek opvragen**, zolang dat de **fundamentele mensenrechten respecteert**. Ze mogen zich in de beoordeling **niet enkel op een expertiserapport baseren** en mogen er ook **niet gebonden** door zijn. Asielinstanties moeten altijd een eigen individuele beoordeling maken van een verzoek om internationale bescherming. Ze moeten daarbij rekening houden met de verklaringen en documenten die de asielzoeker aanbrengt, diens persoonlijke kenmerken en omstandigheden, en de beschikbare informatie over het herkomstland.

Een psychologisch rapport gebaseerd op projectieve persoonlijkheidstesten is volgens het HvJ **in strijd met het recht op eerbiediging van het privéleven**. Want het is niet zeker of de instemming van de verzoeker om zulke testen te ondergaan wel vrijwillig is. Weigeren om mee te werken kan gevolgen hebben voor de beoordeling van zijn verzoek. De Yogyakartaprincipes⁴⁶ stellen dat niemand gedwongen mag worden om psychologische testen te ondergaan op grond van SOGI.

De testen in deze zaak waren bedoeld om een essentieel element van de identiteit aan te tonen en inzicht te geven in een van de meest intieme aspecten van iemands persoonlijkheid. Dit is volgens het HvJ een te grote inbreuk op het privéleven van de asielzoeker, zeker gezien het beperkte nut ervan. Zo'n test kan hooguit een globale benadering geven en heeft weinig waarde bij de beoordeling van verklaringen – zeker wanneer deze zelf geen tegenstrijdigheden bevatten.

Zo een test kan niet onmisbaar zijn, gezien het personeel van de asielinstanties bekwaam en opgeleid moet zijn om zelf een oordeel te vormen.

Een psychologisch deskundigenonderzoek, dat tot doel heeft om op basis van projectieve persoonlijkheidstests een indruk te krijgen van de seksuele gerichtheid van de verzoeker, is dus niet toegelaten omdat ze een **disproportionele inbreuk op het privéleven** is.

⁴⁴ HvJ, nr. C-473/16, F v. Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal, 25/01/2018

⁴⁵ De Hongaarse asielinstantie wees een verzoek om internationale bescherming af zonder dat er belangrijke tegenstrijdigheden waren in de verklaringen van de verzoeker. Daarvoor baseerde zij zich op een psychologisch deskundigenrapport dat bestond uit een oriënterend onderzoek en diverse persoonlijkheidstests. Op basis van dat rapport vond ze de geaardheid niet bewezen.

⁴⁶ Beginsel 18 Yogyakartaprincipes

Toepassing in België

In de Belgische praktijk zien we tot hiertoe geen gevallen waarin dergelijke psychologische testen of expertiserapporten worden opgevraagd. Toch is het arrest belangrijk omdat het de grenzen van de beoordeling van een asielaanvraag verder afbakent.

Asielzoekers leggen, zoals we verder zien, zelf vaak medische attesten voor zonder dat de asielinstanties dit verplichten, om een kwetsbaarheid aan te tonen of een deel van het vluchtverhaal te bewijzen.

BELGISCHE BESLISSINGEN VANDAAG

Ten aanzien van het holebirapport uit 2013 is de chronologie van een beoordeling van een asielaanvraag omwille van SOGI niet gewijzigd.

Eerst gebeurt er een dubbel geloofwaardigheidsonderzoek:

- Is het profiel (de SOGI) geloofwaardig?
- Zijn de vluchtredenen (vervolgingsfeiten) geloofwaardig?

Als dat het geval is, doet het CGVS onderzoek naar de gegrondheid van de vrees voor vervolging. Als het profiel niet aannemelijk is, zijn ook de vervolgingsfeiten doorgaans niet geloofwaardig. Het CGVS doet dan verder geen onderzoek naar de gegrondheid van de vrees voor vervolging.

Soms is het profiel geloofwaardig maar de vervolgingsfeiten niet. Dan moet het CGVS nagaan of het profiel op zich voldoende is om een risico op vervolging aan te nemen.

I. HET GELOOFWAARDIGHEIDSONDERZOEK

I.1. BEOORDELING VAN DE GELOOFWAARDIGHEID

Wanneer een asielzoeker weinig of geen bewijzen kan voorleggen van zijn vluchtreden(en), kan het CGVS enkel afgaan op verklaringen. Dit is meestal het geval bij verzoeken om internationale bescherming met SOGI als grond. Omdat dit geen makkelijke opdracht is, zijn richtlijnen nodig om de geloofwaardigheid van de verklaringen te beoordelen.

Enkele van zulke richtlijnen en tools:

- De richtlijnen van het UNHCR over bewijslast in het algemeen⁴⁷ en over seksuele geaardheid⁴⁸
- Een training manual van Hungarian Helsinki Committee⁴⁹
- Een analyse van UNHCR over de beoordeling van geloofwaardigheid⁵⁰
- De Yogyakartaprincipes met toevoegingen op vlak van het recht op asiel⁵¹
- Een praktische gids van EASO over onderzoek naar de situatie van holebi's in herkomstlanden⁵²

Verder komen er continu bindende richtlijnen voort uit Europese rechtspraak, zoals degene die we hierboven omschreven. Deze bepaalt mee de grenzen voor het beoordelen van de geloofwaardigheid.

Ook onze eigen Vreemdelingenwet voorziet een kader. Deze zet uiteen wat van de verzoeker verwacht wordt (medewerkingsplicht). Alleen kan in een asielprocedure niet elk element in het vluchtverhaal onomstotelijk bewezen worden. Wanneer de verzoeker bepaalde aspecten van zijn verklaringen niet kan bewijzen, moeten de asielinstanties hem het voordeel van de twijfel geven wanneer⁵³:

⁴⁷ UNHCR, Note on Burden and Standard of Proof in Refugee Claims, 16/12/1998, zie refworld.org/docid/3ae6b3338.html (UNHCR, Nota over bewijslast)

⁴⁸ UNHCR, Richtlijnen nr. 9

⁴⁹ Hungarian Helsinki Committee, Credibility assessment in asylum procedures, a multidisciplinary training manual, Volume 2, 2015, hoofdstuk 11, zie refworld.org/docid/5582addb4.html (Hungarian Helsinki Committee, Credibility assessment)

⁵⁰ UNHCR, Beyond proof, Credibility assessment in EU asylum systems, full report, 05/2013, zie refworld.org/docid/519b1fb54.html (UNHCR, Beyond proof)

⁵¹ The Yogyakarta Principles plus 10 (YP+10), Additional principles and state obligations on the application of international human rights law in relation to sexual orientation, gender identity, gender expression and sex characteristics to complement the Yogyakarta principles, 11/2017, p.22 yogyakartapinciples.org

⁵² EASO, Researching the situation of lesbian, gay, and bisexual persons (LGB) in countries of origin, 04/2015, easo.europa.eu/sites/default/files/public/Researching-the-situation-of-LGB-in-countries-of-origin-FINAL-080515.pdf

⁵³ Art. 48/6 §4 Vreemdelingenwet

- de verzoeker een oprechte inspanning deed om zijn verzoek te staven;
- hij alle relevante elementen waarover hij beschikt voorlegde, of een bevredigende verklaring gaf voor het ontbreken ervan;
- zijn verklaringen samenhangend, aannemelijk, en niet in strijd met algemene en specifieke landeninformatie zijn;
- hij zijn verzoek zo snel mogelijk indiende, of goede redenen gaf waarom hij dat niet deed;
- de algemene geloofwaardigheid van de verzoeker vaststaat.

De sterke nadruk die de Vreemdelingenwet op de medewerkingsplicht legt, mag niet doen vergeten dat op de asielinstanties ook een samenwerkingsplicht rust. De instanties hebben de plicht om relevante feiten mee vast te stellen en te beoordelen.⁵⁴ Wanneer de verzoeker er niet in slaagt bewijzen te leveren, moeten de asielinstanties actief met hem samenwerken om alle elementen te verzamelen die het verzoek kunnen staven.⁵⁵ Dat geldt ook wanneer de verklaringen van de verzoeker incoherent of op het eerste zicht weinig aannemelijk lijken.⁵⁶ De samenwerkingsplicht is dus gedeeld.⁵⁷

Het is niet evident om vast te stellen of iemand holebi is. Iedereen is uniek in de beleving van zijn SOGI en iemands culturele en sociale achtergrond heeft daarop een grote invloed. Bovendien is het voor weinig mensen evident om over zo'n intiem thema te spreken met een onbekende. Wantrouwen ten aanzien van autoriteiten of trauma kunnen dat nog bemoeilijken. Daardoor is voldoen aan de voorwaarden om het voordeel van de twijfel te krijgen niet steeds eenvoudig.

Conclusies uit het holebirapport 2013⁵⁸

Uit het holebirapport van 2013 bleek dat veel beslissingen geformuleerd waren vanuit bepaalde verwachtingen en zelfs stereotypen. Hoewel een verzoek om internationale bescherming altijd individueel beoordeeld wordt, herkennen we een zeker stramien in de vragen die gesteld worden. Deze elementen kwamen steeds terug:

⁵⁴ UNHCR, Nota over bewijslast, §6; UNHCR, Handbook on Procedures and Criteria for Determining Refugee Status under the 1951 Convention and the 1967 Protocol relating to the Status of Refugees, §196-197 (UNHCR handbook)

⁵⁵ HvJ, nr. C-277/11, M.M. t. Ireland, 22/11/2012, § 66

⁵⁶ Commentaires du Haut-Commissariat des Nations Unies pour les réfugiés (HCR) relatifs aux Projet de loi 2548/003 modifiant la loi du 15 décembre 1980 sur l'accès au territoire, le séjour, l'établissement et l'éloignement des étrangers et la loi du 12 janvier 2007 sur l'accueil des demandeurs d'asile et de certaines catégories d'étrangers et Projet de loi 2549/003 modifiant la loi du 15 décembre 1980 sur l'accès au territoire, le séjour, l'établissement et l'éloignement des étrangers, 4 oktober 2017, § 9-12, zie refworld.org/docid/59e85fd44.html

⁵⁷ In de Belgische praktijk wordt dit vaak strikt geïnterpreteerd. Uitgebreide analyse: F. VOGELAAR, Feitenvaststelling in asielzaken; de invloed van de jurisprudentie van het Hof van Justitie, Tijdschrift Vreemdelingenrecht, 2015, nr.3

⁵⁸ Holebirapport, p.36

- De ontdekking en de beleving van de seksuele geaardheid;
- De relaties die de asielzoeker (gehad) heeft;
- De kennis van het 'holebi-milieu' en wetgeving in het land van herkomst en in België;
- Het gedrag van de verzoeker in de private en publieke ruimte.

Het rapport concludeerde dat de asielinstanties te veel belang hechten aan het al dan niet hebben van een (geloofwaardige) relatie en kennis van het 'holebi-milieu' in het herkomstland en in België, terwijl deze aspecten niet voor alle holebi's relevant zijn. Verder zagen we dat de asielinstanties weinig waarde hechten aan attesten van organisaties of getuigenissen van partners, terwijl die toch een begin van bewijs vormen.

Het rapport identificeerde ook dat de beoordeling van het gedrag in de private en publieke ruimte problematisch was. Enerzijds verwachtte men van de verzoeker dat deze zich discreet gedroeg in het herkomstland; anderzijds verwachtte men dat hij ontmoetingsplaatsen frequenteerde of ten minste kende. Verschillende beslissingen naast elkaar leidden tot tegenstrijdige conclusies over wat wel en niet geloofwaardig gedrag was in een context waarin homoseksualiteit taboe is.

Tot slot beperkten de asielinstanties zich vaak tot het beoordelen van de verklaringen van asielzoekers zonder zelf onderzoek te doen naar de verifieerbare objectieve elementen.

Het rapport deed deze aanbevelingen:

- Het CGVS moet de open vraagstelling op een effectieve manier gebruiken door gericht in te pikken op antwoorden, en zo ruimte laten voor verklaringen over specifieke situaties.
- De asielinstanties moeten een subjectieve beoordeling op basis van stereotiepe veronderstellingen vermijden. Gespecialiseerde opleidingen over het proces van outing en de leefsituatie van holebi's in homofobe landen kunnen daarbij helpen.
- Er moet worden uitgegaan van de beleving van de asielzoeker en diens zelfbeeld, in de plaats van stereotypen.
- Men mag het al dan niet hebben gehad van een relatie niet als centraal element beschouwen om iemands geaardheid vast te stellen.
- Men moet authentieke documenten, zoals attesten van organisaties, als begin van bewijs beschouwen.
- Kennis over het 'holebi-milieu' in België of het herkomstland mogen niet als determinerend worden gezien.
- Men moet actief gebruik maken van het principe van de gedeelde bewijslast door objectieve elementen in het verhaal te controleren.

De beoordeling van de geloofwaardigheid valt in de praktijk dus uiteen in verschillende aspecten. We overlopen deze verder in detail om een zicht te geven op de actuele beslissingen.

1.2. ONDERZOEK NAAR DE ONTDEKKING EN BELEVING VAN DE SEKSUELE ORIËNTATIE

De ontdekking en beleving van de seksuele oriëntatie krijgen een belangrijke plaats in het onderzoek van het CGVS en de RvV. Van de asielzoeker wordt verwacht dat hij hierover een gedetailleerd en spontaan verhaal kan delen dat overeenstemt met wat bekend is over het land van herkomst. Heel wat beslissingen die we lezen, beginnen met deze aanname:

*'Ondanks het feit dat het CGVS rekening houdt met het gegeven dat het niet makkelijk is op objectieve wijze uw seksuele geaardheid te bewijzen, mag het CGVS wel verwachten dat de asielzoeker **overtuigend** is voor wat zijn **beleving en zijn levensweg met betrekking tot zijn seksuele geaardheid** betreft. Het CGVS mag hieromtrent een omstandig, gedetailleerd en spontaan relaas verwachten.'*⁵⁹

Het moment van de bewustwording van de SOGI

De asielinstanties verwachten een (chrono)logische en samenhangende weergave van het bewust worden van de geaardheid. Uit de beslissingen blijkt dat het CGVS vaak tegenstrijdigheden in verklaringen ziet als asielzoekers moeite hebben om hierop een precies tijdstip te plakken:

*'(...) verklaart u tijdens uw gehoor dat het al begon **toen u 8 of 9 jaar oud** was en dat u toen al vrouwentrekjes had en zich als een meisje gedroeg toen u ging spelen met anderen. Wat later verklaart u dat u het **altijd al** geweten hebt dat u zich aangetrokken voelde tot mannen, dat u **zestien was** toen u het begon te beseffen, hoewel u eerder verklaarde dat het besef er al was op zeer jonge leeftijd, toen u 8 of 9 jaar oud was.'*⁶⁰

*'Wat betreft de opmerking dat u zich ervan bewust geworden zou zijn dat u homo bent toen u **12 jaar was** maar dat u hier **absoluut zeker van werd toen u 13 jaar was** omdat u toen voor het eerst naar bed ging met K.: zoals hierboven al aangehaald, verklaarde u nochtans tijdens uw persoonlijk onderhoud uitdrukkelijk dat u met zekerheid wist dat u op mannen viel **toen u 12 jaar** was. Ook tijdens uw interview op DVZ verklaarde u dat "u reeds wist dat u gay was toen u 12 jaar oud was". Deze opmerking is dus tegenstrijdig met de verklaringen die u deed, zowel bij het CGVS als bij DVZ.'*⁶¹

In een arrest lezen we dat de RvV niet akkoord gaat met het CGVS dat een verschil van één jaar een cruciaal element is om tot ongeloofwaardigheid te besluiten.⁶²

⁵⁹ Vb. RvV 183 924, 16/03/2017; RvV 182 491, 20/02/2017; RvV 219 444, 04/04/2019; RvV 175 781, 04/10/2016; RvV 216 404, 06/02/2019; RvV 197 554, 08/01/2018; RvV 218 076, 11/03/2019; RvV 192 318, 21/09/2017

⁶⁰ RvV 185 787, 24/04/2017; andere voorbeelden: RvV 216 637, 12/02/2019; RvV 177 294, 03/11/2016; RvV 222 927, 20/06/2019; RvV 191 646, 06/09/2017

⁶¹ RvV 216 637, 12/02/2019

⁶² RvV 213 178, 29/11/2018

De beleving van de SOGI

De asielinstanties verwachten een diepgaand en uitgebreid verhaal over hoe de verzoeker de ontluikende seksuele oriëntatie en seksualiteit beleefde. Ze verwachten dat dit een grote impact heeft op een persoon en dat hij concrete momenten of gebeurtenissen kan aanhalen.⁶³ Een asielzoeker die aangeeft zijn seksuele geaardheid 'normaal' of 'natuurlijk' te vinden, zonder uit te wijden over wat de omgeving daarvan denkt en zijn gevoelens in die context te plaatsen, kan ongeloofwaardig overkomen. De verzoeker moet uitgebreid kunnen uitleggen hoe hij zich voelde toen hij zich bewust werd van zijn geaardheid.⁶⁴ Wanneer hij aangeeft dat hij het niet makkelijk vindt om dit concreet toe te lichten, is dat niet noodzakelijk een aannemelijke verklaring.

Dat geldt des te meer wanneer de verzoeker is opgegroeid in een maatschappij waar homoseksualiteit taboe is en waar men gevaar loopt omwille van de geaardheid. Ook wanneer de verzoeker aangeeft religieus te zijn, wordt verwacht dat hij persoonlijk en doorleefd vertelt over de verhouding tot zijn religie.⁶⁵

De asielinstanties verwachten dat een persoon die ontdekt dat hij homoseksueel is een zekere interne evolutie of weg ('cheminement') heeft afgelegd en daarover kan uitwijden.⁶⁶ Zo is het volgens het CGVS opmerkelijk hoe een verzoekster haar wens naar een relatie met een vrouw op verschillende momenten linkte aan de moeilijkheid om een relatie aan te gaan met mannen.⁶⁷

*'Uw verklaringen geven veeleer blijk van een **gebrek aan inzicht in de realiteit waarmee een homoseksueel in de Zimbabwaanse samenleving geconfronteerd wordt bij de bewustwording van de eigen seksuele geaardheid.** Uw verklaringen over de beleving van uw eigen geaardheid duiden enkel op **gebrek aan enige persoonlijke ervaringen.** Uw onvermogen blijkt te geven aan de manier waarop u met het besef van uw geaardheid omging getuigen van een dermate onvermogen om uw, door u geopperde, **innerlijke ervaringen te schetsen, kaderen en uit te leggen, dat er ernstig en volledig afbreuk gedaan wordt aan de geloofwaardigheid van de door u geopperde geaardheid.**'⁶⁸*

*'Immers, de bewustwording van een homoseksuele geaardheid gaat, zelfs in samenlevingen die tolerant zijn ten opzichte van homoseksualiteit, in het algemeen gepaard met **gevoelens van twijfel, onzekerheid en angst.** Het **schijnbare gemak** waarmee verzoeker zijn beweerde homoseksualiteit lijkt aanvaard te hebben, toont naar het oordeel van de Raad dan ook aan dat hij **niet de minste affiniteit heeft met de door hem beweerde geaardheid.**'⁶⁹*

⁶³ Vb. RvV 177 294, 03/12/2016 (erkenning door RvV), RvV 224 249, 24/07/2019 (erkenning door de RvV); RvV 190 029, 25/07/2017

⁶⁴ Vb. RvV 201 243 en 201 240 van 19/03/2018 (erkenning door RvV); RvV 175 781, 4/10/2016

⁶⁵ RvV 177 294, 03/11/2016; RvV 191 005, 29/08/2017; RvV 194 402, 27/10/2017; RvV 190 286, 31/07/2017

⁶⁶ RvV 216 404, 06/02/2019 (erkenning door RvV); RvV 190 029, 25/07/2017 (erkenning door RvV); RvV 184 304, 23/03/2017 (erkenning door RvV); RvV 215 857, 28/01/2019 (erkenning door RvV)

⁶⁷ RvV 198 305, 22/01/2018

⁶⁸ RvV 198 305, 22/01/2018

⁶⁹ RvV 185 132, 05/04/2017

Een asielzoeker die niet spontaan over angst, vertwijfeling of schaamte spreekt, is daarom vaak niet geloofwaardig. We zien dit terugkomen in zo goed als elke gelezen negatieve beslissing.⁷⁰

*'Het ligt nochtans binnen de verwachtingen dat iemand die in een homofob klimaat leeft en zich realiseert dat hij homoseksueel is, niet alleen positieve gevoelens ervaart, maar ook last heeft van gevoelens van twijfel, angst, frustratie ... Hier maakt u echter in het geheel geen melding van.'*⁷¹

Geaardheid als een intrinsiek onderdeel van de persoon

Uit de verklaringen moet blijken dat de geaardheid een intrinsiek onderdeel uitmaakt van de persoon. Dat is volgens de asielinstanties niet het geval wanneer de verzoeker de basis of 'reden' van de seksuele oriëntatie bij externe factoren legt. Bijvoorbeeld wanneer hij het omschrijft als een keuze vanuit financiële overwegingen omdat hij betaalde seksuele betrekkingen heeft met toeristen van hetzelfde geslacht.⁷² Of wanneer de verzoeker bijvoorbeeld zegt dat hij ervoor kiest omdat seks met vrouwen hem niets doet, of de geaardheid enkel betreft op seksuele gevoelens of handelingen.⁷³

Het is de geaardheid – en dus niet de seksuele handelingen op zich – die wordt gezien als een fundamenteel kenmerk van iemands identiteit.⁷⁴ Als een verzoeker er niet in slaagt over te brengen dat de homoseksuele geaardheid een onlosmakelijk deel is van zijn identiteit, dan kan hij volgens de asielinstanties ook niet aantonen dat zijn fundamentele rechten geschonden worden als hij terugkeert naar het herkomstland.

Seksuele activiteiten moeten volgens de instanties dus hun oorsprong vinden in de seksuele oriëntatie.

'Gevraagd naar wat u voelde bij de ontdekking dat u zich aangetrokken voelde tot mannen, antwoordde u dat u eigenlijk geen gevoel had, dat het maar een verhaal was en dat u toen geen seksuele betrekkingen heeft gehad met mannen en dat u dus geen gevoel kon krijgen.'

'Wanneer u gevraagd werd wat u dacht, omdat dit iets nieuws was voor u, antwoordde u dat u zin had in seksuele betrekkingen maar dat het niet kon (...). Wanneer u werd gevraagd hoe u zich voelde om in Irak, waar geen positief klimaat heerst ten opzichte van uw seksuele geaardheid en wat u zelf ook bevestigde, te ontdekken dat u zich aangetrokken voelt tot mannen, antwoordde u eerst dat u

⁷⁰ Vb. RvV 216 637, 12/02/2019; RvV 216 763, 14/02/2019; RvV 185 132, 04/05/2017; RvV 185 787, 24/04/2017; RvV 183 924, 16/03/2017; RvV 180 657, 12/01/2017; RvV 192 586, 26/09/2017; RvV 189 433, 05/07/2017; RvV 190 286, 31/07/2017; RvV 184 304, 23/03/2017; RvV 180 886 18/01/2017

⁷¹ RvV 218076, 11/03/2019

⁷² RvV 216 648, 12/02/2019

⁷³ Vb. RvV 189 433, 05/07/2017; RvV 219 444, 04/04/2019; RvV 205 403, 15/06/2018 ; RvV 197 834, 11/01/2018; RvV 191722, 08/09/2017

⁷⁴ RvV 216 763, 14/02/2019; RvV 219 444, 04/04/2019; RvV 216 984, 15/02/2019; RvV 179 131 09/12/2016; RvV 191 646, 06/09/2017

veel zin had in seksuele betrekkingen, maar dat u dit niet kon in Irak.

Wanneer u opnieuw werd gevraagd hoe u zich daarbij voelt, zonder het over seksuele betrekkingen te hebben, antwoordt u dat het een moeilijk gevoel is, omdat u een voorkeur had voor een vriend van u, T., maar dat u niets durfde te vertellen. Gevraagd wat u met deze voorkeur bedoelt, antwoordde u dat u een voorkeur had om seksuele betrekkingen met T. te hebben omdat hij uw beste vriend was met wie u allerlei hobby's samen deed en hierover fantaseerde nadat u homo-erotische verhalen las. U verklaarde evenwel dat u buiten seksuele gevoelens geen andere gevoelens voor uw beste vriend had (...).

Wanneer u gevraagd werd wat dat betekende voor u om homoseksueel te zijn, antwoordde u dat het een gevoel was en dat u het zou omschrijven op een andere manier, namelijk dat de gevoelens die een persoon heeft tijdens de seksuele betrekkingen met een vrouw, hetzelfde zijn als bij mannen maar dat men alleen een voorkeur heeft voor mannen (...).

Bij uw verklaringen met betrekking tot uw bewustwording van uw seksuele geaardheid is het opmerkelijk dat u deze lijkt terug te brengen tot een **louter seksuele ervaring** en slaagt u er niet in om **meer uitgebreide en genuanceerde verklaringen** af te leggen betreffende de **manier waarop u uw geaardheid ontdekte en dit emotioneel of gevoelsmatig ervaaarde**. Uw verklaringen wijzen in geen geval op een **innerlijk bewustwordingsproces** van de eigen geaardheid of het anders-zijn, hetgeen toch kenmerkend is voor jonge holebi's en wat doorgaans een sterke invloed heeft op het persoonlijk welbevinden van de betrokkene.⁷⁵

Omdat seksualiteit moet voortvloeien uit de geaardheid is het vaak niet aannemelijk dat de asielzoeker een (gedwongen) eerste seksueel contact als het begin van de bewustwording omschrijft.⁷⁶ Ook is het volgens asielinstanties bedenkelijk dat iemand 'plotsklaps' homoseksueel wordt, zoals door het bekijken van porno, terwijl hij nooit eerder homoseksuele gevoelens zou hebben gehad.⁷⁷

Er wordt dus gepeild naar de bewustwording zelf; naar wanneer de persoon voor het eerst dacht dat hij holebi is of zou kunnen zijn. Dit koppelen aan één gebeurtenis zonder te spreken over een eerdere bewustwording komt ongeloofwaardig over.⁷⁸ Er wordt verwacht dat het bewustwordingsproces wordt weergegeven, en geen oppervlakkige opsomming van losstaande gebeurtenissen.⁷⁹

Volgens bepaalde landeninformatie komen seksuele contacten tussen mensen

⁷⁵ RvV 182 491, 20/02/2017

⁷⁶ Vb. RvV 185 132, 05/04/2017; RvV 180 657, 12/01/2017; RvV 189 986, 20/07/2017; RvV 216 836, 14/02/2019; RvV 183 924, 16/03/2017; RvV 215 857, 28/01/2019

⁷⁷ RvV 191 572, 05/09/2017

⁷⁸ Vb. RvV 190 572, 05/09/2017; RvV 204 786, 31/05/2018; RvV 201 240, 19/03/2018 (erkenning door RvV)

⁷⁹ RvV 210 248, 27/09/2018

met hetzelfde geslacht in sommige landen voort uit noodzaak, omdat strenge maatschappelijke normen sociale en seksuele contacten tussen ongehuwde mannen en vrouwen niet toelaten.⁸⁰ Zowel het CGVS als de RvV nemen aan dat de seksuele praktijk in die context los staat van de seksuele oriëntatie en identiteit. Net omwille van die context wordt ook niet zonder meer aangenomen dat iemand enkel door deze praktijken een risico zou lopen op vervolging of ernstige schade.

*'Van een verzoeker mag dan ook worden verwacht dat hij in zijn verklaringen meer doet dan enkel seksuele praktijken toe te lichten. Gelet op het geheel van zijn verklaringen, maakt verzoeker niet aannemelijk dat hij **diepere gevoelens** zou koesteren voor A.O. of voor mannen in het algemeen. Er blijkt niet dat zijn relatie met A.O. meer was dan een louter seksuele relatie en lustbevrediging. Hij maakt niet aannemelijk dat deze relatie een **uiting was van een homoseksuele geaardheid als onlosmakelijk deel van zijn eigen identiteit.** (...) Gelet op het ongeloofwaardig bevonden vluchtrelaas en bij gebrek aan andere concrete aanwijzingen, maakt verzoeker **evenmin aannemelijk dat hij omwille van zijn seksuele praktijken met mannen bij een terugkeer naar Irak als homoseksueel zou kunnen worden gepercipieerd.**'⁸¹*

*'De Raad benadrukt dat er een **onderscheid moet worden gemaakt tussen seksuele praktijken, seksuele gerichtheid en seksuele identiteit.** Aangezien een seksuele praktijk niet noodzakelijk samenvalt met de seksuele identiteit, vormt het onderhouden van seksuele contacten met mannen nog geen bewijs van een homoseksuele geaardheid. Van een verzoeker mag dan ook worden verwacht dat hij in zijn verklaringen **meer doet dan enkel seksuele praktijken toe te lichten.** Aldus moet nader worden onderzocht of verzoekers voorgehouden seksuele gerichtheid op personen van hetzelfde geslacht, geloofwaardig is.(...) Bijgevolg **impliceert het feit dat van iemand die homoseksueel geaard is niet kan worden verwacht dat hij deze geaardheid zou verbergen om aan vervolging te ontkomen – net omdat het een fundamenteel deel van de persoon uitmaakt – niet dat er internationale bescherming moet worden toegekend aan al wie ooit homoseksuele betrekkingen heeft gehad.**'⁸²*

De asielinstanties beschouwen het regelmatig als incoherent om enerzijds openlijke tot zelfs expliciete verklaringen af te leggen over de seksuele handelingen, maar anderzijds te zeggen dat er te veel schroom was om uitgebreide verklaringen te doen over de beleving van de geaardheid.⁸³

Ook een verderzetting van de seksuele praktijk in België bewijst voor de instanties niet noodzakelijk dat het om een fundamenteel kenmerk gaat van de identiteit. De verzoeker had een attest voorgelegd van Alias vzw, een organisatie die mannelijke prostituees in Brussel begeleidt. Dit was voor de RvV enkel een verdere bevestiging van de seksuele praktijk van de verzoeker en niet van diens geaardheid.⁸⁴

⁸⁰ Vb. RvV 179 489, 15/12/2016; RvV 182 089, 09/02/2017

⁸¹ RvV 220 125, 23/04/2019

⁸² RvV 216 836, 14/02/2019

⁸³ RvV 216 836, 14/02/2019; andere: RvV 216 763, 14/02/2019; RvV 194 402, 27/10/2017

⁸⁴ RvV 216 836, 14/02/2019

De persoonlijke context van de verzoeker

In verschillende arresten vernietigt of hervormt de RvV de beslissing van het CGVS omdat ze niet genoeg rekening houdt met de persoonlijke context van de verzoeker. Zo vond de RvV dat het CGVS geen rekening hield met de lage scholingsgraad van een verzoeker die de school verliet op zijn dertiende en daarna op straat overleefde. Volgens de RvV waren zijn verklaringen in die context wel coherent genoeg.⁸⁵

In een ander arrest aanvaardde de RvV dat de ervaringen van de verzoeker zich beperkten tot het opzoeken van filmpjes op het internet omdat hij te bang was om naar buiten te komen met zijn geaardheid. Zijn jonge leeftijd en het feit dat hij afkomstig was uit een land waar homoseksualiteit taboe is, maakten dit aannemelijk.⁸⁶

*'Verzoeker lijkt consequent een onderscheid te maken tussen de periode in België, waar hij zich overgeeft aan zijn geaardheid en die ook daadwerkelijk beleeft, en de periode in Irak, waar hij het gezien de homofobe context, ondenkbaar achtte om homoseksuele gevoelens te koesteren of dat op die manier te benoemen en dit trachtte te verdringen. De Raad acht verzoekers verklaringen omtrent dit bewustwordingsproces wel degelijk geloofwaardig. (...) De Raad kan in casu, gelet op het geheel van de voorliggende verklaringen, niet uitsluiten dat verzoeker de vraag of hij in Irak reeds homoseksuele gevoelens had, niet had begrepen zoals ze was bedoeld omdat hij zijn aantrekking tot die jongen niet als dusdanig zag en het besef dat hij wel degelijk kon toegeven aan die gevoelens en homoseksuele relaties en/of betrekkingen kon hebben pas later, in België, is gekomen. (...) zijn verklaringen er blijk van geven dat hij zijn eigen geaardheid zoveel als mogelijk zou hebben willen verdringen. Hij verklaarde dat niemand in Irak op de hoogte was en dat dit in zijn familie, en zelfs in het algemeen, onbespreekbaar was. Vanuit dat perspectief is het niet onaannemelijk dat hij geen specifieke verklaringen kon afleggen over de gayscene en wetgeving en zelfs dat hij een stereotiep en eerder karikaturaal beeld zou hebben geschetst van homoseksuelen die gemaquilleerd rondlopen in bepaalde wijken. (...) Het is immers volstrekt redelijk ervan uit te gaan dat een bewustwordingsproces in een homofobe omgeving en de daarmee gepaard gaande twijfels en schaamte in verschillende fases verloopt en dat de betrokkene niet meteen de noodzaak voelt om op zoek te gaan naar ontmoetingsplaatsen van de gayscene in zijn land, of de wetgeving hieromtrent, maar zijn geaardheid in de luwte beleeft.'*⁸⁷

'Er moet worden vastgesteld dat verzoeker zich veeleer ongelukkig en onbeholpen uitdrukt – de verwerende partij stelt meerdere malen vast dat verzoeker heeft verklaard door Mustafa "overtuigd" te zijn geworden om homo te worden en dat Mustafa hem heeft "geleerd" om homo te zijn. De Raad acht het niet onaannemelijk dat, in het licht van zijn sociale en culturele achtergrond, een zekere 'overhaling' nodig was en dat verzoeker zich pas na aankomst in

⁸⁵ RvV 169 726, 14/06/2016

⁸⁶ RvV 182 491, 20/02/2017; andere voorbeelden: RvV 204 786, 31/05/2018 ; RvV 215 857, 28/01/2019

⁸⁷ RvV 204 786, 31/05/2018

*Libanon en na zijn eerste seksuele betrekking met een man, bewust werd van zijn geaardheid. (...) In het licht van zijn sociale en culturele achtergrond, zijn jonge leeftijd en zijn lage scholing, is het niet onaannemelijk dat verzoeker een stereotiep, misschien zelfs karikaturaal, beeld schetst van homoseksuelen, zoals hij terecht betoogt in zijn verzoekschrift. Vanuit dat perspectief is het evenmin onaannemelijk dat verzoeker geen grondig discours kan geven over waarom een persoon homoseksueel is en een ander persoon niet, des te meer wanneer daar bij wetenschappers nog steeds geen eensgezindheid over bestaat.'*⁸⁸

Bedenkingen

Verzoekers bevragen over het proces van bewustwording en de ontwikkeling van de SOGI is in theorie een goede manier om in gesprek te gaan en de geloofwaardigheid af te toetsen.⁸⁹

Internationaal wordt aanvaard dat bepaalde aspecten vaak terugkomen in dit proces: het gevoel anders te zijn, stigma, schaamte, schade die hen op een of andere manier berokkend wordt ... Maar deze kennen bij elk mens een ander verloop en invulling.⁹⁰ Zo is dit proces van bewustwording, ontwikkeling en aanvaarding niet per se afgerond; het is misschien nog maar net gestart.

De invulling van coming-out is vaak gebaseerd op Westerse aannames over zelfrealisatie en -acceptatie, en de noodzaak om die identiteit te delen met de omgeving.⁹¹ Dat laatste aspect is echter niet noodzakelijk. Velen kunnen of willen zichzelf nog niet identificeren of accepteren, laat staan publiek uiten. De coming-out is soms een levenslang proces, dat niet op één moment vast te pinnen is maar bij elke ontmoeting overwogen wordt.⁹²

Het gevaar is dat er verondersteld wordt dat elke holebi-verzoeker dezelfde persoonlijke ontwikkeling doormaakt. Iemand die niet genoeg beantwoordt aan dat verborgen script, dreigt te worden gezien als ongeloofwaardig. De asielinstanties moeten voldoende inzicht hebben in deze processen en ook in hoe deze er in andere maatschappelijke contexten uitzien. Daarnaast moeten ze de persoonlijke kenmerken van de asielzoeker laten doorwegen want zelfs als de algemene context bekend is, is het niet noodzakelijk precies zo voor elke persoon.

⁸⁸ RvV 206 206, 28/06/2018

⁸⁹ Belangrijke aanbeveling in het rapport: Vrije Universiteit Amsterdam, Fleeing homophobia, asylum claims related to sexual orientation and gender identity in Europe, 09/2011, zie refworld.org/docid/4ebba7852.html, (Fleeing homophobia); het wordt ook door UNHCR als een mogelijk interviewsubject beschouwd: UNHCR, Richtlijnen nr. 9, §62 en 63 (iii)

⁹⁰ Hungarian Helsinki Committee, Credibility assessment, p. 77-85; ILGA Europe, Good practices related to LGBTI asylum applicants in Europe, mei 2014, p.26-27 zie ilga-europe.org/resources/ilga-europe-reports-and-other-materials/good-practices-related-lgbti-asylum-applicants (ILGA Europe, Good practices)

⁹¹ J. RENKENS, Kunt u dat moment eens beschrijven? Een analyse van de interviewmethode van de IND in LhbtI-zaken, A&MR 2018 nr. 2, p. 58-59

⁹² UNHCR, Resettlement Assessment Tool: Lesbian, Gay, Bisexual, Transgender and Intersex Refugees, april 2013, update mei 2019, p.9 zie refworld.org/pdfid/5163f3ee4.pdf; K. Berasi, Gay and Lesbian Asylum Seekers in the United States: The Interplay of Sexual Orientation Identity Development, Reverse-Covering, and Mental Health, in A. Güler, M. Shevtsova, D. Venturi, LGBTI Asylum Seekers and Refugees from a Legal and Political Perspective, Persecution, Asylum and Integration, 2019, hoofdstuk 11, p. 215

Verder lopen niet-chronologische verhalen het risico om niet geloofd te worden door hun structuur. Het lineair en chronologisch vertellen van verhalen is echter ook typisch westers. Mensen delen ervaringen op verschillende manieren, die sterk afhangen van hun cultuur en persoonlijkheid.⁹³ Ook andere factoren en omstandigheden kunnen het geheugen beïnvloeden, zoals trauma, schaamte en wantrouwen, maar ook de manier waarop de vragen gesteld worden en de verwachtingen die de interviewer laat doorschijnen.⁹⁴ Het is ook niet abnormaal of ongeloofwaardig dat er bij het meermaals beantwoorden van vragen variaties ontstaan in een verhaal.⁹⁵ De bewustwording van de SOGI vastpinnen op een leeftijd of duidelijk omschreven moment, en tegenstrijdigheden afleiden uit kleine variaties, zijn dus geen goede basis voor een beslissing.

Ook in Nederland staat de vraagstelling over de ontdekking en beleving van iemands gaardheid ter discussie.⁹⁶

Er is tevens voorzichtigheid nodig bij een te strikt onderscheid tussen de ‘seksuele praktijk’ en ‘seksuele identiteit’. Asielinstanties lijken seksualiteit te zien als iets dat los staat van de identiteit en dat een bewuste en vrijwillige keuze is. De Yogyakartaprincipes beschrijven seksuele oriëntatie als het vermogen om zich emotioneel, affectief en seksueel aangetrokken te voelen tot iemand, en intieme en seksuele relaties aan te gaan. Genderidentiteit is omschreven als hoe de persoon zich voelt (niet noodzakelijk in overeenstemming met de biologische kenmerken).⁹⁷ Vervolging gebeurt vaak niet alleen omwille van seksueel gedrag maar ook omwille van de identiteit en/of niet-conformiteit met opgelegde gendernormen of seksuele moraal. Daarom wordt, in plaats van seksuele oriëntatie, de term seksuele identiteit steeds vaker gebruikt.⁹⁸

Een **seksuele identiteit** omvat al de volgende aspecten⁹⁹:

- genderidentiteit: innerlijk gevoel van vrouwelijkheid, mannelijkheid, non-binariteit, ...
- romantische aantrekking: op wie je verliefd wordt
- biologische kenmerken: geslachtsgeslachtskenmerken, chromosomen, hormonenhuishouding, ...
- seksuele aantrekking: wat je opwindt
- genderexpressie: hoe iemand zich uit door gedrag, kledij, taal, ... (hoe anderen jou zien)

⁹³ J. RENKENS, Kunt u dat moment eens beschrijven? Een analyse van de interviewmethode van de IND in Lhbt-zaken, A&MR 2018 nr. 2 p. 54; A. McCabe, Cultural background and storytelling: A review and implications for Schooling, *The Elementary School Journal*, Vol. 97, nr.5, pp.453-473; UNHCR, Beyond proof, p. 66-68

⁹⁴ UNHCR, Beyond proof, p. 56-74; A. Güler, Refugee Status Determination Process for LGBTI Asylum Seekers: (In) Consistencies of States' Implementations with UNHCR's Authoritative Guidance, in A. Güler, M. Shevtsova, D. Venturi, *LGBTI Asylum Seekers and Refugees from a Legal and Political Perspective, Persecution, Asylum and Integration*, 2019, hoofdstuk 7, p. 129

⁹⁵ UNHCR, Beyond proof, p. 60

⁹⁶ ABRvS, 201808112/1 en 2019004SS/1, Irak, Uganda, Vragen van de Afdeling aan de staatssecretaris over geloofwaardigheid LHBTI en culturele verschillen, 09/2019

⁹⁷ Preambule Yogyakartaprincipes

⁹⁸ Hungarian Helsinki Committee, Credibility assessment, p. 64

⁹⁹ Çavaria, Genderkoek, november 2018, zie [youtube.com/watch?v=2oLXO1ZBoFM](https://www.youtube.com/watch?v=2oLXO1ZBoFM)

Seksuele aantrekking maakt dus een inherent deel uit van de seksuele identiteit. Bovendien is seksuele oriëntatie veranderlijk en afhankelijk van bijvoorbeeld de periode in je leven en wie je ontmoet. De vraag is of er een hiërarchie in belangrijkheid mag gemaakt worden in de verschillende aspecten van een seksuele identiteit en of je van een persoon kan verwachten dat hij een van deze aspecten wel kan opgeven, in tegenstelling tot andere.

Soms zijn seksuele handelingen ook de enige of eerste manier waarop uiting wordt gegeven aan de geaardheid. Emotionele connectie en (openlijke) reflecties over gevoelens maken, is dan net de stap die in de context van het herkomstland niet mogelijk was.¹⁰⁰ Het is ook niet ondenkbaar dat het makkelijker is om te spreken over de seksuele invulling van de geaardheid dan over diepere gevoelens. Een 'LGBTQIA+-identiteit' zoals wij die intussen kennen, bestaat in de cultuur van veel asielzoekers niet. Zij zijn het dus ook niet gewend om op die manier over hun geaardheid te spreken en te reflecteren. Het interview bij het CGVS is misschien zelfs de eerste keer dat ze dat doen.¹⁰¹ Hierdoor kan het verhaal verwarrend en inconsistent klinken.¹⁰² Daarnaast kan dus net door de seksuele handelingen de perceptie ontstaan dat de persoon holebi is. Binnen het Vluchtelingenverdrag telt niet alleen de werkelijke politieke of religieuze overtuiging, maar eveneens de gepercipieerde. Dat geldt ook voor de geaardheid.¹⁰³

¹⁰⁰ UNHCR, Richtlijnen nr. 9, §63 (iii)

¹⁰¹ Asielzoekers in de VS omschreven dit als een 'geforceerde outing' met gevolgen voor hun mentale gezondheid, zie K. Berasi, *Gay and Lesbian Asylum Seekers in the United States: The Interplay of Sexual Orientation Identity Development, Reverse-Covering, and Mental Health*, in A. Güler, M. Shevtsova, D. Venturi, *LGBTI Asylum Seekers and Refugees from a Legal and Political Perspective, Persecution, Asylum and Integration*, 2019, hoofdstuk 11, p. 210

¹⁰² J. RENKENS, *Kunt u dat moment eens beschrijven? Een analyse van de interviewmethode van de IND in Lhbtj-zaken*, A&MR 2018 nr. 2 p. 54

¹⁰³ Art. 48/3 §5 Vreemdelingenwet; J. HATHAWAY en M. FOSTER, *The Law of Refugee Status*, second edition, 2014, Cambridge University Press, p.422

1.3. ONDERZOEK NAAR DE RELATIES

Wanneer een verzoeker een relatie vermeldt, ook wanneer louter seksueel van aard, verwachten de asielinstanties dat hij hier uitgebreid en spontaan over kan vertellen. Ze verwachten details over de ontmoeting, de eerste afspraakjes, het uiterlijk, het karakter, het leven, de familie, en de gevoelens van de (ex-)partner. Hoe langer de relatie duurde, hoe meer informatie ze verwachten. Hetgeen de verzoeker vertelt, moet doorleefd zijn met anekdotes en concrete gebeurtenissen.¹⁰⁴ Het moet ook wijzen op een sentimentele, amoureuze band, die het vriendschappelijke overstijgt.¹⁰⁵

Zo vond het CGVS het ongeloofwaardig dat een asielzoeker gedurende een klein jaar een seksuele relatie had met zijn officier omdat hij de naam van diens echtgenote en huishoudhulp niet kende.¹⁰⁶

Ook aan een relatie in België hechtte men geen geloof onder meer omdat de asielzoeker de familienaam niet kende en tegenstrijdige verklaringen aflegde over wie op de hoogte was van de (louter seksuele) relatie.¹⁰⁷

In een Tibetaanse zaak vond het CGVS dat de asielzoeker enkel algemene zaken vertelde over zijn Belgische partner. Hij kende de naam van het bedrijf waar zijn partner werkte niet, hoewel hij wist dat het een Amerikaans bedrijf was. Hij kon niet zeggen waarom hij promotie had gemaakt, hoewel hij wist dat hij promotie had gemaakt. Hij kon niet zeggen wat hij had gestudeerd, terwijl hij wist dat het in Mechelen was. En hij kende de naam van zijn ouders niet. De beschrijving van zijn vriend als zijnde kaal, met een bril, propere kleren, ongeveer dezelfde grootte als de tolk en als iemand die graag reist, werd als te algemeen afgedaan. De RvV vond daarentegen dat de asielzoeker wel voldoende bijzonderheden had aangehaald tijdens het interview.¹⁰⁸

In een zaak over een Kameroense asielzoeker vond de RvV in tegenstelling tot het CGVS dat de verzoeker voldoende had kunnen vertellen over zijn partner en dat de lacunes logisch konden verklaard worden door de lage scholingsgraad van de asielzoeker en de specifieke relatie. Zijn partner was gehuwd met een vrouw en reisde vaak naar het buitenland.¹⁰⁹

¹⁰⁴ Vb. RvV 175 781, 04/10/2016; RvV 222 927, 20/06/2019; RvV 184 304, 23/03/2017; RvV 193 099, 03/10/2017

¹⁰⁵ RvV 224 249, 24/07/2019

¹⁰⁶ RvV 185 132, 05/04/2017

¹⁰⁷ RvV 182 491, 20/02/2017

¹⁰⁸ RvV 180 657, 12/01/2017

¹⁰⁹ RvV 169 726, 14/06/2016

Het verhaal over relaties moet ook chronologisch kloppen. :

*'Bij de DVZ verklaarde u immers dat **jullie relatie begon op 4 mei 2013**. Tijdens uw gesprek bij het CGVS verklaarde u echter dat **jullie relatie begon op 21 december 2013** maar dat **jullie elkaar kenden sinds 8 april 2013**. Het is niet aannemelijk dat u er niet in slaagt om **éénduidige info** te geven over het begin van uw relatie.'*¹¹⁰

De RvV vond in deze zaak dat de verzoeker genoeg andere details over de ex-partner kon geven, zoals de geboortedatum, geboorteplek, etnie, religie, naam van zijn echtgenote, hun trouwdatum en sinds wanneer hij met zijn echtgenote samen was, en dat hij een andere homoseksuele relatie had gehad, voor hoe lang en sinds wanneer.

De asielinstanties verwachten dat de verzoeker na de vlucht contact houdt met de partner in het thuisland en dat hij weet wat er verder met hem is gebeurd.¹¹¹

*'De Raad meent dat het voor een verzoeker om internationale bescherming normaal is dat hij **zoveel mogelijk moeite doet om op de hoogte te blijven van de evolutie van zijn persoonlijke problemen**, omdat hij zijn relaas moet baseren op elementen uit zijn land van herkomst die bij hem een reële vrees voor vervolging doen ontstaan. Dit gebrek aan kennis klemmt dan ook daar zijn seksuele relatie met A.O. aan de grondslag ligt van verzoekers vlucht uit Irak. Er kan dan ook worden verwacht dat verzoeker, **na zijn vlucht, zich zou hebben geïnformeerd over essentiële elementen die behoren tot de kern van zijn vluchtrelaas**, met name hoe het met A.O. is vergaan nadat hij Irak ontvluchtte.'*

Hoewel de verzoeker in deze zaak aangaf dat hij bang was voor verdere problemen met de broer en familie van zijn partner, kon dit volgens de RvV het gebrek aan kennis en interesse in het lot van zijn partner niet verklaren.¹¹²

Wanneer de asielzoeker met zijn partner betrappt werd, verwacht het CGVS dat hij of zij kan uitweiden over wat er precies gebeurd is. Volgens het CGVS is dit een erg ingrijpende gebeurtenis, zeker in een land waar holebi zijn taboe is en wanneer het om een eerste relatie gaat.¹¹³

Er wordt vaak gevraagd hoe de (ex-)partner de eigen geaardheid ontdekte. Vooral bij lange relaties verwachten de asielinstanties dat de asielzoeker hier uitgebreid over kan vertellen. In een Kameroense zaak aanvaardde het CGVS niet dat de asielzoeker niet kon uitweiden over de emoties die zijn ex-vriend, waarmee hij 4 jaar samen was, ervaren had bij zijn eerste relatie.¹¹⁴

¹¹⁰ RvV 201240 (erkenning door RvV), ander voorbeeld: RvV 177 294, 03/11/2016

¹¹¹ Vb. RvV 169 726, 14/06/2016; RvV 220 125, 23/04/2019 ; RvV 204 786, 31/05/2018; RvV 201 159,15/03/2018; RvV 177 294, 03/11/2016

¹¹² RvV 220 125, 23/04/2019

¹¹³ Vb. RvV 185 787, 24/04/2017; RvV 188 899, 26/06/2017

¹¹⁴ RvV 189 433, 05/07/2017, andere: RvV 175 781, 04/10/2016; RvV 177 294, 03/11/2016, RvV 190 029, 25/07/2017; RvV 179 131, 09/12/2016

*'U heeft geen idee hoe hij zich aanvankelijk voelde, toen hij ontdekte homoseksueel te zijn. Nochtans zou men verwachten dat zelfs iemand die niet constant aan zelfreflectie doet of makkelijk over gevoelens praat, toch enig idee heeft over hoe de realisatie van en/of aanvaarding van de geaardheid voor zijn partner (voor bijna twintig jaar) is verlopen, zeker aangezien het de enige andere homoseksueel is die men kent.'*¹¹⁵

De asielinstanties peilen ook naar de toekomstplannen of dromen van koppels. Een gebrek daaraan kan wijzen op ongeloofwaardigheid, ook als de verzoeker aangeeft dat ze gezien de homofobe context van dag tot dag leefden.¹¹⁶

Wanneer zowel de verzoeker als de partner een verzoek om internationale bescherming doen, vergelijken de asielinstanties de verklaringen om de geloofwaardigheid van de relatie te beoordelen (eerste ontmoeting, eerste kus, eerste keer seks...).¹¹⁷ Indien een van beiden eerder erkend werd als vluchteling, gaan ze na of de andere hem noemde als een van zijn (seksuele) relaties.¹¹⁸

In een Guinese zaak zien we dat de RvV, in tegenstelling tot het CGVS, geloof hecht aan een relatie omdat de verzoeker aantoont dat hij samen met zijn vriend vluchtte, ze bij aankomst in Europa allebei geregistreerd werden in Italië en ze in het opvangcentrum in België samen opgevangen werden in de vleugel voor gezinnen. De sociaal assistent attesteerde dat ze in het centrum als koppel gezien worden. Zijn vriend, die wel erkend was als vluchteling door het CGVS, vergezelde hem ook op de zitting voor de RvV.¹¹⁹

Verder zien we dat het gedrag van de asielzoeker in de publieke en private ruimte een rol speelt in de beoordeling. Wanneer het gedrag op zich weinig aannemelijk is, kan dit een weerslag hebben op de geloofwaardigheid van de relatie die eruit voortvloeide. Zo vond het CGVS het niet geloofwaardig dat een Irakese verzoeker een relatie begon toen hij en zijn partner voor het eerst seks hadden in een Belgische homobar. Dat hij meteen seks had zonder dat ze zeker van elkaar wisten dat ze homoseksueel waren, viel volgens het CGVS niet te verklaren, ook niet door dronkenschap. De RvV vernietigde deze beslissing en vond het wel geloofwaardig dat de verzoeker een vriendschappelijke, seksueel niet-exclusieve, relatie heeft in België. De Raad vond dat de verzoeker voldoende uitgebreid en gedetailleerd kon vertellen over de relatie, en oordeelde dat het feit dat ze niet binnen het klassieke patroon valt geen reden is om tot ongeloofwaardigheid te besluiten.¹²⁰

¹¹⁵ RvV 218076, 11/03/2019

¹¹⁶ RvV 216 637, 12/02/2019

¹¹⁷ RvV 216987, 15/02/2019

¹¹⁸ RvV 184 304, 23/03/2017

¹¹⁹ RvV 215 857, 28/01/2019

¹²⁰ RvV 204 786, 31/05/2018

Ook relaties met mensen van het andere geslacht zijn van belang in de beoordeling en kunnen zelfs een rol spelen nadat de verzoeker al erkend is als vluchteling.¹²¹ Na een beslissing tot toekenning van internationale bescherming kunnen DVZ en het CGVS de nood aan bescherming terug in vraag stellen en kan het CGVS het beschermingsstatuut intrekken of opheffen.¹²² Een gekend voorbeeld is dat een verzoeker omwille van zijn seksuele geaardheid erkend is als vluchteling, maar nadien (bv. door gezinshereniging of de erkenning van kinderen) een vrouwelijke partner en/of kinderen blijkt te hebben. Ook komt het voor dat iemand een klikbrief stuurt naar het CGVS en vertelt dat de verzoeker niet eerlijk was tijdens de asielprocedure. De verklaringen en bewijzen kunnen dan opnieuw bekeken worden en herbeoordeeld.¹²³

Wanneer de verzoeker aangeeft kinderen en een heteroseksuele relatie (gehad) te hebben, betekent dit echter niet dat hij niet homo- of biseksueel kan zijn. Als hij hier van bij het begin openlijk over spreekt en kan duiden waarom dat zo is of was en hoe hij dit beleeft, leidt dit niet noodzakelijk tot een negatieve beslissing. In een Kameroense zaak trok het CGVS de beschermingsstatus van een erkend vluchteling in omdat deze een vrouw en twee kinderen had. De RvV vernietigde deze beslissing omdat de verzoeker dit van bij het begin had vermeld, en had verklaard zich te schamen en zijn geaardheid slechts verdoken te kunnen beleven.¹²⁴

Niet op zoek gaan naar een partner gedurende het verblijf in België kan de geloofwaardigheid ondermijnen, zelfs als de verzoekster uitlegt dat nog niet te durven omdat zij haar studie niet heeft afgerond en angst heeft voor de Zimbabwaanse gemeenschap.¹²⁵ In een arrest zegt de RvV echter expliciet dat het niet aangaan van relaties geen argument is om de SOGI in vraag te stellen.¹²⁶

Bedenkingen

Het al dan niet (gehad) hebben van een relatie kan op zich de SOGI niet bewijzen. Dat een verzoeker (nog) niet op zoek ging naar een relatie kan diverse redenen hebben. Het kan net een aanwijzing zijn dat hij problemen probeerde te vermijden.¹²⁷ Het CGVS geeft zelf aan dat dit niet meer als argument kan worden gebruikt.¹²⁸ Maar ook wanneer het over het leven in België gaat, moet hiermee voorzichtig omgesprongen worden. Het is niet omdat de verzoeker hier in principe vrij is om de SOGI te beleven, dat hij geen druk ervaart van de eigen gemeenschap, het leven in een collectief opvangcentrum of een familie die denkt dat hij om andere redenen is vertrokken. Schaamte en angst kunnen hier nog steeds een rol spelen.

¹²¹ Vb. RvV 183 924, 16/03/2017; RvV 191722, 08/09/2017

¹²² Art. 55/3, 55/3/1, 55/5 en 55/5/1 Vreemdelingenwet

¹²³ Vb. RvV 196 767, 18/12/2017

¹²⁴ RvV 202 217, 10/04/2018

¹²⁵ RvV 198 305, 22/01/2018 (erkenning RvV)

¹²⁶ RvV 193 099, 03/10/2017

¹²⁷ UNHCR, Richtlijnen nr. 9, §63, vii

¹²⁸ Overleg CGVS 24/10/2019

De verwachte mate van detailkennis over de partner hangt volgens het CGVS af van de relatie en het profiel van de verzoeker.¹²⁹ Uit verschillende beslissingen blijkt dat de verwachtingen naar detail en chronologie soms te hoog liggen en dat de argumenten die daaruit geput worden niet altijd zo sterk zijn dat je de SOGI zelf in vraag kan stellen. De instanties houden niet altijd rekening met het feit dat de relatie louter seksueel van aard is. Of dat een beperkende context ervoor zorgt dat verklaringen en anekdotes soms moeilijk het vriendschappelijke overstijgen.

Zoals we in het vorige hoofdstuk zagen, zijn er ook verschillende redenen waarom een verhaal chronologisch niet lijkt te kloppen. Het begin van een relatie vastpinnen op één moment is niet eenvoudig. Wanneer spreek je van een relatie? Het roept ook vragen op, dat van een verzoeker wordt verwacht dat hij na zijn vlucht contact houdt met een partner, zeker wanneer het een louter seksuele relatie betrof. Misschien is het contact verbroken of probeert de verzoeker de andere persoon te beschermen.

Heteroseksuele relaties bewijzen niet noodzakelijk dat de verzoeker liegt. Hij kan op die manier problemen, zoals een gedwongen huwelijk of uitsluiting, proberen vermijden.¹³⁰ De fundamentele vraag moet steeds blijven of de omstandigheden in het herkomstland hem dwingen om afstand te doen van zijn SOGI.

I.4. KENNIS LGBTQIA+-GEMEENSCHAP EN WETGEVING

Ontmoetingsplaatsen en sociaal leven

Een vraag die vaak terugkeert, is hoe holebi's elkaar ontmoeten in het herkomstland. Het antwoord van de asielzoeker wordt daarna tegenover de plaatselijke maatschappelijke context geplaatst. Zo was een Gambiaanse asielzoeker ongeloofwaardig omdat hij vertelde dat hij het kan zien als iemand homoseksueel is. De asielinstanties verwachtten dat hij in een homofobe maatschappij zijn geaardheid zoveel mogelijk probeerde te verbergen.¹³¹

*'Wanneer u vervolgens de algemene vraag gesteld wordt hoe homoseksuele mannen elkaar ontmoeten in Gambia, en van elkaars homoseksuele geaardheid op de hoogte zijn, antwoordt u dat ze praatten met elkaar, en dat je het kan zien als iemand vrouwelijk is. Gevraagd of je dan kan zien of iemand al dan niet homoseksueel is, antwoordt u van wel, **door de manier waarop iemand zich gedraagt**. U voegt er nadien aan toe dat het gaat om personen die vrouwelijk zijn en zich zo gedragen. **Opnieuw rekening houdend met de erg homofobe maatschappij en het erg vijandige klimaat tegenover homoseksuele personen, is het erg vreemd dat u eenvoudigweg verklaart dat het makkelijk is om te zien of iemand al dan niet homoseksueel is door het getoonde vrouwelijke***

¹²⁹ Overleg CGVS 24/10/2019

¹³⁰ A. Güler, M. Shevtsova, D. Venturi, LGBTI Asylum Seekers and Refugees from a Legal and Political Perspective, Persecution, Asylum and Integration, 2019, hoofdstuk 10, p. 193

¹³¹ RvV 185 787, 24/04/2017, ander voorbeeld: RvV 191 646, 06/09/2017

*gedrag. Redelijkerwijze zou toch verwacht kunnen worden dat niet-heteroseksuele personen net **alles zouden doen om hun seksuele geaardheid te verbergen** waardoor uw eenvoudige verklaring dat homoseksuelen relatief makkelijk te herkennen zijn zoals gezegd als bedenkelijk beschouwd kan worden.'*

Een Kameroense verzoeker was volgens het CGVS ongeloofwaardig omdat hij zei dat hij een man leerde kennen op een uitgaansplek die niet specifiek op holebi's was gericht, en dat deze hem bij de eerste ontmoeting vroeg of hij tegen homoseksuele relaties was. Het was volgens het CGVS niet aannemelijk dat dit zou gebeuren in een homofobe context als in Kameroen.¹³²

De asielinstanties vragen ook vaak of de verzoekers specifieke ontmoetingsplaatsen kennen, zoals cafés en clubs, of symbolen zoals de regenboogvlag, of personen en organisaties die opkomen voor hun rechten, zowel in België als in het herkomstland.¹³³ Wanneer de verzoeker zegt bepaalde plekken te bezoeken moet hij de naam en het adres noemen, minstens een uitgebreide routebeschrijving geven¹³⁴ of op een andere manier kunnen bewijzen dat hij deze plaats frequenteerde (bijvoorbeeld met een lidkaart).¹³⁵

De asielinstanties geven in beslissingen soms zelf aan dat op de hoogte zijn van holebivriendelijke plaatsen, cafés, evenementen, symbolen of organisaties geen voorwaarde is om holebi te zijn. Toch oordelen ze dat een gebrek aan kennis hierover op een gebrek aan interesse wijst, wat dan weer een indicatie kan zijn dat er geen vrees voor vervolging is of dat de verzoeker liegt over zijn seksuele oriëntatie. In een zaak wijst de RvV erop dat het interview twee maanden na de asielaanvraag gebeurde, wat verklaart dat de verzoeker de Belgische holebi-gemeenschap nog niet kende. Bovendien kon de asielzoeker wel vertellen over de holebi-gemeenschap in zijn herkomstland.¹³⁶

*'Verder heeft u geen kennis van verenigingen, activiteiten of uitgaansgelegenheden voor homoseksuelen in België, noch heeft u zich hierover online geïnformeerd (...). U stelde dat u dit enerzijds niet kon omdat u geen Nederlands spreekt en anderzijds omdat uw vriend homoseksueel is en dat u niet weet waarom u dus moet zoeken naar andere homoseksuelen (...). Uw gebrek aan interesse hierin, haalt de geloofwaardigheid van uw verklaringen hieromtrent echter nog verder onderuit.'*¹³⁷

'Nochtans was het geenszins onredelijk om van hem hierover een meer gedegen kennis te verwachten; ook indien hij zijn geaardheid privé wilde houden. Van iemand die decennialang beweert als homoseksueel te hebben

¹³² RvV 184 304, 23/03/2017

¹³³ Voorbeelden: RvV 180 657, 12/01/2017; RvV 218 076, 11/03/2019; RvV 222 927, 20/06/2019; RvV 192 318, 21/09/2017; RvV 190 029, 25/07/2017; RvV 180 989, 19/01/2017; RvV 180 886, 18/01/2017; RvV 191 646, 06/09/2017; RvV 189 986, 20/07/2017; RvV 190 810, 22/08/2017

¹³⁴ RvV 185 132, 05/04/2017; RvV 197 554, 08/01/2018

¹³⁵ RvV 204 786, 31/05/2018

¹³⁶ RvV 169 726, 14/06/2016

¹³⁷ RvV 182 491, 20/02/2017

*geleefd in een homofobe omgeving en aldaar een geheime relatie te hebben gehad, mag namelijk weldegelijk de nodige interesse worden verwacht in andere homoseksuelen en ontmoetingsplaatsen voor en organisaties die zich bezig houden met lotgenoten.*¹³⁸

*'Aangezien verzoeker blijkbaar geen interesse vertoont in de zogenaamde 'gayscene' maakt hij niet aannemelijk dat hij als anders geaard zal worden gepercipieerd in zijn land van herkomst en om die reden problemen zou kennen.'*¹³⁹

Soms zien we vragen over terminologie. Een Zimbabwaanse verzoekster kon niet correct duiden wat homoseksueel, heteroseksueel en biseksueel betekenen. Het CGVS vond dit opmerkelijk omdat dit onlosmakelijk verbonden is met haar zelfidentificatie en omdat ze had gezegd het thema te volgen in de media. De RvV vond echter dat de verzoekster het gebrek aan kennis voldoende aannemelijk maakte. Zij vreest dat haar familie en gemeenschap haar nooit zouden accepteren en focuste daarom op het behalen van een diploma in België. Haar mentale ingesteldheid, emotionele kwetsbaarheid, terughoudendheid, de manier waarop zij spreekt over de beleving van haar geaardheid, haar ziekte en depressie, en haar streven om onafhankelijk van haar familie een leven op te bouwen, verklaren volgens de RvV waarom zij zich nooit verdiepte in de situatie van holebi's in Zimbabwe, en nog geen contact zocht met de LGBTQIA+-gemeenschap of organisaties in België.¹⁴⁰

Sommige asielzoekers geven de indruk dat ze zaken ingestudeerd hebben. Zo werd de asielaanvraag van een Oegandese man onder meer geweigerd omdat hij tijdens zijn verhoor een lijst met namen, gebeurtenissen en data mee had (waaronder de datum van de Belgische *gay pride*).¹⁴¹

Juridische en maatschappelijke positie

Asielinstanties nemen aan dat de asielzoeker op de hoogte is van de juridische en maatschappelijke positie van holebi's in het herkomstland, zowel voor als nadat hij vluchtte.

Een asielzoeker die de wetgeving die homoseksualiteit of seksuele handelingen met personen van hetzelfde geslacht strafbaar stelt niet kent, kan ongeloofwaardig overkomen. De asielinstanties stellen regelmatig vragen over de precieze strafmaat en de concrete toepassing van wetgeving. Zo is het volgens het CGVS niet aannemelijk dat een Kameroense verzoeker weet dat er een gevangenisstraf staat op homoseksualiteit maar niet dat er ook een boete kan opgelegd worden.¹⁴² Ook wanneer homoseksuele handelingen met wederzijdse instemming op zich niet

¹³⁸ RvV 218 076, 11/03/2019; andere: RvV 214 337, 19/12/2018; RvV 180 886, 18/01/2017

¹³⁹ RvV 216 836, 14/02/2019

¹⁴⁰ RvV 198 305, 22/01/2018 (erkenning door de RvV); andere: RvV 180 886, 18/01/2017; RvV 179 489, 15/12/2016

¹⁴¹ RvV 190 286, 31/07/2017

¹⁴² RvV 222 927, 20/06/2019 (de RvV vond dit argument weinig pertinent voor de beoordeling van de geaardheid); andere: RvV 190 029, 25/07/2017; RvV 184 304, 23/03/2017

strafbaar zijn in een herkomstland, kan het zijn dat andere handelingen verbonden aan homoseksualiteit wel strafbaar zijn. Daarvan moet de verzoeker ook op de hoogte zijn.¹⁴³

*'Zo beweert u dat homoseksualiteit 'an sich' niet strafbaar is in Irak, maar de homoseksuele persoon in kwestie wel bestraft zal worden door zijn familie en stam. Hoewel homoseksuele handelingen met wederzijdse instemming op zich inderdaad niet expliciet strafbaar zijn volgens het Iraakse strafrecht, zijn er wel **verschillende andere bepalingen in het Iraakse strafwetboek opgenomen die bepaalde handelingen verbonden aan homoseksualiteit strafbaar maken. Dat u hier niet van op de hoogte blijkt te zijn is volstrekt onbegrijpelijk.**'*

Zeker als er recente (gemediatiseerde) wetswijzigingen zijn of de asielzoeker zegt dat hij lid was van een belangenorganisatie wordt dit als opvallend gezien.¹⁴⁴ Zo vond het CGVS het niet aannemelijk dat de commotie over een uitspraak van het Hoogerechtshof in India, die ervoor zorgde dat homoseksualiteit strafbaar blijft, een Tibetaanse asielzoeker ontgaan was. De RvV vond echter dat daar plausible verklaringen voor waren: zijn leefwereld was beperkt tot die van de Tibetaanse gemeenschap en hij kon enkel op internet op zijn werk, waar hij uit angst om betrappt te worden geen info opzocht over nieuws of wetgeving rond holebi's.¹⁴⁵

Ook verwachten de asielinstanties dat de verzoeker kennis heeft van de situatie en de rechten van holebi's in België.¹⁴⁶ In een Irakese zaak vond de RvV het echter wel geloofwaardig dat de verzoeker zijn geaardheid onderdrukte en er nooit over sprak, en dat hij bijgevolg ook geen kennis had over de gay scene of behoefte had om ontmoetingsplaatsen en wetgeving op te zoeken.¹⁴⁷

Bedenkingen

Volgens het Europese HvJ is een gebrek aan kennis over LGBTQIA+-organisaties niet voldoende om de SOGI in vraag te stellen. Asielinstanties mogen hun beoordeling niet enkel baseren op stereotiepe verwachtingen. De persoonlijke situatie moet altijd de basis zijn voor een interview.¹⁴⁸

Het feit dat deze vragen steeds terugkomen in de Belgische asielprocedure, toont dat de asielinstanties verwachten dat elke holebi interesse toont in het 'holebi-milieu'. Deze verwachting gaat uit van het Westerse beeld van een persoon die zich reeds ge-out heeft, zich identificeert als holebi en daarover graag aansluiting zoekt met anderen. Maar de meeste holebi-vluchtelingen nemen geen contact op met mensenrechten-, sociale of culturele organisaties, net omdat ze hun SOGI niet

¹⁴³ Vb. RvV 180 657, 12/01/2017; RvV 219 444, 04/04/2019

¹⁴⁴ Vb. RvV 185 787, 24/04/2017; RvV 198 305, 22/01/2018

¹⁴⁵ RvV 180 657, 12/01/2017

¹⁴⁶ RvV 175 781, 04/10/2016

¹⁴⁷ RvV 204 786, 31/05/2018

¹⁴⁸ HvJ, nr. C-148/13, C-149/13 en C-150/13, A., B. en C. t. Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie, 02/12/2014, §60-63

openlijk durven uiten.¹⁴⁹ En net zoals bij hetero's is het evengoed aannemelijk dat iemand eenvoudigweg geen interesse heeft om zich aan te sluiten bij een vereniging of niet op zoek is naar een partner. Het kan ook dat de verzoeker geen toegang heeft tot de gay scene omdat de economische en sociale middelen ontbreken.¹⁵⁰ In België kan het verblijf in een opvangcentrum en het gebrek aan privacy een rol spelen of kan de verzoeker geconfronteerd worden met racisme.

Veel mensen zijn niet bekend met de Westerse terminologie of met symbolen zoals de regenboogvlag of de gay pride. Het CGVS geeft zelf aan de interne richtlijnen over kennis van het 'holebi-milieu' en de wetgeving momenteel te herzien en minder waarde aan dit argument te willen hechten in de toekomst. Deze kennis zal meer worden getoetst afhankelijk van het profiel en de levensstijl van de verzoeker. Wanneer hij er volgens zijn profiel kennis van zou moeten hebben, zal het meegenomen worden als argument. Wanneer wordt aangenomen dat de kennis beperkt is, dan moet de verzoeker kunnen spreken over de algemene sfeer en ingesteldheid tegenover holebi's in zijn herkomstland. Maar ook dat hangt af van het individueel profiel volgens het CGVS, en dus bijvoorbeeld van de vraag of de verzoeker reeds in het herkomstland bewust was van de seksuele oriëntatie.¹⁵¹

¹⁴⁹ Hungarian Helsinki Committee, Credibility assessment, p. 71-73

¹⁵⁰ Fleeing homophobia, p. 57

¹⁵¹ Overleg CGVS 24/10/2019

1.5. BEWIJSMIDDELEN

Je SOGI bewijzen is moeilijk. Zijn verhaal is meestal het enige dat de verzoeker heeft. Als er toch bewijzen zijn, bijvoorbeeld in de vorm van documenten of foto's, moet hij deze zo snel mogelijk voorleggen. Alleen is zo'n bewijs zelden op zichzelf voldoende om de SOGI aan te tonen. Zo is het feit dat een asielzoeker aanwezig was op de gay pride onvoldoende bewijs omdat het om een publiek evenement gaat waar iedereen aan kan deelnemen.¹⁵²

Getuigenissen

Ook een schriftelijke getuigenis van een uitbater van een bar die bevestigt dat de asielzoeker een regelmatige bezoeker is, kan op zichzelf de asielinstanties niet overtuigen. De bar is immers voor iedereen toegankelijk en het gaat enkel om de getuigenis van een privépersoon.¹⁵³

De asielinstanties leggen ook regelmatig getuigenissen van een partner of familielid naast zich neer omdat het een privépersoon betreft en de brief een 'duidelijk gesolliciteerd karakter' heeft.¹⁵⁴ Dit gebeurt zelfs wanneer het CGVS zelf suggereerde dat het goed zou zijn zo'n getuigenis te hebben.¹⁵⁵ In een Kameroense zaak vindt de RvV dat het CGVS de getuigenis van een andere asielzoeker, waarin hij verklaart dat hij seks heeft gehad met de verzoeker in het opvangcentrum, met niet pertinente argumenten opzij schuift. Zo vond het CGVS de getuigenis niet uitgebreid genoeg, terwijl het enkel om seksuele contacten ging.¹⁵⁶

Sociale media

Foto's met de (huidige) partner of printscreens van Facebook Messenger of WhatsApp kunnen op zich de geardeheid of een relatie niet bewijzen.

*'Foto's hebben immers ten hoogste een accesoire, ondersteunende bewijswaarde en kunnen gemakkelijk in scene worden gezet. (...) Uit een eenvoudige, ongedateerde foto kunnen immers geenszins de precieze feitelijke omstandigheden worden afgeleid waarin deze foto werd genomen.'*¹⁵⁷

Wanneer de verzoeker ernaar verwijst in de verklaringen, wordt hem wel gevraagd deze voor te leggen.¹⁵⁸ De instanties onderzoeken het facebookprofiel omdat dit inzicht kan geven in de consistentie van het vluchtverhaal.¹⁵⁹ Zo was het verhaal van een Ivoriaanse vrouw volgens het CGVS niet geloofwaardig onder meer omdat

¹⁵² Vb. RvV 185 787, 24/04/2017; RvV 217 616, 27/02/2019; RvV 177 294, 03/11/2016

¹⁵³ RvV 185 787, 24/04/2017

¹⁵⁴ Vb. RvV 185 132, 05/04/2017; RvV 185 850, 25/04/2017

¹⁵⁵ Vb. RvV 190 029, 25/07/2017; RvV 184 304, 23/03/2017

¹⁵⁶ RvV 184 304, 23/03/2017

¹⁵⁷ RvV 216 987, 15/02/2019

¹⁵⁸ Vb. RvV 219 222, 29/03/2019; RvV 216 984, 15/02/2019

¹⁵⁹ Vb. RvV 190 286, 31/07/2017; RvV 194 402, 27/10/2017

ze berichten op haar facebookpagina vonden die dateerden van de periode waarin ze beweerde opgesloten te zijn door haar man. De RvV vond dat deze situatie niet noodzakelijk uitsloot dat zij toegang tot het internet had, temeer ze in deze berichten sprak van een moeilijke situatie.¹⁶⁰ Het CGVS stelde eveneens in vraag dat de verzoekster geïsoleerd leefde omdat ze veel vrienden op Facebook heeft. De RvV begreep de bewijswaarde hiervan echter niet.¹⁶¹

Expliciete foto's en video's

Expliciete foto's en video's van seksuele handelingen aanvaarden de asielinstanties in principe niet. Dat is ook niet toegelaten volgens het Europese HvJ.¹⁶² Dergelijk beeldmateriaal bevestigt enkel dat de persoon seksuele handelingen verrichtte met iemand van hetzelfde geslacht, wat geen bewijs is van de geaardheid. Zeker niet wanneer het bewijsmateriaal niet gepaard gaat met geloofwaardige verklaringen.¹⁶³ Nochtans vonden we een beslissing waarin het CGVS stelt dat de inhoud van een video ontbrak en de verzoeker de video niet binnen de gegeven termijn aan het CGVS bezorgde.¹⁶⁴

Medische attesten

Medische getuigschriften kunnen (oude) verwondingen of psychologische problemen aantonen en zo de verklaringen van de verzoeker ondersteunen. Anderzijds zeggen de asielinstanties dat een medisch attest niet de omstandigheden bewijst waarin verwondingen of psychologische problemen opgelopen werden. Enkel de objectieve, medische vaststellingen in een attest hebben voor de instanties dus bewijswaarde.

*'De arts doet vaststellingen betreffende de fysieke of mentale gezondheidstoestand van een patiënt en rekening houdend met zijn bevindingen kan de arts **vermoedens** hebben over de oorzaak van de opgelopen verwondingen. Hij kan dit onder meer afleiden uit de ernst en de plaats van de verwondingen. Een arts kan echter **nooit met volledige zekerheid de precieze feitelijke omstandigheden** schetsen waarin de verwondingen werden opgelopen.'*¹⁶⁵

*'(...) dat een psycholoog weliswaar vaststellingen doet met betrekking tot de **mentale gezondheidstoestand van een patiënt, maar dat hij niet met zekerheid de precieze feitelijke omstandigheden** kan schetsen die aan de basis liggen van de gezondheidsproblemen, zodat dit attest geen sluitend bewijs vormt voor verzoekers vluchtrelaas.'*¹⁶⁶

¹⁶⁰ RvV 188 899, 26/06/2017

¹⁶¹ RvV 199 235, 06/02/2018

¹⁶² HvJ, nr. C-148/13, C-149/13 en C-150/13, A., B. en C. t. Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie, 02/12/2014

¹⁶³ Vb. RvV 189 986, 20/07/2017; RvV 191 595, 05/09/2017

¹⁶⁴ "De videofragmenten die u doorstuurde waarin u te zien zou zijn terwijl u seks hebt met uw vriend bevatten geen inhoud, waardoor dit niet kan worden beoordeeld. Er werd u gevraagd om deze video's opnieuw door te sturen binnen een afgesproken termijn, tot op heden werden deze bestanden echter niet ontvangen." (RvV 206 206, 28/06/2018) Het CGVS geeft zelf aan dat dit uitzonderlijk is en niet zou mogen gebeuren (overleg 24/10/2019).

¹⁶⁵ RvV 191 577, 05/09/2017; ander voorbeeld: RvV 219 222, 29/03/2019

¹⁶⁶ RvV 216 836, 14/02/2019; ander: RvV 212 008, 06/11/2018

*'In deze benadrukt de Raad dat het niet is omdat het psychomedisch verslag een samenvattende weergave bevat van verzoeksters verklaringen, dat dit ook zou impliceren dat hieruit een exclusief causaal verband kan worden afgeleid, noch dat dit de waarachtigheid van de vervolging zou kunnen aantonen. Een psychologisch rapport kan niet als alleenstaand worden gezien binnen een asielaanvraag. Het maakt deel uit van het geheel van de elementen die voorliggen ter beoordeling van de nood aan internationale bescherming en het gewicht dat hieraan wordt gegeven dient dan ook bepaald te worden binnen dit geheel.'*¹⁶⁷

Medische attesten kunnen daardoor een begin van bewijs zijn. Dat kan zorgen voor “een omkering van de bewijslast”. De Vreemdelingenwet zegt dat wanneer de asielzoeker eerdere vervolging of ernstige schade kan aantonen het aan de asielinstanties is om aan te tonen dat hij niet opnieuw slachtoffer zal worden van vervolging.¹⁶⁸ De RvV geeft aan dat daarvoor de verklaringen al minimaal geloofwaardig moeten zijn en niet in strijd met wat in het attest staat. Het attest moet ook uitgebreid zijn en de causale link leggen tussen de vastgestelde letsels en de oorzaak die de asielzoeker aangeeft. Of het moet zo'n specifieke letsels aantonen dat er sterke vermoedens ontstaan dat de asielzoeker slachtoffer werd van foltering, of een onmenselijke of vernederende behandeling.¹⁶⁹

Volgens Europese rechtspraak mag een gebrek aan geloofwaardigheid op zich immers niet alle bewijswaarde ontnemen aan medische attesten.¹⁷⁰ Wanneer een attest zo'n specifieke letsels aantoont dat er waarschijnlijk sprake is van foltering of een onmenselijke of vernederende behandeling, moeten de asielinstanties elke twijfel over de oorzaak van de letsels wegnemen en zich ervan verzekeren dat dit de asielzoeker niet opnieuw zal overkomen.

Wanneer het verhaal helemaal ongeloofwaardig is en het onduidelijk blijft in welke omstandigheden de verwondingen of psychologische schade zijn opgelopen, zal een medisch attest op zich volgens de RvV echter nog niet bewijzen dat de asielzoeker 'vervolgd' werd in de zin van het Vluchtelingenverdrag.¹⁷¹

Sommige asielzoekers leggen een medisch bewijs voor van hiv-positiviteit. Dit toont echter niet aan wanneer en waar de besmetting is opgelopen, en is geen bewijs van de seksuele oriëntatie.¹⁷²

¹⁶⁷ RvV 216 987, 15/02/2019

¹⁶⁸ Art. 48/7 Vreemdelingenwet; zie ook EHRM, R.C./Zweden, nr. 41827/07, 09/03/2010, punt 55

¹⁶⁹ Overleg RvV 15/10/2019

¹⁷⁰ EHRM, I. t. Zweden, 05/09/2013 en EHRM, R.J. t. Frankrijk, 19/09/2013; meer informatie over het gebruik van medische attesten in de asielprocedure: BCHV, Trauma, geloofwaardigheid en bewijs in de asielprocedure, 06/2014, zie medimmigrant.be/uploads/Publicaties/externe%20documenten/CBARAnalysepsy.pdf

¹⁷¹ Overleg RvV 15/10/2019; toepassing in RvV 220 647, 30/04/19; Zie hoofdstuk 2. over wat “vervolging in de zin van het Vluchtelingenverdrag” inhoudt.

¹⁷² RvV 185 787, 24/04/2017

Medische attestering kan ook aantonen waarom een interview moeilijk verliep of waarom de interviewstijl aangepast moet worden. Zo aanvaardde de RvV een attest waarin een psycholoog uiteenzet hoe moeilijk het was voor de verzoeker om openlijk zijn verhaal te doen aan het CGVS.¹⁷³ In andere gevallen aanvaardde de Raad attesten waaruit bleek dat de verzoekers ernstige psychologische problemen hadden die een weerslag gaven op de verklaringen.¹⁷⁴

Medische attesten kunnen nooit de SOGI op zich bewijzen. Homoseksualiteit is geen medische of psychologische aandoening. Asielinstanties mogen hiervoor dus geen psychologische testen opvragen.¹⁷⁵ Ook het opleggen van andere medische testen, noch het aanvaarden van bewijs uit zo'n testen, is toegelaten.¹⁷⁶ In een beslissing zien we dat de RvV onder meer om die reden medische attesten naast zich neerlegt.¹⁷⁷

Attesten van holebi-verenigingen

Ook attesten van holebi-verenigingen zijn geen doorslaggevend bewijs wanneer het geheel van de verklaringen weinig aannemelijk is¹⁷⁸, in het bijzonder wanneer de verzoeker geen melding maakte van deze contacten bij het CGVS en nadien voor de RvV attesten voorlegt.¹⁷⁹

*'Het attest waarin de organisatie Çavaria bevestigt dat u een onthaalgesprek had in Het Roze Huis geeft geen enkele mening over uw seksuele geaardheid en impliceert geen enkel engagement. Bovendien vond dit gesprek plaats ruim na uw tweede persoonlijk onderhoud op het CGVS waardoor sterk de indruk ontstaat dat u dit gesprek enkel voerde ten behoeve van uw verzoek om internationale bescherming.'*¹⁸⁰

*'In het attest van 'Rainbow House' wordt gesteld dat verzoeksters amoureuze relatie publiek gekend is, dat de projectleider bij Rainbow House en opsteller van het attest met beide verzoeksters in een individueel gesprek over hun homoseksualiteit, hun relatie, hun ontmoeting, hun wil om te trouwen en een gezin te stichten, heeft gepraat en dat zij de bedreigingen omwille van hun geaardheid geloofwaardig en coherent hebben uiteengezet. Dergelijk attest is opgesteld op basis van verzoeksters hun beweringen en handelwijze op een specifieke plaats maar weegt niet op tegen verzoeksters hun verklaringen over meerdere aspecten van hun voorbije leven. Bovendien komt de beoordeling van de geloofwaardigheid van een asielrelaas niet toe aan een medewerker van een holebi-vereniging, doch aan de asielinstanties en beroepsinstanties die hiertoe wettelijk verplicht zijn.'*¹⁸¹

¹⁷³ RvV 197 910, 12/01/2018

¹⁷⁴ Vb. RvV 204751, 31/05/2018; RvV 204 389, 25/05/2018; RvV 212 469, 19/11/2018; RvV 199 235, 06/02/2018; RvV 185 642, 12/06/2017; RvV 224 249, 24/07/2019; RvV 196 625, 14/12/2017

¹⁷⁵ HvJ, nr. C-473/16, F t. Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal, 25/01/2018

¹⁷⁶ HvJ, nr. C-148/13, C-149/13 en C-150/13, A., B. en C. t. Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie, 02/12/2014

¹⁷⁷ RvV 216 836, 14/02/2019

¹⁷⁸ Vb. RvV 216 987, 15/02/2019

¹⁷⁹ RvV 219 444, 04/04/2019

¹⁸⁰ RvV 216 836, 14/02/2019

¹⁸¹ RvV 216 987, 15/02/2019

Bedenkingen

Wanneer bewijsmateriaal uitgebreid is en geloofwaardige verklaringen ondersteunt, kan het een cruciale rol spelen. Zo kon een Tibetaanse asielzoeker de RvV overtuigen onder meer door in beroep een bundel voor te leggen met prints van activiteiten op Belgische datingsites, een getuigenis en kopie van de identiteitskaart van een man die hij zo ontmoette, getuigenissen van hulpverleners die regelmatig met hem spreken over zijn homoseksualiteit en hem informeren over seksuele gezondheid, en een uitvoerige getuigenis en kopie van de identiteitskaart van zijn huidige Belgische vriend.¹⁸²

In een Kameroense zaak vond de RvV dat de bewijzen van de actieve rol die de verzoeker speelde op betogingen in België overtuigend waren en aantoonde dat hij onder de negatieve aandacht is gekomen van zijn autoriteiten.¹⁸³ De RvV stuurde ook een Togolese zaak terug naar het CGVS omdat de verzoekster briefwisseling met haar partner en attesten van een psycholoog voorlegde die een ander licht konden werpen op de verklaringen over haar geaardheid.¹⁸⁴

De vele voorbeelden waarbij bewijsmateriaal niet aanvaard werd, mag dus zeker niet afschrikken. Elk element dat de verzoeker kan voorleggen om zijn verklaringen te onderbouwen, telt. Het bewijst misschien niet de seksuele oriëntatie op zich, maar kan het geheel wel meer gewicht geven.

TIPS

- Moedig de verzoeker aan zelf bewijzen te verzamelen, zoals landeninformatie die concreet op hem van toepassing is (bv. uit lokale pers). Familie of vrienden die achterbleven, kunnen soms ook relevante bewijzen bezorgen of een goede informatiebron zijn over de actuele toestand.
- Als er medische problemen zijn die relevant zijn voor de asielprocedure, zijn attesten noodzakelijk. Een arts of psycholoog kan fysieke of psychologische sporen van geweld of foltering attesteren. Een attest moet zo uitgebreid mogelijk zijn en een duidelijk onderscheid maken tussen objectieve vaststellingen en de verklaringen van de asielzoeker. Het helpt ook als de arts weergeeft in welke mate volgens hem de letsels veroorzaakt (kunnen) zijn door wat de verzoeker zegt dat er gebeurd is. Hij moet dus een objectieve causale link leggen.¹⁸⁵ In een attest met betrekking tot psychologische problemen staat best welke begeleiding werd opgezet of verder gepland.¹⁸⁶
- Wanneer je wil aantonen dat medische problemen een effect hebben op het interview, verduidelijkt het attest best op welke manier de problemen precies het geheugen of het vermogen om op een coherente manier verklaringen af te leggen aantasten.

¹⁸² RvV 180 657, 12/01/2017

¹⁸³ RvV 197 766, 11/01/2018

¹⁸⁴ RvV 224 249, 24/07/2019; ander voorbeeld, waarbij de bewijzen over een relatie bij een volgend verzoek de instanties overtuigden van de SOGI: RvV 185 850, 25/04/2017

¹⁸⁵ Nuttige ondersteuning: Istanbul Protocol – Manual on the Effective Investigation and Documentation of Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment, 2004. Zie ook Istanbul Protocol handbook, refworld.org/pdfid/55eea5a84.pdf en IRCT practical guides voor psychologen: irct.org/publications/thematic-reports/59, voor artsen: irct.org/publications/thematic-reports/57, voor advocaten: irct.org/assets/uploads/pdf_20161120170900.pdf. Constats vzw is gespecialiseerd in attestering van de gevolgen van foltering. Exil vzw is gespecialiseerd in psychologische ondersteuning van slachtoffers van foltering.

¹⁸⁶ Overleg CGVS 24/10/2019

I.6. LAATTIJDIGE VERKLARING

Een element dat opmerkelijk vaak terug komt in recente beslissingen, en dat niet ter sprake kwam in het holebirapport van 2013, is laattijdigheid. Volgens de Vreemdelingenwet¹⁸⁷ moet een verzoek om internationale bescherming binnen een bepaalde termijn gebeuren:

- na binnenkomst in België zonder de nodige documenten: binnen de 8 werkdagen na binnenkomst
- onwettige binnenkomst aan de grens: onmiddellijk bij aankomst aan de grens
- wanneer iemand al een verblijfsrecht heeft van minder dan drie maanden: voor het einde van dit verblijfsrecht
- wanneer iemand al een verblijfsrecht heeft van meer dan drie maanden: binnen de 8 werkdagen na het einde van het verblijfsrecht

Het is niet zo dat je na deze termijnen geen verzoek meer kan doen of dat je verzoek enkel omwille van laattijdigheid mag afgewezen worden.¹⁸⁸ Maar het zo snel mogelijk doen van het verzoek, of een goede reden hebben waarom niet, is wel een van de voorwaarden om het voordeel van de twijfel toe te kennen.¹⁸⁹

Laattijdigheid kan op twee manieren een rol spelen voor de geloofwaardigheid van holebi-verzoekers. Enerzijds gaat het over het moment waarop je kenbaar maakt dat je nood hebt aan internationale bescherming, anderzijds gaat het over het moment waarop je zegt dat dit omwille van je SOGI is. Veel hangt af van de verstreken tijd, het parcours dat de verzoeker intussen aflegde en de redenen die hij geeft voor het laattijdig verzoek. We onderscheiden verschillende fasen waarin dit een rol kan spelen.

Het migratieparcours voor het verzoek om internationale bescherming

*'Er kan redelijkerwijze worden verwacht dat een verzoeker om internationale bescherming, die beweert zijn land te zijn ontvlucht vanwege een gegronde vrees voor vervolging en een dringende nood te hebben aan internationale bescherming, onmiddellijk bij aankomst in Europa of kort daarna, van wanneer hij daartoe de kans heeft, zich zou informeren omtrent de mogelijkheden tot bescherming en een verzoek om internationale bescherming zou indienen.'*¹⁹⁰

¹⁸⁷ Art. 50 §1 Vreemdelingenwet

¹⁸⁸ Art. 10,1° Procedurerichtlijn. Zich niet zo snel mogelijk aanmelden na onwettige binnenkomst kan volgens onze Vreemdelingenwet een grond zijn voor een versnelde behandeling door het CGVS (art. 57/6/1, h Vreemdelingenwet) en kan een indicatie zijn voor een risico op onderduiken wat aanleiding kan geven tot detentie (art. 1 §2, 1° Vreemdelingenwet)

¹⁸⁹ Art. 48/6 §4, d Vreemdelingenwet

¹⁹⁰ RvV 21 8076, 11/03/2019; andere voorbeelden: RvV 210 380, 28/09/2018; RvV 190 029, 25/07/2017; RvV 184 304, 23/03/2017; RvV 183 924, 16/03/2017; RvV 191 722, 08/09/2017

*'De behandeling van een verzoek om internationale bescherming geschiedt overigens in vertrouwen en 'schrik om bepaalde zaken te vermelden' is geen reden om uiterst essentiële informatie, zoals in casu de beweerde homoseksuele betrekkingen in Nigeria, onvermeld te laten. (...) Het feit dat verzoeker pas meer dan tien jaar na zijn problemen met zijn familie in Nigeria bescherming verzocht in België, is een contra-indicatie voor de geloofwaardigheid, minstens de ernst van zijn voorgehouden nood aan internationale bescherming.'*¹⁹¹

Wanneer een verzoeker zes maanden in België verbleef als student alvorens internationale bescherming te vragen, zien de asielinstanties dat als een tegenindicatie van de nood aan bescherming. De verklaring dat hij pas na enige tijd op de hoogte was van de optie om internationale bescherming aan te vragen omwille van SOGI volstaat hierbij niet.¹⁹²

Volgens het CGVS deed een Ivoriaanse asielzoekster die een maand na aankomst in België een asielaanvraag indiende, uitschijnen dat ze geen dringende bescherming behoefde. De RvV oordeelde echter dat het laattijdig indienen van het asielverzoek haar niet verweten kon worden omdat ze tijdens die maand in België tijd nodig had om te reflecteren en bang was om opnieuw opgesloten te worden.¹⁹³

Een Zimbabwaanse verzoekster die pas asiel aanvraag toen ze het land moest verlaten (nadat ze al enkele jaren studeerde en werkte in België), was niet geloofwaardig volgens het CGVS. De RvV vond de redenen die zij daarvoor gaf wel aannemelijk: zij was gefocust op het behalen van een diploma zodat ze onafhankelijk kon zijn van haar familie die niet wist dat ze lesbisch is.¹⁹⁴

Eerdere verzoeken in andere EU-lidstaten

Wanneer de verzoeker eerder een asielaanvraag deed in een andere EU-lidstaat kunnen de asielinstanties het dossier opvragen om na te gaan of de verklaringen gelijklopend zijn.¹⁹⁵ Is dat niet zo, moet de verzoeker daar een aannemelijke verklaring voor geven.¹⁹⁶ Als een verzoeker zegt dat hij zijn SOGI niet vermeldde omdat hij andere personen uit zijn herkomstland vreesde, is dit niet noodzakelijk voldoende. De asielinstanties vinden het ongeloofwaardig dat de verzoeker uit dit arrest niet vooraf heeft onderzocht wat de situatie is van homoseksuelen in die lidstaat, als SOGI de kern van zijn vluchtverhaal is.¹⁹⁷

¹⁹¹ RvV 222 977, 20/06/2019

¹⁹² RvV 210 705, 09/10/2018

¹⁹³ RvV 188 899, 26/06/2017

¹⁹⁴ RvV 198 305, 22/01/2018

¹⁹⁵ Al is dit volgens het CGVS niet standaard.

¹⁹⁶ Vb. RvV 204 419, 28/05/2018; RvV 190 682, 17/08/2017

¹⁹⁷ RvV 219 444, 04/04/2019

Een Turkse man had bij een eerder verzoek in het Verenigd Koninkrijk zijn homoseksualiteit vermeld, maar bij een nieuw verzoek in België deed hij dit niet van bij het begin. Het CGVS, hoewel op de hoogte door het Engelse dossier, hield er dan ook geen rekening mee. De RvV vernietigde deze beslissing omdat verzoeken omwille van seksuele geaardheid met de nodige voorzichtigheid moeten behandeld worden. Zelfs bij laattijdige verklaring is een grondig onderzoek van de vrees voor vervolging nodig en moet het CGVS samenwerken met de verzoeker om de feiten vast te stellen.¹⁹⁸

Registratie en indiening bij DVZ

Het CGVS kijkt steeds of de verzoeker melding maakte van zijn SOGI in de eerste fase van registratie en indiening van het verzoek om internationale bescherming bij DVZ. Het CGVS en de RvV verwachten dat de asielzoeker een dermate essentieel element in het asielrelaas van bij de aanvang van de asielprocedure spontaan meldt.¹⁹⁹

Persoonlijk onderhoud CGVS

Regelmatig vermeldt de verzoeker de SOGI pas in beroep bij de RvV – dus nadat het CGVS een negatieve beslissing nam. Of de RvV dit dan in overweging neemt en de beslissing van het CGVS vernietigt of hervormt, hangt af van het dossier.

In een arrest zagen we dat de RvV het nieuwe element niet als een reden beschouwde om de beslissing van het CGVS te vernietigen. Dit omdat het om een geheel nieuwe vervolgingsgrond gaat, zonder dat de verzoeker goede redenen gaf voor de laattijdigheid. De verzoeker liet ook na om zijn persoonlijke vrees concreet uit te leggen. Het beroep vermeldde niet welke vervolgingsfeiten zich hadden voorgedaan of welke zaken hij in de toekomst vreesde. Uit de informatie over Cuba bleek ook niet dat homoseksueel zijn op zich volstond om het bestaan van een gegronde vrees voor vervolging of een reëel risico op ernstige schade aannemelijk te maken.²⁰⁰

In een Irakese zaak ging de RvV amper in op screenshots van chats en foto's die de verzoeker voorlegt. Het verzoekschrift ging volgens de RvV enkel in op seksuele praktijken en bewees de geaardheid niet. Ook bleek uit het beroep niet dat de verzoeker al problemen ondervonden had omwille hiervan. De RvV stuurde de beslissing niet terug naar het CGVS voor verder onderzoek.²⁰¹

¹⁹⁸ RvV 198 787, 26/01/2018

¹⁹⁹ Vb. RvV 185 132, 05/04/2017; RvV 183 924, 16/03/2017

²⁰⁰ RvV 219 514, 05/04/2019

²⁰¹ RvV 212 129, 08/11/2018

Anderzijds zagen we dat de RvV in andere zaken wel beslissingen van het CGVS vernietigde omdat uit het beroep of zelfs pas op de zitting bleek dat de hoofdreden van de vlucht SOGI was²⁰², bijvoorbeeld omdat de verzoeker niet eerder durfde te zeggen dat hij homoseksueel is omdat hij samen met zijn zus en broer asiel aanvraag.²⁰³

In een Marokkaanse zaak nam de RvV aan dat de verzoeker het bijzonder moeilijk had om te praten over zijn homoseksuele geaardheid. Op basis van zijn verklaringen op de zitting, die op zijn vraag achter gesloten deuren plaatsvond samen met de landeninformatie waaruit blijkt dat in Marokko een taboe heerst op homoseksualiteit, kon de raad er begrip voor opbrengen dat de verzoeker geen melding had gemaakt van zijn geaardheid tijdens de interviews bij DVZ en het CGVS. De RvV vernietigde de beslissing en stuurde het dossier terug naar het CGVS.²⁰⁴

Een Afghaanse verzoeker gaf in zijn beroep aan in een zorgwekkende mentale toestand te verkeren, door middel van medische attesten en de vermelding van huilbuien in het gehoorverslag van het CGVS. Pas op de zitting voor de RvV verklaarde hij dat hij zich schaamde om te spreken over zijn geaardheid en het seksueel misbruik waar hij op jonge leeftijd mee geconfronteerd werd. De RvV stuurde de zaak terug naar het CGVS, zodat de man opnieuw gehoord kon worden.²⁰⁵

Volgende verzoeken

Wanneer de verzoeker de SOGI pas als vluchtreden vernoemt bij een tweede of later verzoek om internationale bescherming, kan de geloofwaardigheid in twijfel worden getrokken. Dat de betrokkene zich zegt geschaamd te hebben in de eerdere procedure(s)²⁰⁶ of pas in België de seksuele oriëntatie openlijk durfde te beleven²⁰⁷, is niet steeds een voldoende verklaring.

In een Tibetaanse zaak stelde de RvV echter dat men rekening moet houden met de persoonlijke omstandigheden. In dit geval had de verzoeker samen met zijn broer de eerste asielprocedure doorlopen. Hij durfde hem niet te vertellen over zijn geaardheid. De RvV vond het geloofwaardig dat de man veel schroom had en pas nadat hij een gesprek had met een hulpverlener van een CAW zijn advocaat durfde

²⁰² Vb. RvV 200 554, 28/02/2018; RvV 202 621, 17/04/2018; RvV 212 469, 19/11/2018

²⁰³ RvV 207 466, 01/08/2018

²⁰⁴ RvV 217 995, 07/03/2019

²⁰⁵ RvV 212 469, 19/11/2018

²⁰⁶ RvV 185 642, 12/06/2017 (erkenning RvV)

²⁰⁷ RvV 204 786, 31/05/2018 (erkenning RvV); ander voorbeeld van laattijdigheid bij volgende verzoeken: RvV 214 337, 19/12/2018

²⁰⁸ RvV 180 657, 12/01/2017

te contacteren om een tweede asielaanvraag voor te bereiden.²⁰⁸

In een Irakese zaak vond de RvV dat de verzoeker van bij het begin van zijn nieuwe verzoek zijn schroom om openlijk te praten duidelijk had toegelicht:

*'(...) gelet op de **gevoeligheid** van vragen over iemands persoonlijke levenssfeer, in casu zijn seksualiteit, kan uit het feit dat verzoeker wegens zijn terughoudendheid bij het onthullen van intieme aspecten van zijn leven, niet meteen van bij de eerste asielaanvraag heeft verklaard homoseksueel te zijn, niet de conclusie worden getrokken dat verzoeker niet geloofwaardig is.'*²⁰⁹

De RvV nam in een Kameroense zaak aan dat de verzoeker verkeerd advies ontving van een organisatie en eerst een aanvraag tot regularisatie indiende alvorens in te zien dat de dood van zijn vader naar aanleiding van zijn actieve deelname aan betogingen in België een nieuw element was dat hij in een volgend verzoek om internationale bescherming kon voorleggen.²¹⁰ In een Afghaanse zaak vond de RvV dat trauma en schaamte over verkrachtingen die een verzoeker op jonge leeftijd meemaakte, een aannemelijke verklaring waren voor het feit dat hij er pas na twee verzoeken over vertelde.²¹¹

Bedenkingen

Volgens Europese rechtspraak mag laattijdigheid niet automatisch leiden tot ongeloofwaardigheid; de individuele context en redenen zijn belangrijk.²¹² Volgens ons moet uiterst voorzichtig omgesprongen worden met laattijdigheid als argument voor ongeloofwaardigheid.

Verzoekers zijn niet noodzakelijk (meteen) op de hoogte van de juiste procedure. Soms gaan ze daar niet meteen naar op zoek door een (vals) gevoel van veiligheid en (tijdelijk) (on)wettig elders te verblijven.²¹³ Soms hebben ze ook andere redenen om te vluchten, waarvan ze denken dat deze voldoende sterk zijn om bescherming te krijgen zonder te hoeven praten over hun geaardheid.²¹⁴

Daarnaast kent een verzoeker de gang van zaken in een asielprocedure niet op voorhand. Ook de verwachtingen – zoals vertrouwelijkheid, openheid en spontaniteit – komt hij in het beste geval pas gaandeweg te weten na contact met de interviewers van DVZ, het CGVS, een advocaat, een sociaal assistent ... Er is geen uniforme of structureel georganiseerde aanpak in de ondersteuning en het informeren van

²⁰⁹ RvV 204 786, 31/05/2018; ander voorbeeld: RvV 206 206, 28/06/2018

²¹⁰ RvV 197 766, 11/01/2018

²¹¹ RvV 185 642, 12/06/2017

²¹² HvJ, nr. C-148/13, C-149/13 en C-150/13, A., B. en C. t. Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie, 02/12/2014

²¹³ UNHCR, Beyond proof, p.199-204

²¹⁴ Lucía Muñoz Blanco en Paula Ibáñez Díez, "Late disclosure" in Spain, uit Out & Proud? LGBTI asylum in Europe Conference COC Netherlands, Amsterdam, 5-6/10/2017, p. 20, zie coc.nl/wp-content/uploads/2017/04/Late-disclosure-in-Spain-Munoz-and-Ibanez.pdf

verzoekers over hoe een asielpcedure loopt en wat de verwachtingen zijn. Hoewel een verzoeker van bij het begin van de procedure recht heeft op juridische bijstand en een sociaal-administratieve omkadering, zijn er problemen vastgesteld over de kwaliteit en toegankelijkheid van deze bijstand.²¹⁵ Zo zijn er grote verschillen in de bijstand die maatschappelijk werkers in de opvangcentra geven en is snelle toegang tot een advocaat geen garantie. Ook is er geen zekerheid dat de verzoeker wordt bijgestaan door een ervaren en gespecialiseerde advocaat.

De advocaat mag bovendien niet aanwezig zijn bij het eerste interview door DVZ. Nochtans kunnen de verklaringen tijdens dat interview grote gevolgen hebben. In de vragenlijst waarmee DVZ aan het begin van de procedure bijzondere procedurele noden nagaat, wordt ook niets expliciet vermeld over SOGI. Er wordt in het eerste interview dus niet expliciet nagegaan of er bijzondere procedurele noden zijn om die reden. De verzoeker weet dan ook niet noodzakelijk dat hij dit als grond mag aanvoeren en dat er rekening mee kan gehouden worden op procedureel vlak.²¹⁶

Het komt vaak voor dat de verzoeker zijn advocaat pas voor het eerst ziet net voor het interview bij het CGVS.

SOGI is bovendien een onderwerp waar veel schroom en taboe rond heerst en dus een thema waarbij een verzoeker moeite kan ondervinden om het verhaal uitgebreid uiteen te zetten.²¹⁷ Het is evident dat er vertrouwen nodig is vooraleer dat kan gebeuren. Je seksuele oriëntatie onthullen, misschien voor het eerst zo openlijk en aan onbekende personen (de interviewer bij DVZ, de PO bij het CGVS en de tolken), is niet vanzelfsprekend. Bovendien komen verzoekers terecht in collectieve opvangcentra waar ze zich vaak onveilig voelen door de aanwezigheid van landgenoten.²¹⁸

Zelfs als onderdeel van een ruimere beoordeling van de geloofwaardigheid van de SOGI is de waarde van het argument laattijdigheid dan ook klein. In haar advies over de recente wijzigingen in de Vreemdelingenwet vraagt het UNHCR om dit punt te schrappen als één van de voorwaarden om het voordeel van de twijfel toe te kennen.²¹⁹ Het CGVS stelt zelf dat het een accessoir element is dat geen doorslag geeft.²²⁰ Maar toch is dit een argument dat heel vaak aangehaald wordt, en bovendien ook als eerste in een beslissing.

²¹⁵ UNHCR, Juridische begeleiding van verzoekers om internationale bescherming in België, 09/2019, zie [unhcr.org/be/wp-content/uploads/sites/46/2019/10/UNHCR-Juridische-begeleiding-van-verzoekers-om-internationale-bescherming-in-Belgi%C3%AB-September-2019.pdf](https://www.unhcr.org/be/wp-content/uploads/sites/46/2019/10/UNHCR-Juridische-begeleiding-van-verzoekers-om-internationale-bescherming-in-Belgi%C3%AB-September-2019.pdf)

²¹⁶ Zie hoofdstuk Bijzondere procedurele noden

²¹⁷ UNHCR, Richtlijnen nr. 9, §57-59

²¹⁸ ILGA Europe, Good practices, p.28-29 en 47

²¹⁹ Commentaires du HCR relatifs aux Projet de loi 2548/003 et 2549/003, punt 19

²²⁰ Overleg CGVS 24/10/2019

Als je je SOGI pas uit in een beroep voor de RvV of bij een volgend verzoek, krijgen de RvV en het CGVS deze informatie in eerste instantie enkel schriftelijk (in het verzoekschrift of in een kopie van het interview bij DVZ over de nieuwe elementen²²¹). Zij kunnen op basis daarvan in principe een beslissing nemen. De verzoeker krijgt dus niet noodzakelijk nog een kans om hierover gehoord te worden.

In een dergelijke complexe en gevoelige materie moeten de asielinstanties zo'n groot risico vermijden. Het CGVS zegt dat dergelijke beslissingen zeer uitzonderlijk zijn en dat mensen die SOGI aanhalen als asielmotief doorgaans wel gehoord worden bij een volgend verzoek.²²² De RvV zegt dat zij de beslissing meestal minstens terugstuurt naar het CGVS als blijkt dat de persoon niet over dit aspect gehoord is.²²³

TIPS

- Benoem alle vluchtredenen zo snel mogelijk. De methodiek Vluchtverhaalanalyse kan begeleiders helpen om alle vluchtredenen te leren kennen.²²⁴
- Vraag steeds een kopie van het interview bij DVZ en het CGVS (zie 'Notities van het persoonlijk onderhoud').
- Wanneer de SOGI pas als vluchtreden naar boven komt in beroep voor de RvV of in een volgend verzoek, maak dit dan zo concreet mogelijk. De procedure voor de RvV is schriftelijk. Dit is ook zo bij volgende verzoeken, waar je nieuwe elementen aan DVZ meedeelt en zij deze doorsturen aan het CGVS.²²⁵ Ga er dus niet zomaar van uit dat de verzoeker nog gehoord zal worden.
 - In het verzoekschrift voor de RvV of in het begeleidend schrijven bij een volgend verzoek staan best al alle feiten die helpen om de SOGI aan te tonen.
 - Ook de vervolgingsfeiten waar de verzoeker mee geconfronteerd werd, of wat er in de toekomst kan gebeuren staan er best al in vermeld.
 - Verder staat er best een verwijzing naar actuele en toepasselijke landeninformatie.
- Voor de RvV kan je een zitting achter gesloten deuren vragen of vragen dat de zaak als laatste voorkomt. De RvV kan ook een andere zittingsdatum toestaan. Je vraagt dit best op voorhand.
- Je kan gedurende de hele procedure bijzondere procedurele noden signaleren. Zo kan je vragen dat het dossier wordt gesplitst van dat van familieleden, zodat ze niet op de hoogte zijn van uitnodigingen en beslissingen.

²²¹ Bij een volgend verzoek moet de verzoeker nieuwe elementen voorleggen die de kans aanzienlijk vergroten dat de verzoeker alsnog voor internationale bescherming in aanmerking komt en de redenen waarom hij deze niet eerder voorlegde (art. 51/8 Vreemdelingenwet). Enkel als dat het geval is, zal het CGVS het verzoek terug ten gronde onderzoeken.

²²² Overleg CGVS 24/10/2019

²²³ Overleg RvV 15/10/2019

²²⁴ Zie vluchtelingenwerk.be/publicaties/methodiek-vluchtverhaalanalyse-het-vluchtverhaal-begrijpen-voor-een-goede-begeleiding

²²⁵ Het CGVS is niet verplicht je opnieuw uit te nodigen voor een interview bij volgende verzoeken, maar doet dit doorgaans wel in geval er een nieuw verzoek omwille van SOGI wordt gedaan (overleg 24/10/2019)

1.7. GEDRAG IN DE PRIVATE EN PUBLIEKE RUIMTE

Zoals ten tijde van het holebirapport zien we in de beslissingen een beoordeling over het al dan niet discrete gedrag van de verzoeker. Dat plaatsens de asielinstanties tegenover de (homofobe) context van het herkomstland.

De asielinstanties vinden het in dergelijke context ongeloofwaardig dat een verzoeker ‘onvoorzichtig’ zou zijn en publiekelijk zijn geaardheid zou uiten, of dat hij geen voorzorgsmaatregelen zou nemen om in privévertrekken niet betrappt te worden, zoals de deur op slot doen of een plek zoeken buiten de familiale woning.

*'De onvoorzichtige manier waarop u uw homoseksualiteit beleefde in Irak ondergraaft andermaal de authenticiteit van uw homoseksuele geaardheid. Zo verklaart u dat u met H. seks had in uw huis wanneer ook uw familie thuis was. Gevraagd welke maatregelen u nam om te voorkomen dat u betrappt kon worden, antwoordt u alleen dat niemand denkt dat zoiets zal gebeuren dus ze gaan niet komen kijken. Dat u op dergelijke onvoorzichtige wijze seks had met uw partner is gezien de situatie van homo's in Irak, ongeloofwaardig. Wanneer u daar op gewezen wordt, kan u niets meer antwoorden dan dat niemand het wist en dat H. ook bang is om erover te vertellen. U kan niet verhelleren om welke reden u zo onvoorzichtig was. Dat u thuis op zo'n roekeloze manier seks had terwijl uw familie ook thuis was, is des te frappanter aangezien u eerder verklaart dat ook uw familie tegen homo's gekeerd is.'*²²⁶

*'Uw onbezonnen gedrag is weinig waarschijnlijk binnen de Iraakse context en komt niet overeen met het gedrag van een persoon die voor zijn leven vreest wegens zijn seksuele geaardheid.'*²²⁷

In een andere zaak vond het CGVS het dan weer ongeloofwaardig dat een Tanzaniaanse verzoeker zich afzijdig hield wanneer zijn vrienden over meisjes praatten en zei dat hij liever alleen bleef. Het CGVS stelde dat hij daarmee net de aandacht trok en dat een ‘echte homoseksueel’ zich niet zo makkelijk zou verraden.²²⁸

In een Kameroenese zaak vond het CGVS het onvoorzichtig dat de asielzoeker over het been van zijn buurjongen aaide terwijl ze tv keken, zonder op dat moment zeker te zijn dat die ook homoseksueel was.²²⁹

²²⁶ RvV 176 533, 19/10/2016; andere voorbeelden: RvV 198 436, 23/01/2018; RvV 224 249, 24/07/2019

²²⁷ RvV 219 444, 04/04/2019; andere: RvV 175 781, 04/10/2016; RvV 184 304, 23/03/2017; RvV 193 099, 03/10/2017

²²⁸ « Très probablement, un vrai homosexuel ne se trahirait pas aussi facilement, vu les enjeux. » RvV 192 318, 21/09/2017 (vernietiging door RvV); het CGVS geeft zelf aan dat dit woordgebruik niet kan (overleg CGVS 24/10/2019)

²²⁹ RvV 189 433, 05/07/2017

De asielinstanties verwachten dat een verzoeker die aangeeft in angst te hebben geleefd zich daardoor discreet en voorzichtig gedroeg om te vermijden dat hij in de problemen zou komen. Wanneer dat niet zo is, kan het verhaal ongeloofwaardig worden bevonden. In enkele beslissingen zien we dat dit ook doorgetrokken wordt naar het gedrag in België. Zo trok het CGVS in twijfel dat een asielzoeker zo onvoorzichtig zou zijn om met een landgenoot seks te hebben in een Belgische homoclub zonder er zeker van te zijn dat hij ook homoseksueel was.²³⁰ Het CGVS vond het eveneens vreemd dat een verzoeker seks had in het opvangcentrum, ook al kon hij aantonen dat hij hierdoor agressie ondervond van medebewoners en hierover klacht indiende bij de politie.²³¹

De RvV volgt het CGVS meestal in deze beoordelingen, maar in sommige arresten zien we dat de individuele context het gedrag in perspectief plaatst. Zo vond de RvV dat het gedrag in bovenstaande Kameroense zaak inderdaad onvoorzichtig was, maar werd de geloofwaardigheid door de jonge leeftijd van de verzoeker en diens gedetailleerde omschrijving niet ondermijnd.²³² In een ander arrest oordeelde de RvV dat de onvoorzichtigheid van de asielzoeker, toen hij voor het eerst met een andere man kuste in een rivier waar ze zich wasten, geen afbreuk deed aan zijn geloofwaardigheid. Ook hier was de asielzoeker zeer jong en gaf hij een gedetailleerde beschrijving van de gebeurtenis.²³³

Het geheel van verklaringen dat wel geloofwaardig is, kan het oordeel over het gedrag ombuigen. Doordat de verklaringen samenhangend waren, aanvaardde de RvV in een zaak dat de betrapting eerder aan een toevallige gebeurtenis lag dan aan onvoorzichtigheid.²³⁴

Bedenkingen

Het HvJ verbiedt uitdrukkelijk dat lidstaten van een asielzoeker verwachten dat hij zijn seksuele oriëntatie verborgen houdt bij terugkeer naar het herkomstland om vervolging te vermijden.²³⁵ Deze uitspraak gaat over de beoordeling van de toekomstige vrees van de verzoeker. Wat gebeurt er als hij terugkeert naar het land van herkomst? Maar kan niet hetzelfde gezegd worden over de beoordeling van wat in het verleden gebeurd is? Is het redelijk te verwachten van een persoon dat hij zich ten allen tijde discreet en voorzichtig gedroeg voor zijn vlucht?

²³⁰ RvV 204 786, 31/05/2018

²³¹ RvV 191 646, 06/09/2017

²³² RvV 189 433, 05/07/2017

²³³ RvV 184 300, 23/03/2017

²³⁴ RvV 201 240, 19/03/2018

²³⁵ HvJ, nr. C-199/12, C-200/12 en C-201/12, X., Y. en Z. t. Minister voor Immigratie en Asiel, 07/11/2013, §50-61

UNHCR zegt dat het inderdaad zo is dat vele LGBTQIA+ hun SOGI moeten onderdrukken uit angst voor de gevolgen. Maar dat betekent niet dat er mag worden verwacht dat zij hun identiteit, meningen en kenmerken verbergen om die vervolging te vermijden.²³⁶

Ook voor de vlucht maakt de seksuele oriëntatie een wezenlijk deel uit van de identiteit en mag niet verwacht worden dat een persoon hier afstand van doet. Verwachten dat de verzoeker zich in de privésfeer voortdurend discreet gedroeg en uit het tegendeel afleiden dat hij geen holebi is, is te verregaand. De verwachting dat de verzoeker steeds voorzichtig en beheerst blijft in publiek is moeilijk te verzoenen met de vrijheid die ieder moet krijgen om zijn identiteit uit te dragen. Dit komt erop neer dat de asielzoeker zijn geaardheid nergens kon of mocht uiten, wat dan weer contrasteert met de verwachtingen die we omschreven op vlak van eerdere relaties en ervaringen, kennis van ontmoetingsplaatsen en beschrijving van de ontdekking en beleving van de SOGI. Enerzijds is het opzoeken van andere holebi's en het opdoen van ervaringen onvoorzichtig, anderzijds is een gebrek aan interesse en inzicht in het 'holebi-milieu' ongelooftwaardig.

In een Senegalese zaak gaf de RvV zelf aan dat het beoordelen van het gedrag in de publieke en private ruimte slechts een beoordeling van de geloofwaardigheid is. Hiermee verwachten de asielinstanties niet dat een verzoeker zich inhoudt of dat hij bewijst dat hij discreet was. Er wordt volgens de RvV dus geen discretieplicht opgelegd.²³⁷

Het CGVS geeft ook aan dat zij niet verwachten dat een persoon zich discreet opstelt, maar de verzoeker moet de onvoorzichtigheid wel kunnen verklaren en in context plaatsen. Als hij zegt altijd heel voorzichtig te zijn geweest en in angst te hebben geleefd, is het volgens hen niet aannemelijk dat hij plots onvoorzichtig was. Het gaat dus volgens de instanties om een beoordeling van de geloofwaardigheid van de vervolgingsfeiten, niet over de geloofwaardigheid van de geaardheid.²³⁸

De asielinstanties moeten vermijden dat deze beoordelingen gebaseerd zijn op stereotiepe aannames over hoe een 'echte holebi' zich zou gedragen in een homofob herkomstland.

²³⁶ UNHCR, Richtlijnen nr.9, §30-31

²³⁷ RvV 195 272, 21/11/2017

²³⁸ Overleg CGVS 24/10/2019; ook in andere lidstaten, zoals Ierland, is dit een kwestie die in rechtspraak terugkomt: P. Brazil and S. Arnold, LGBTI Asylum Applications in Ireland: Status Determination and Barriers to Protection, in A. Güler, M. Shevtsova en D. Venturi, LGBTI Asylum Seekers and Refugees from a Legal and Political Perspective, 2019, hoofdstuk 8, p. 155

De landeninformatie waartegen het gedrag wordt afgewogen, moet voldoende concreet en toepasbaar zijn vooraleer ze op die manier bruikbaar is. Training van PO's over de beleving van de SOGI in specifieke maatschappelijke contexten, is hierin cruciaal. Ook de persoonlijke context waarin de verzoeker zich op dat ogenblik bevond, is uitermate belangrijk. Individuele factoren als leeftijd, scholingsgraad en sociaal milieu moeten mee in rekening worden genomen. Gedrag in België kan ook niet zomaar op dezelfde wijze als ongeloofwaardig worden beschouwd als gedrag in het herkomstland, gezien de geheel andere context. Loutere aannames op basis van algemene landeninformatie zijn dus niet voldoende om de geloofwaardigheid in twijfel te trekken. Dan stelt de PO zich gewoon in de plaats van de verzoeker zonder de persoonlijke context mee te nemen.²³⁹

1.8. GELOOFWAARDIGHEID VAN DE VERVOLGINGSFEITEN

Naast de geloofwaardigheid van de SOGI toetsen de asielinstanties de geloofwaardigheid van de vervolgingsfeiten. Dat zijn de feiten die de verzoeker meemaakte in het verleden of vreest in de toekomst. Het verhaal moet ook op dat punt coherent en doorleefd zijn, en de verzoeker moet alle nuttige bewijzen en elementen zo snel mogelijk voorleggen. De feiten moeten verder aannemelijk zijn in het licht van landeninformatie.

In een Colombiaanse zaak geloofde het CGVS wel dat een verzoekster lesbisch is, maar de problemen waarover ze vertelde niet, omdat ze niet naar de politie ging bij het eerste incident. Omdat de incidenten zich pas laat begonnen voordoen terwijl ze al lang lesbische relaties had, en dat ze niet kon zeggen van wie de dreiging uitging. Hoewel het CGVS bevestigde dat bijzondere voorzichtigheid nodig is door de kwetsbare situatie van holebi's in Colombia, nam ze een negatieve beslissing.²⁴⁰

In een Albanese zaak werden dreigings'en die de verzoeker in België ontving niet aangenomen als bewijs omdat de afzender onbekend was. Daarnaast kon de verzoeker niet aantonen dat hij een klacht had ingediend bij de Albanese ombudsman, waardoor niet vaststond dat hij geen hulp kreeg van de eigen overheid. Hij slaagde er niet in om de landeninformatie, die wees op een verbeterde bescherming en positie van holebi's in Albanië, te weerleggen.²⁴¹

Laattijdigheid kan ook een rol spelen wanneer de geaardheid vaststaat. Zo werd de nood aan bescherming van een Marokkaanse verzoeker in twijfel getrokken omdat hij pas na zeven jaar in België, en nadat het niet lukte een wettelijke samenwoning af te sluiten met zijn vriend, een verzoek om internationale bescherming deed.²⁴²

²³⁹ Aanbevelingen van UNHCR over de beoordeling van coherentie en aannemelijkheid: Beyond proof, p. 149-183

²⁴⁰ RvV 218 080, 11/03/2019

²⁴¹ RvV 199 239, 06/02/2018

²⁴² RvV 208 188, 24/08/2018

Ook de beoordeling van het gedrag in de private en publieke ruimte speelt hier een rol. Zo was het volgens de instanties niet aannemelijk dat een Senegalese asielzoeker, waarvan vaststond dat hij homoseksueel is, de deur niet op slot deed toen hij in zijn kamer betrekkingen had met zijn vriend. Dit maakt de vervolging die er volgens hem op volgde ongeloofwaardig.²⁴³

Omkering van bewijslast

Als de reeds ondergane vervolgingsfeiten geloofwaardig zijn, moeten de asielinstanties aantonen dat er goede redenen zijn om aan te nemen dat de vervolging zich niet opnieuw zal voordoen.²⁴⁴

Hoewel het CGVS in een Ivoriaans dossier geloofde dat de verzoekster lesbisch was, vond de instantie het niet geloofwaardig dat haar man zich autoritair en gewelddadig gedroeg, omwille van het feit dat zij heeft gestudeerd en gewerkt. Dat toont volgens het CGVS een zekere autonomie ten aanzien van haar man en familie. De RvV vond de problemen met haar man wel geloofwaardig, en nam aan dat zij reeds vervolgd was door haar seksuele geaardheid en een risico zou lopen bij terugkeer. Verder toonde de landeninformatie volgens de RvV een repressief beleid en sociaal vijandig klimaat ten aanzien van holebi's, wat de nodige voorzichtigheid oproept. Het CGVS slaagde er volgens de RvV niet in om aan te tonen dat zij in de toekomst niet terug vervolgd zou worden en erkent haar als vluchteling.²⁴⁵

In een Afghaanse zaak oordeelde de RvV dat de verzoeker bij zijn derde verzoek om internationale bescherming geloofwaardige feiten voorlegde. Uit psychologische attesten bleek dat het seksueel geweld waarvan hij als kind slachtoffer was, zijn fysieke en psychische integriteit zo erg aantasten dat het als een eerdere vervolging gezien kan worden. Het was voor de RvV aannemelijk dat zijn directe omgeving hem als homoseksueel beschouwde en dat hij daarom bij terugkeer opnieuw slachtoffer zou worden van seksuele intimidaties, bedreigingen en vernederingen.²⁴⁶

Réfugié sur place

Het kan voorkomen dat een persoon pas na zijn vertrek uit het herkomstland riskeert slachtoffer te worden van vervolging, bijvoorbeeld door activiteiten in België. Zo erkende de RvV een Kameroense man als vluchteling na afwijzing van twee eerdere

²⁴³ RvV 197 019, 21/12/2017

²⁴⁴ Artikel 48/7 Vreemdelingenwet; vb. RvV 190 029, 25/07/2017; RvV 185 850, 25/04/2017; RvV 184 304, 23/03/2017; RvV 183 394, 06/03/2017

²⁴⁵ RvV 188 899, 26/07/2017

²⁴⁶ RvV 185 642, 12/06/2017

verzoeken omdat hij intussen een actieve rol had ingenomen op betogingen en in holebi-belangengroepen in België. Hij kon aantonen dat zijn autoriteiten hiervan op de hoogte waren door filmpjes op het internet en dat zijn vader, die nog in het herkomstland woonde, hierdoor ernstig in de problemen kwam en uiteindelijk overleed. Landeninformatie ondersteunde zijn verhaal.²⁴⁷

1.9. HET GEHEEL VAN DE ELEMENTEN

We geven al het bovenstaande mee om te tonen welke aspecten een rol kunnen spelen in de beoordeling van de geloofwaardigheid van de SOGI. Het geeft ook weer hoe gedetailleerd interviews verlopen. Het is belangrijk daaraan toe te voegen dat deze elementen op zichzelf niet tot een positieve of negatieve beslissing leiden. De asielinstanties moeten altijd het geheel van de verklaringen, de bewijstukken en de landeninformatie beoordelen.

*'Het is het **geheel van de motiveringen** die ertoe leiden dat aan verzoekers voorgehouden seksuele geaardheid geen geloof kan worden gehecht. Te dezen blijkt dat verzoeker (i) inconsistente verklaringen aflegde over het ogenblik, de oorzaak en de leeftijd wanneer hij zeker was homoseksueel te zijn; (ii) niet op doorleefde wijze kon vertellen hoe hij omging met (de ontdekking van) zijn homoseksuele geaardheid binnen een homofobe context; (iii) er geen grote problemen in zag om als homoseksuele man met vrouw en kinderen te leven; (iv) voorhoudt gedurende acht jaar een homoseksuele relatie te hebben gehad maar in het kader van deze relatie nooit over een gezamenlijke toekomst sprak met zijn vermeende partner.'*²⁴⁸

Dit werkt ook in de omgekeerde richting:

*'Indien de commissaris-generaal terecht stelt dat "**de motivering als geheel moet worden gelezen** en niet als samenstelling van componenten die elk op zich een beslissing kunnen dragen" dan benadrukt de Raad dat ook de verklaringen van een asielzoeker, die geacht wordt zijn homoseksualiteit aan te tonen, als geheel moeten gelezen worden. Het is immers evenmin gemakkelijk voor de LGBTI-asielaanvragers om hun geaardheid aan te tonen en aannemelijk te maken en deze te objectiveren. Het is dan ook **doorheen zijn verklaringen** dat verzoeker meerdere **indicaties geeft over zijn ontluikende bewustwording**, ernstige incidenten tijdens zijn tienerjaren (verkrachting door een oudere jongen) en de gevolgen hiervan en over hoe hij zich gedroeg (over zijn omgang met meisjes waarvoor hij uitgelachten werd; hoe hij probeerde de jongen te benaderen waarop hij verliefd werd). **Elk op zich zijn dit geen doorslaggevende factoren** die zijn homoseksualiteit aantonen maar **tezamen gelezen met verzoekers nadere toelichtingen over zijn leefomgeving en hoe hij zijn homoseksualiteit verborg***

²⁴⁷ RvV 197 766, 11/01/2018

²⁴⁸ RvV 216 637, 12/02/2019

*zijn het belangrijke aanduidingen.'*²⁴⁹

Wanneer het geheel samenhangend en doorleefd is en niet in strijd met de landeninformatie kunnen de asielinstanties het voordeel van de twijfel geven aan verzoeker.²⁵⁰

*'Verzoekers relaas strookt tevens met de algemene en specifieke informatie omtrent de situatie van homoseksuelen in Senegal, die gekend en relevant is voor zijn aanvraag. (...) Ook indien de Raad niet geheel overtuigd is van bepaalde aspecten van verzoekers relaas, kan niet gesteld worden dat verzoeker geen nauwgezette en persoonlijke toelichtingen kan geven bij zijn leven als jonge homoseksueel in Senegal.'*²⁵¹

Wanneer de verzoeker geen bewijzen voorlegt van zijn vluchtredenen, kunnen de instanties niet anders dan de verklaringen beoordelen. De RvV stelt zelf dat die beoordeling onvermijdelijk voor een deel subjectief is, maar ze moet wel coherent, redelijk en aanvaardbaar zijn, en rekening houden met de beschikbare landeninformatie en de individuele situatie van de verzoeker.²⁵²

In deze Irakese zaak oordeelde de RvV dat het CGVS de geloofwaardigheid van de geaardheid in vraag stelde op basis van niet-pertinente argumenten, en een fragmentarische en te subjectieve beoordeling van de feiten maakte. De RvV vond de verklaringen wel coherent en doorleefd. Ondanks enkele zaken die nog steeds vragen opwierpen, werd gezien de context in Irak en de individuele situatie het voordeel van de twijfel toegekend.

'Na lezing van het administratief dossier is de Raad overtuigd dat verzoekster duidelijk nog steeds worstelt met haar geaardheid, dat zij bevreesd is dat zij niet zal worden geaccepteerd door haar familie, vrienden en gemeenschap en dat haar focus sinds haar komst naar België lag/licht op het behalen van een master diploma, waaraan zij haar ganse toekomstbeeld koppelt. Verzoeksters mentale ingesteldheid, haar emotionele kwetsbaarheid, haar onzekerheid, haar terughoudendheid, de manier waarop zij spreekt over de bewustwording en de beleving van haar seksuele geaardheid, de twijfel, en schaamte waarmee zij kampt – mede gevoed door haar achtergrond en haar geloof –, de focus op haar studies, haar faalangst, haar ziekte en depressie die zij moest overwinnen en haar streven om op eigen benen te staan en onafhankelijk van haar familie een leven op te bouwen, verklaren naar het oordeel van de Raad waarom in casu verzoekster nooit de intentie heeft gehad om asiel aan te vragen in België, waarom zij zich niet verder heeft verdiept in het situatie van homoseksuelen in haar land van herkomst, waarom zij tot op heden geen

²⁴⁹ RvV 180 657, 12/01/2017

²⁵⁰ Vb. RvV 175 781, 04/10/2016; RvV 216 404, 06/02/2019; RvV 201 510, 22/03/2018

²⁵¹ RvV 201 240, 19/03/2018; andere voorbeelden: RvV 201 159,15/03/2018; RvV 204 419, 28/05/2018

²⁵² RvV 204 419, 28/05/2018; zie ook A. Güler, M. Shevtsova en D. Venturi, LGBTI Asylum Seekers and Refugees from a Legal and Political Perspective, 2019, hoofdstuk 10, p. 195-196

contacten heeft gezocht met de LGTBI-gemeenschap in België, waarom zij nog geen organisaties of psycholoog heeft geraadpleegd om haar te helpen om het innerlijke conflict waarmee zij worstelt op te lossen en waarom zij sinds haar aankomst in België nog geen relaties heeft aangegaan. De motieven van de bestreden beslissing kunnen aldus geenszins volstaan om verzoeksters geloofwaardigheid in twijfel te trekken. (...) Uit de informatie toegevoegd aan het administratief dossier en de door verzoekster bijgebrachte informatie blijkt inderdaad dat homoseksualiteit in Zimbabwe nog steeds taboe is en zelfs strafbaar wordt gesteld, dat er in de afgelopen jaren ook effectief mensen werden gearresteerd omwille van hun homoseksuele geaardheid en dat de LGTBI-gemeenschap wordt geïntimideerd, gediscrimineerd en fundamentele rechten wordt ontzegd. De Raad besluit dan ook dat in hoofde van verzoekster een gegronde vrees voor vervolging kan worden aangenomen wegens het behoren tot een bepaalde sociale groep.'²⁵³

In een ander arrest merkte de RvV op dat de interviewstijl van de PO niet aangepast was en geen sfeer van vertrouwelijkheid creëerde. De RvV benadrukt dat er empathie en openheid nodig is wanneer een verzoek op basis van SOGI wordt onderzocht. Uit het gehoorverslag bleek ook dat de verzoeker meermaals de vragen niet begreep. De beslissing werd vernietigd.²⁵⁴ De RvV kan dus op basis van de gehoorverslagen tot de conclusie komen dat de argumenten die het CGVS aanhaalt niet pertinent of doorslaggevend zijn om de geaardheid in twijfel te trekken, of dat het gehoor niet op een correcte wijze verliep.²⁵⁵

TIPS

- De voorbereiding van het interview is cruciaal. Zoals eerder aangehaald kan de methodiek Vluchtverhaalanalyse hier nuttig bij zijn. Dit helpt om het volledige verhaal te vertellen en dat verhaal in de context van de asielprocedure te plaatsen. Je kan hiermee het gesprek aangaan over welke aspecten onduidelijk zijn en meer context en uitleg nodig hebben.
- Bespreek de courante vragen die de asielinstanties stellen. Niet om op elk van hen een antwoord klaar te hebben of er zich naar te gaan gedragen, maar om voorbereid te zijn op de mate van detail en een idee te krijgen van de verwachtingen en kijk van de asielinstanties. Als begeleider kan je helpen het verhaal in de eigen context van leeftijd, scholingsgraad, en culturele, familiale, economische, politieke, religieuze en sociale invloeden te plaatsen. Het persoonlijke verhaal en concrete feiten zijn belangrijk. De algemene context van het herkomstland is meestal bekend bij de asielinstanties.
- Weet dat wat meegedeeld wordt tijdens de interviews 100% vertrouwelijk is.
- Zeg het meteen als er tijdens het interview problemen zijn.
- Wanneer het CGVS een negatieve beslissing neemt, vraag dan steeds het administratief dossier op. Dat bevat naast de beslissing ook het gehoorverslag (notities van het persoonlijk onderhoud) en de landeninformatie van het CGVS. Voor een beroep bij de RvV is het cruciaal deze door te nemen en waar mogelijk te gebruiken in het beroep. Je kan bijvoorbeeld met passages uit het gehoorverslag aantonen dat verklaringen wel uitgebreid en niet tegenstrijdig waren.

²⁵³ RvV 198 305, 22/01/2018

²⁵⁴ RvV 222 927, 20/06/2019

²⁵⁵ Bijvoorbeeld ook RvV 177 294, 03/11/2016; RvV 190 029, 25/07/2017; RvV 184 304, 23/03/2017; RvV 192 318, 21/09/2017; RvV 215 857, 28/01/2019

I.IO. CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN OVER HET GELOOFWAARDIGHEIDSONDERZOEK

De beoordeling van deze verzoeken is uiterst moeilijk. Maar net omdat het om een gevoelig en moeilijk bespreekbaar thema gaat, is het nodig te blijven zoeken naar verbetering in hoe deze verzoeken te behandelen. Daarom geven we enkele aanbevelingen mee.

Vast stramien in de beslissingen

De asielinstanties verwachten dat de verzoeker uitgebreid, coherent en doorleefd kan vertellen over de ontdekking en beleving van diens SOGI en over (ex-)relaties. Ze verwachten ook dat hij kennis heeft over de LGBTQIA+-gemeenschap en relevante wetgeving. De verzoeker moet open kunnen zijn over zijn SOGI van bij de aankomst in Europa en zo snel mogelijk zijn nood aan internationale bescherming kenbaar maken. Anderzijds, bijna contradictorisch, verwachten de asielinstanties dat hij zich onopvallend en berekend gedroeg in het land van herkomst en soms ook in België. Schaamte, angst en twijfel zouden een belangrijke rol moeten spelen in het verhaal. En het moet duidelijk zijn dat het om de identiteit zelf van de verzoeker gaat en niet enkel om seksuele praktijken.²⁵⁶

Er is veel veranderd sinds 2013. Er is meer aandacht voor de kwetsbare positie van holebi's in de asielprocedure, onder meer door Europese rechtspraak. Er zijn allerlei analyses en richtlijnen op nationaal, Europees en internationaal niveau te vinden. Het CGVS besteedt veel aandacht aan opleidingen van PO's en tolken. De interne richtlijnen over hoe deze verzoeken te behandelen evolueren. Zo komt er volgens het CGVS een herziening waardoor minder belang zal worden gehecht aan de kennis van verzoekers over het 'LGBTQIA+-milieu'.

Toch herkennen we nog steeds een vast stramien in de vragen. UNHCR suggereert in haar richtlijnen zelf enkele onderwerpen die kunnen besproken worden om een zicht te krijgen op de SOGI van de verzoeker (zoals de kindertijd, het gevoel van non-conformiteit, zelfrealisatie en familierelaties), maar geeft daarbij aan dat er geen 'magische' vragenlijst bestaat, net zomin als correcte antwoorden. Per onderwerp geeft ze daarom enkele bedenkingen en grenzen mee.²⁵⁷ We zien in België echter steeds dezelfde elementen terugkomen, ongeacht het profiel van de verzoeker. De vaak stereotiepe en contradictorische verwachtingen die aan de basis daarvan liggen, weerspiegelen zich in de beslissingen.

²⁵⁶ Deze verwachtingen werden ook vastgesteld in andere Europese lidstaten: ILGA Europe, Good practices, p.24

²⁵⁷ UNHCR, richtlijnen nr. 9, § 62-63

Geen enkele van de besproken aspecten geeft de doorslag voor een negatieve beslissing. Zowel het CGVS als de RvV benadrukken dat ze steeds een beslissing op basis van het geheel van de elementen nemen. Alleen stellen we ons de vraag in welke mate bepaalde argumenten deel mogen uitmaken van een beslissing. Sommige zaken hebben immers weinig waarde voor een beoordeling van de geloofwaardigheid, maar leiden samen wel tot een negatieve beslissing.

Levenservaringen verschillen, ook binnen één land. Wanneer de instanties de geloofwaardigheid afwegen tegenover informatie over het herkomstland, moeten ze voldoende rekening houden met het persoonlijk profiel van de verzoeker. Hij is niet alleen holebi maar ook bijvoorbeeld man of vrouw, religieus of niet, hoog- of niet opgeleid, inwoner van een stad of dorp, vermogend of niet. Een vrouw kan het bijvoorbeeld moeilijker hebben om andere lesbische vrouwen te ontmoeten omdat ze als vrouw over minder vrijheid beschikte.²⁵⁸

Niet elke verzoeker heeft een langdurige en affectieve relatie gehad. Of is hier klaar voor eens hij in België is. Soms zijn de verklaringen over eerdere ervaringen heel beperkt, net omdat hij de SOGI niet openlijk kon beleven. Om die reden mogen de instanties ook geen te strikt onderscheid maken tussen wat “louter seksueel” van aard is en een emotionele connectie. Seksuele aantrekking maakt evenzeer een intrinsiek deel uit van iemands seksuele identiteit. Bovendien kan door het seksuele gedrag de perceptie ontstaan bij de entourage of de autoriteiten dat iemand holebi is en evengoed vervolging veroorzaken.

Doordat de verzoeker zich vaak niet comfortabel genoeg voelt om te spreken over zijn SOGI, is het risico groter dat hij niet alles durft te benoemen en dat er inconsistenties binnensluipen in het verhaal. Het is misschien zelfs de eerste keer dat hij hier openlijke reflecties over maakt, en dat bovendien tegen een onbekende. De ontwikkeling van de SOGI is een doorlopend proces. Een te harde klemtoon op consistentie, logica en chronologie houdt hier geen rekening mee.

De argumenten hebben dus vaak weinig gewicht om de SOGI in vraag te stellen, maar worden desondanks steeds herhaald en maken bijna standaard deel uit van beslissingen. De verwachtingen die erachter schuilen, worden daardoor telkens opnieuw bevestigd en dreigen verder versterkt te worden als zijnde een objectieve waarheid waar elk verhaal aan moet afgetoetst worden.²⁵⁹

Daarbij komt dat de instanties de weinige bewijsmiddelen die een verzoeker kan voorleggen vaak afdoen als ‘gesolliciteerd’ en niet relevant om de SOGI op zich aan te tonen.

²⁵⁸ L. Verhaeghe, Masterproef, To be or not to be believed, discoursanalyse van het geloofwaardigheidsonderzoek tijdens asielprocedures van lesbische, biseksuele en transgender vrouwen, 05/2019, p.14

²⁵⁹ L. Verhaeghe, Masterproef, To be or not to be believed, discoursanalyse van het geloofwaardigheidsonderzoek tijdens asielprocedures van lesbische, biseksuele en transgender vrouwen, 05/2019

Het onderzoek en de argumenten in de beslissingen moeten uitgaan van de zelfidentificatie van de verzoeker en voornamelijk focussen op de beoordeling van de gevreesde vervolging. Je kan de geloofwaardigheid van iemands geaardheid niet aftoetsen aan zogenaamde ‘vaststaande’ kennis, zoals je een andere verzoeker vragen zou stellen over bepaalde feestdagen of praktijken binnen een religie of de geschiedenis van een politieke partij.²⁶⁰ Elke persoon beleeft zijn SOGI anders, heeft een andere levensloop en persoonlijkheid. Het is niet zo dat er een uniforme manier bestaat waarop holebi’s zich gedragen en hun leven invullen. Het blijft uitermate belangrijk om te bewaken dat stereotypen niet in de beslissingen binnensluipen. We zien dat wanneer beslissingen gebaseerd op geloofwaardigheid vernietigd of hervormd worden door de RvV, dat meestal is omdat de persoonlijke aspecten te weinig in het geheel van de elementen hebben doorgewogen.

Aanbevelingen

- De asielinstanties moeten vertrekken vanuit de persoonlijke beleving van de verzoeker en de elementen die zijn verhaal eigen maken, in plaats vanuit verwachtingen gebaseerd op stereotypen en/of algemene informatie over het land van herkomst. Aannames die enkel gebaseerd zijn op wat plausibel is in een homofobe context, moeten vermeden worden.
- Het gender, de leeftijd, de scholingsgraad, de culturele, familiale, economische, politieke, religieuze en sociale context, en de herkomstregio van de asielzoeker hebben een onmiskenbare invloed. De instanties moeten hun beslissingen op die basis opbouwen.
- Verklaringen moeten afgewogen worden tegenover landeninformatie die voldoende specifiek is voor het profiel van de verzoeker.
- Het belang van een argument hangt af van het persoonlijk profiel van de verzoeker. Wanneer een aspect voor hem niet relevant is, mag het geen plaats krijgen in de beslissing. Om tot een negatieve beslissing te komen, moet de optelsom van de argumenten voldoende gewicht hebben. Als dat niet zo is, moeten de instanties het voordeel van de twijfel toekennen.²⁶¹

²⁶⁰ J. Millbank, From Discretion to Disbelief: Recent Trends in Refugee Determinations on the Basis of Sexual Orientation in Australia and the United Kingdom, 2009, p.402, zie papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1330175

²⁶¹ Een interessant voorbeeld in Ierland over hoe deze afweging kan gemaakt worden: P. Brazil and S. Arnold, LGBTI Asylum Applications in Ireland: Status Determination and Barriers to Protection, in A. Güler, M. Shevtsova en D. Venturi, LGBTI Asylum Seekers and Refugees from a Legal and Political Perspective, 2019, hoofdstuk 8, p. 156-157

- Wanneer hij de SOGI laat meldt, moet de verzoeker in ieder geval gehoord worden. Laattijdigheid is geen reden om de geloofwaardigheid van de geaardheid of vrees voor vervolging in vraag te stellen.
- Instanties moeten argumenten die steunen op een te hoge verwachting aan details, logica en chronologie vermijden.
- Verklaringen zijn in dit soort verzoeken bij uitstek persoonlijk en moeilijk te objectiveren door bewijsmiddelen. De instanties moeten daarmee meer rekening houden en alle stukken die voorhanden zijn, meenemen in de beoordeling.
- Medewerkers van DVZ, het CGVS en de RvV (waaronder de tolken) moeten naast de trainingsmodules van EASO ook opleidingen krijgen van organisaties met expertise over SOGI en de situatie van holebi's in specifieke herkomstlanden.²⁶² Continue intervisie over welke aspecten bevroegd kunnen worden en het vermijden van stereotiepe beoordelingen zijn aan te bevelen.
- De gevreesde vervolging moet de hoofdfocus zijn in plaats van het verifiëren van de SOGI.²⁶³

Het afnemen van gehoren en andere procedurele aspecten

De asielinstanties verwachten consistente, plausibele, doorleefde en persoonlijke ervaringen geen algemene of stereotiepe verwijzingen. Een open vraagstelling is in principe aan te moedigen, maar in deze zeer persoonlijke en gevoelige materie is het ook nodig om voldoende door te vragen op de elementen die de asielzoeker zelf aandraagt. Omdat het zo'n persoonlijk onderwerp is, heeft iedereen zijn eigen manier om het toe te lichten. Schaamte, trauma en wantrouwen ten aanzien van autoriteiten kunnen een rol spelen. Het onderwijsniveau en de psychologische toestand beïnvloeden eveneens de vaardigheid om zich uit te drukken. De instanties houden niet steeds rekening met elementen die wijzen op problemen om verklaringen af te leggen, zoals schaamte of een attest van een psycholoog.

De asielzoeker beleeft het interview bovendien vanuit zijn eigen context en

²⁶² Zowel Çavaria als Rainbowhouse hebben een vormingsaanbod maar bereikten tot hiertoe enkel opvangcentra, sociaal assistenten en advocaten; A. Güler, M. Shevtsova en D. Venturi, LGBTI Asylum Seekers and Refugees from a Legal and Political Perspective, 2019, hoofdstuk 10, p.197

²⁶³ ILGA Europe, Good practices, p.21

achtergrond. Hij heeft geen zicht op de verwachtingen van de asielinstanties of de contextuele “bril” van de PO die het interview afneemt. Hij moet continu aangemoedigd worden de eigen “bril” toe te lichten. De instanties moeten zich bewust zijn van de culturele afstand en het risico op miscommunicatie dat daaruit voortvloeit.²⁶⁴

In de vragenlijst over bijzondere procedurele noden, die DVZ aan het begin van de procedure overloopt met de verzoeker, worden de mogelijke redenen voor kwetsbaarheid niet expliciet benoemd of uitgelegd. Nochtans zou dat helpen om de SOGI van bij het begin van de procedure bespreekbaar te maken. Het feit dat de verzoeker zelf zijn noden moet aangeven, veronderstelt een voorafgaande kennis van hoe de asielprocedure verloopt, terwijl niet elke verzoeker dat doorziet of dezelfde kwalitatieve bijstand krijgt.

Enkel voor zij die een specifieke nood aangeven, overweegt het CGVS extra steunmaatregelen. Het CGVS zegt dat elke PO opgeleid is om een gehoor af te nemen van holebi-verzoekers. Maar de specialisatie kan meer toegespitst zijn, bijvoorbeeld door training van gespecialiseerde organisaties zoals Rainbowhouse en Çavaria. Het zou de positie van holebi-verzoekers verbeteren als de instanties, omwille van het gevoelige karakter van dergelijke aanvraag, automatisch aanpassingen doen aan de procedure en de beoordeling van het verzoek. De verzoeker kan daarnaast nog steeds persoonlijke elementen voorleggen, zoals een attest van een psycholoog of de vraag naar een mannelijke of vrouwelijke tolk.

Er is verder geen mogelijkheid om een tolk met een andere nationaliteit of herkomstregio te vragen. Wanneer de tolk dezelfde culturele of religieuze achtergrond heeft als de verzoeker kan dat de gevoelens van schaamte vergroten en een effect hebben op het interview.²⁶⁵

Soms zien we dat de RvV een zitting achter gesloten deuren toestaat of de zaak pas na alle andere voor laat komen. Maar dit gebeurt enkel op vraag van de verzoeker.

De overheid voorziet geen middelen voor een structurele bijstand bij het nalezen van en het formuleren van opmerkingen op de notities van het persoonlijk onderhoud. In sommige kortere procedures, zoals bij veilige landen van herkomst of in detentie na een verzoek om internationale bescherming in de luchthaven, is er zelfs geen tijd om opmerkingen te geven gezien het CGVS in die gevallen de notities samen met de beslissing mag bezorgen aan de verzoeker. Deze procedures laten weinig

²⁶⁴ Soms expliciteert het CGVS in de beslissing het volgende: “Er wordt u gezegd dat u zeker uw tijd mag nemen en er wordt verduidelijkt wat juist verwacht wordt van u, namelijk dat u ons gewoon in uw eigen woorden uitlegt, hoe u uw seksualiteit juist zou omschrijven, of u zich dan eerder homoseksueel voelt, biseksueel, of hoe u uw seksualiteit persoonlijk het best kan definiëren. Hierop kan u enkel zeggen dat u nu seks heeft met mannen en ondervonden heeft dat dit anders is dan seks met vrouwen. Dit is een erg oppervlakkig en weinig doorleefd antwoord.” (RvV 204 786, 31/05/2018) Het is niet duidelijk of aan de verzoeker tijdens het interview ook gezegd is dat er meer verwacht wordt.

²⁶⁵ UNHCR, Resettlement Assessment Tool: Lesbian, Gay, Bisexual, Transgender and Intersex Refugees, 05/2013, update 05/2019, p. 9; Volgens het CGVS moet echter rekening gehouden worden met de beschikbaarheid van de taal en de verschillende dialecten die in verschillende landen bestaan (overleg CGVS 24/10/2019).

tijd voor de verzoeker om de procedure voor te bereiden en om op kwaliteitsvolle wijze bijgestaan te worden door een advocaat. Nochtans zijn de verklaringen vaak de enige bron om een beslissing op te baseren.

Aanbevelingen

- Elke instantie moet proberen het gevoel van wantrouwen en onveiligheid wegnemen en een situatie creëren die uitnodigend is om openlijk te communiceren.
 - DVZ moet bij de initiële registratie expliciet aangeven dat je openlijk kan spreken over SOGI, bijvoorbeeld bij de bespreking van de vragenlijst bijzondere procedurele noden. Ook de vragenlijst bij het eerste interview van DVZ kan vanuit die optiek herbekeken worden.²⁶⁶
 - Creëer een veilige interviewruimte door aan te geven dat de persoon mag spreken over SOGI, bijvoorbeeld met posters, een badge of pin voor medewerkers waarop dat in verschillende talen duidelijk gemaakt wordt, en door vertrouwelijkheid en neutraliteit sterk te benadrukken.²⁶⁷
 - Zaken die over SOGI gaan, kunnen bij de RvV standaard tot het einde van de zitting uitgesteld worden.
 - De advocaat en asielzoeker moeten steeds de kans krijgen om problemen te melden. De interviewers moeten daarbij beseffen dat het niet steeds evident is om dit tijdens het interview te doen, bijvoorbeeld wanneer de verzoeker enkel de taal van de tolk spreekt en niet aan de advocaat en/of interviewer kan duidelijk maken dat hij de tolk niet neutraal vindt.
 - Bij de minste twijfel over de mogelijkheid van de verzoeker om openlijk te spreken over de SOGI, dienen meerdere gesprekken plaats te vinden.
- Het interview moet zoveel mogelijk aangepast zijn aan het referentiekader van de verzoeker. De interviewer moet zich bewust zijn van hoe dat kader de antwoorden beïnvloedt en moet deze verschillen zoveel mogelijk overbruggen. De interviewers bij DVZ en de PO's bij het CGVS moeten tijdens het interview steeds aangeven waarom bepaalde verklaringen vragen opwerpen of welke elementen ontbreken. De interviewers en de tolken moeten flexibel, empathisch en cultureel sensitief omgaan met de woorden van de verzoeker.²⁶⁸
- De instanties moeten steeds bijzonder procedurele noden aannemen voor deze doelgroep. De interviews moeten steeds afgenomen worden door PO's die, naast de

²⁶⁶ Tips over de vragenlijst en het registratieproces: ORAM International, Incorporating sexual and gender minorities into refugee and asylum intake and registration systems, oramrefugee.org/wp-content/uploads/2016/05/Registration-Forms-Memo-English-1.pdf

²⁶⁷ ORAM International, Safe Space Checklist, zie oramrefugee.org/wp-content/uploads/2016/05/Safe-Space-Checklist-English-1.pdf

²⁶⁸ Hungarian Helsinki Committee, Credibility assessment, p.66

algemene training, getraind zijn door gespecialiseerde organisaties. Verder moet het mogelijk zijn voor een verzoeker om bezwaar te uiten tegen een tolk om andere redenen dan het geslacht, zoals herkomstland.²⁶⁹ Interviews moeten op het tempo van de verzoekers gebeuren en met extra aandacht voor de gevoeligheid van het onderwerp. Als extra elementen wijzen op problemen bij het afleggen van de verklaringen, zoals een attest van een psycholoog, moeten de instanties daar altijd rekening mee houden. Deze zaken moeten zowel op procedureel vlak als in de inhoudelijke beoordeling meewegen. De instanties mogen geen beroep doen op versnelde procedures of procedures bij voorrang, zoals bij veilige landen van herkomst of in detentie na een verzoek om internationale bescherming aan de grens.

– De overheid moet zorgen voor een structurele bijstand bij het overlopen van de notities van het persoonlijk onderhoud en het formuleren van opmerkingen.

2. HET GEGRONDHEIDSONDERZOEK

2.1. BEOORDELING VAN DE GEGRONDHEID VAN DE VREES VOOR VERVOLGING

Als de SOGI en het vluchtverhaal geloofwaardig zijn, onderzoeken de asielinstanties de **gegrondheid** van het verzoek om internationale bescherming. Ze gaan na of de persoon een individuele, objectieve vrees voor vervolging en nood aan internationale bescherming heeft.

De feiten die de verzoeker vreest moeten **ernstig** genoeg zijn om van vervolging te spreken in de zin van het Vluchtelingenverdrag. Dat betekent dat ze een ernstige schending van de fundamentele rechten moeten zijn. Ook verschillende feiten samen, die elk apart geen ernstige schending van de grondrechten zijn, kunnen leiden tot vervolging.²⁷⁰

De asielinstanties gaan ook na wie de **vervolger** is. Zijn het niet-overheidsactoren, zoals de burens, de familie, of milities? In dat geval gaan ze na of de eigen overheid de verzoeker kan en wil beschermen. Is het redelijk te verwachten dat de verzoeker die bescherming inroept?

De vervolger kan ook de overheid zelf zijn, door bijvoorbeeld gevangenisstraffen op te leggen op homoseksuele handelingen. **Landeninformatie** uit actuele rapporten van onafhankelijke mensenrechtenorganisaties en betrouwbare gouvernementele

²⁶⁹ ILGA Europe, Good practices, p.39-42; ORAM International, Incorporating sexual and gender minorities into refugee and asylum intake and registration systems, p. 9

²⁷⁰ UNHCR Handbook, §51-53; art. 48/3 §1 Vreemdelingenwet; Meer over de invulling van “vervolging” en de vereiste ernst ervan, geschetst voor verschillende mogelijke feiten: ICJ, Refugee Status Claims Based on Sexual Orientation and Gender Identity – a practitioners guide, p.74-84 en 107-171

bronnen is cruciaal om te besluiten of de vrees van de verzoeker objectief gegrond is.²⁷¹ Die informatie moet gaan over wetgeving en de concrete toepassing ervan.²⁷²

Ook de **maatschappelijke context** is belangrijk.²⁷³ Hoe staat de maatschappij tegenover holebi's? Zijn er politieke of religieuze groepen die een invloed uitoefenen of een gevaar betekenen? Vinden er geregeld incidenten plaats?

Als de SOGI geloofwaardig is maar er is twijfel over de beweerde vervolgingsfeiten, onderzoeken de instanties of de SOGI op zich voldoende is om bescherming toe te kennen. In bepaalde situaties loop je een risico op vervolging enkel en alleen omdat je holebi bent. Het is dan minder belangrijk aan te tonen dat je zelf al iets concreet hebt meegemaakt.

Ook mensen waarvan men denkt dat ze holebi zijn (vb. na aanranding door een persoon van hetzelfde geslacht, of omdat een van de ouders holebi is) kunnen vervolging vrezen.²⁷⁴ Het is dus belangrijk dat de asielinstanties focussen op de gevreesde vervolgingsfeiten en de motieven van de vervolger, en niet op de vraag of de geaardheid zelf vaststaat.²⁷⁵

Holebi's kunnen tot slot ook om andere redenen vervolgd worden, zoals bijvoorbeeld om politieke redenen.

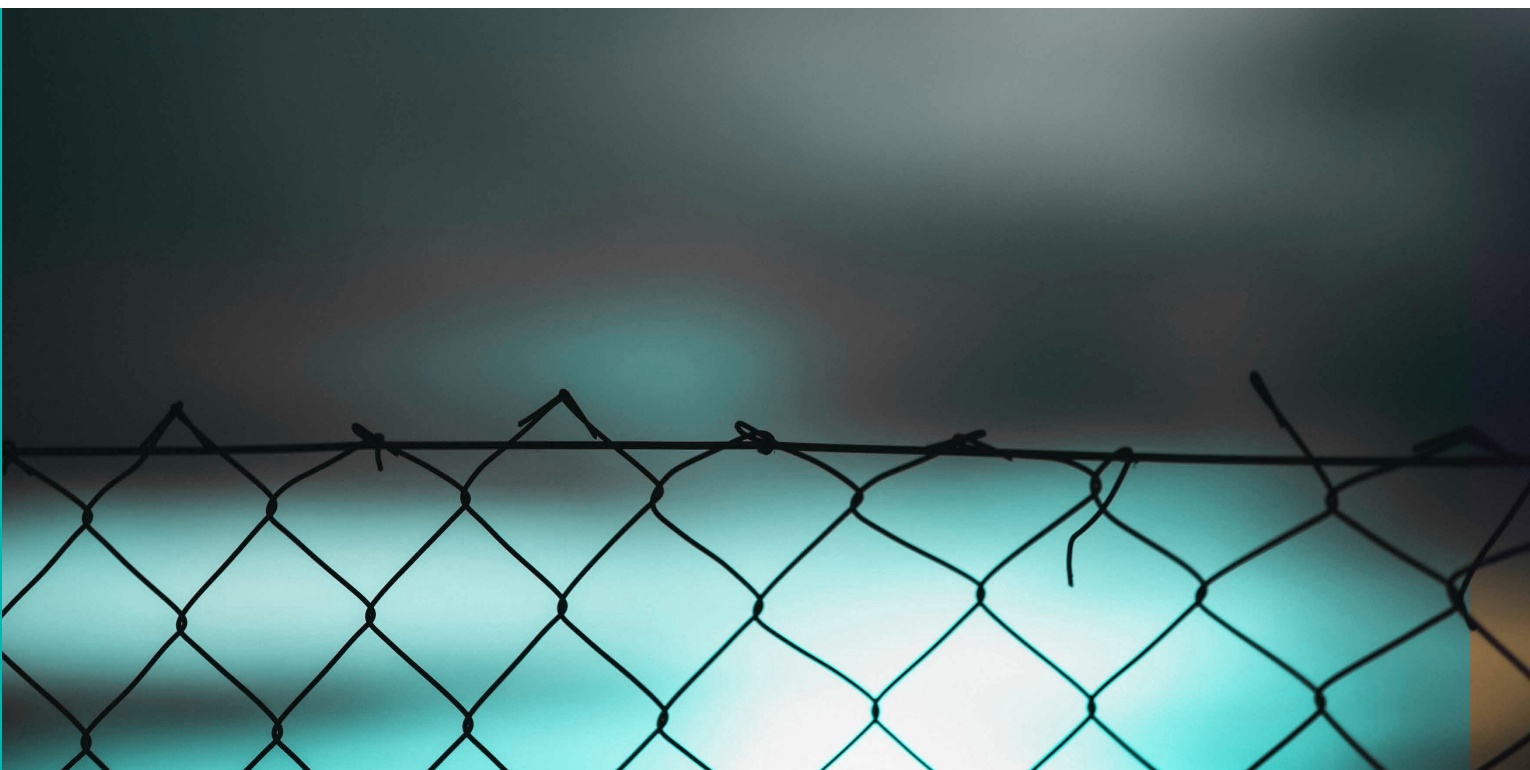
²⁷¹ EHRM, M.S.S. tegen België en Griekenland, 21/01/2011, § 347-348

²⁷² HvJ, nr. C-199/12, C-200/12 en C-201/12, X., Y. en Z. t. Minister voor Immigratie en Asiel, 07/11/2013

²⁷³ UNHCR, Richtlijnen nr. 9, §28

²⁷⁴ UNHCR, Richtlijnen nr. 9, §13; voorbeeld van rechtspraak waarbij de RvV een verzoeker erkent als vluchteling op die grond: RvV 185 642, 12/06/2017

²⁷⁵ ICJ, Refugee Status Claims Based on Sexual Orientation and Gender Identity – a practitioners guide, p.177-178

CONCLUSIES RAPPORT 2013²⁷⁶

Het holebirapport uit 2013 stelde vast dat strafbaarstelling van homoseksuele handelingen in het herkomstland niet altijd tot een positieve beslissing leidde. Het bestaan van strafwetgeving op zich betekent volgens de asielinstanties niet dat elke holebi risico op vervolging loopt. Als de wetgeving niet effectief wordt toegepast, besloten de instanties dat er geen vervolging is van holebi's als groep. De verzoeker moest dan aannemelijk maken dat hij persoonlijk wel een gegronde vrees voor vervolging had.

Het rapport uit 2013 beval aan dat:

- als de seksuele geaardheid vaststaat en de wetgeving in het herkomstland homoseksueel gedrag of homoseksualiteit bestraft, de asielinstanties de persoon moeten erkennen als vluchteling. Wanneer de wetgeving niet of weinig wordt toegepast, is ze niettemin een ernstige indicatie dat hij geen bescherming zal krijgen van de eigen overheid tegen niet-overheidsactoren;
- als de verzoeker vervolgd wordt door niet-overheidsactoren en het vaststaat dat hij geen beroep kan doen op bescherming van de eigen overheid, hij erkend moet worden als vluchteling;
- asielinstanties niet mogen verwachten dat verzoekers hun seksuele geaardheid discreet beleven in het herkomstland om vervolging te vermijden.²⁷⁷

Ten tijde van het rapport werd uitgekeken naar het antwoord van het Europese HvJ in de zaak X., Y. en Z., waarin onder meer uitspraak werd gedaan over de discretievereiste.

²⁷⁶ Holebirapport, p. 36-37

²⁷⁷ Ten tijde van het rapport uit 2013 gaf het CGVS aan dat het beleid hierover gewijzigd was en men geen discretie verlangde: Holebirapport, p. 33-34

Het gegrondheidsonderzoek bestaat dus ook uit verschillende overwegingen. We overlopen deze verder in detail om een zicht te geven op de actuele beslissingen. We moeten wel opmerken dat de analyse van hoe de asielinstanties het gegrondheidsonderzoek in de praktijk voeren moeilijker is dan de analyse van het geloofwaardigheidsonderzoek. De meerderheid van de rechtspraak gaat immers over de geloofwaardigheid. Wanneer de rechtspraak ingaat op het gegrondheidsonderzoek, is dat bovendien meestal omdat de RvV het verhaal wel geloofwaardig vindt in tegenstelling tot het CGVS. In zo'n beslissing lezen we dan waarom het CGVS het verhaal niet geloofwaardig vindt, met daartegenover de motivatie en het gegrondheidsonderzoek van de RvV. We zien dus zelden de argumentatie over de gegrondheid van beide instanties over één zaak. Dat heeft als gevolg dat we weinig inzage krijgen in hoe het CGVS de gegrondheid onderzoekt en motiveert. De positieve beslissingen van het CGVS zijn zoals gezegd niet publiek. Deze analyse is dan ook beperkter.

2.2. ONDERZOEK NAAR DE VERVOLGINGSFEITEN

Ernst van de feiten

De feiten die de verzoeker vreest, moeten voldoende ernstig zijn om van 'vervolging' in de zin van het Vluchtelingenverdrag te spreken. Geweld tegen holebi's, verkrachting, detentie en het gedwongen ondergaan van medische behandelingen zijn duidelijke vormen van vervolging. Wanneer mensen gediscrimineerd worden omwille van hun SOGI, kijken de asielinstanties naar de gevolgen van die discriminatie. Discriminatie of afkeuring is op zich niet voldoende ernstig. Maar als dit tot gevolg heeft dat het leven ondraaglijk wordt doordat ze continu bedreigd worden, gedwongen worden te huwen of kinderen te krijgen, geen erfrecht hebben, hun kinderen niet meer mogen zien, zich niet mogen verenigen of een gebrekkige toegang hebben tot school, huisvesting, werk en gezondheidszorg kan de opeenstapeling van deze verschillende zaken uiteindelijk ook voldoende ernstig zijn om van vervolging te spreken.²⁷⁸

²⁷⁸ UNHCR, Richtlijnen nr. 9, §16-25; UNHCR Handbook, §54

Een verzoeker die vertelde over discriminatie tegen holebi's in Peru, maar zelf geen concrete feiten aanhaalde, maakte zijn angst voor vervolging niet aannemelijk. Bovendien bleek uit de landeninformatie niet dat de discriminatie dermate systematisch is dat fundamentele grondrechten in gedrang komen en een leven in Peru ondraaglijk is voor holebi's.²⁷⁹

We zagen hetzelfde bij een verzoeker uit Brazilië die openlijk homo kon zijn en geen concrete problemen ondervond met politie of zijn familie. De pesterijen en opmerkingen die hij onderging, waren niet zo systematisch en ingrijpend dat zijn fundamentele rechten werden aangetast en waren dus geen vervolging in de zin van het Vluchtelingenverdrag. Homoseksualiteit is niet strafbaar in Brazilië, maatschappelijk is er een breed draagvlak voor aanvaarding van homoseksualiteit en er bestaan vele belangenorganisaties en ontmoetingsplaatsen, aldus de asielinstanties.²⁸⁰

In een Albanese zaak vond het CGVS de discriminatie die een intersekse persoon ondervond omwille van zijn uiterlijk en gepercipieerde homoseksuele oriëntatie niet voldoende ernstig. De RvV daarentegen stelde vast dat hij continu problemen ondervond. Hij werd bespuwd en verschillende keren geslagen, zelfs door de politie. Hij verhuisde naar de hoofdstad en veranderde zijn naam, maar desondanks bleef hij problemen hebben om werk te vinden, en in het dagelijkse leven te functioneren. Zijn verklaringen werden bevestigd door landeninformatie waaruit een vijandig klimaat blijkt ten aanzien van LGBTQIA+-personen, en hij kon geen bescherming verwachten van de Albanese overheid.²⁸¹

2.3. ONDERZOEK NAAR DE VERVOLGER

Overheidsactoren

De vervolging kan uitgaan van de overheid, bijvoorbeeld door het toepassen van strafwetgeving die homoseksuele handelingen bestraft of door homofobie geweld door de politie of het leger. Het Europese HvJ zegt dat de strafbaarstelling van homoseksuele handelingen op zich geen daad van vervolging is, tenzij die effectief wordt toegepast.²⁸²

Dit stuit echter op kritiek. Ook geen of weinig toegepaste wetgeving kan bijdragen tot een ondraaglijke positie voor holebi's. Ze kan een sfeer van intolerantie veroorzaken, een basis zijn om iemand te chanteren of te bedreigen, of ervoor zorgen dat iemand geen bescherming durft vragen wanneer hij in gevaar is.²⁸³ Het kan ook zijn dat andere wetgeving, bijvoorbeeld over openbare orde, strenger wordt toegepast op holebi's en zo hun leven ondraaglijk maakt.²⁸⁴ De toepassing van de strafwet kan

²⁷⁹ RvV 212 037, 06/11/2018

²⁸⁰ RvV 210 380, 28/09/2018

²⁸¹ RvV 190 810, 22/08/2017

²⁸² HvJ, nr. C-199/12, C-200/12 en C-201/12, X., Y. en Z. t. Minister voor Immigratie en Asiel, 07/11/2013, § 50-61

²⁸³ UNHCR, Richtlijnen nr. 9, §27

²⁸⁴ UNHCR, Richtlijnen nr. 9, §29

ook onofficieel gebeuren door politiegeweld, een gerechtelijk onderzoek of detentie, zonder dat er officieel een veroordeling komt.²⁸⁵ Dat kan ook gebeuren via lokale of religieuze rechtbanken, zonder dat hier veel ruchtbaarheid aan wordt gegeven.²⁸⁶ Hierbij is landeninformatie cruciaal, maar de beschikbaarheid van informatie over effectieve, officiële vervolging kan beïnvloed zijn doordat de staat dit niet publiek kenbaar maakt. Niet-gouvernementele bronnen zijn vaak schaars uit angst voor repercussies. Het precieze aantal effectieve vervolgingen mag dus niet de focus van het onderzoek zijn. Vooral de mogelijke impact van de wetgeving op het sociaal klimaat en de mogelijkheid om bescherming in te roepen bij de eigen overheid is belangrijk.²⁸⁷ Wanneer er geen duidelijke landeninformatie is over de mate van toepassing van de wetgeving, dan zou een algemeen homofob klimaat voldoende aanwijzing moeten zijn voor vervolging.²⁸⁸

In een Kameroense zaak geloofde de RvV dat de verzoeker slachtoffer was van fysieke agressie en misbruik door zijn neven en de autoriteiten in de gevangenis. Dit is vervolging in de zin van het Vluchtelingenverdrag, en de landeninformatie bevestigt dat er geen bescherming mogelijk is.²⁸⁹

Niet-overheidsactoren

Ook niet-overheidsactoren (zoals familie of burens) kunnen vervolgers zijn, bijvoorbeeld door eremoord, gedwongen huwelijk of psychologische en fysieke agressie. Maar ook een groepering zoals IS kan een bedreiging vormen voor holebi's. In dergelijke gevallen moeten de asielinstanties nagaan of de verzoeker bescherming kan krijgen van de eigen overheid. Het bestaan van strafwetgeving op zich is een serieuze aanwijzing dat dat niet zo is.²⁹⁰ Ook stigmatisering, fysiek en verbaal geweld door autoriteiten zelf speelt een rol. Er kan niet verwacht worden dat een verzoeker bescherming zou vragen aan de eigen autoriteiten wanneer zij zich zelf schuldig maken aan dergelijk gedrag. Zo nam de RvV in een Iraakse zaak aan dat een verzoeker niet tegen zijn familie en clan beschermd kan worden omdat er straffeloosheid heerst en er sprake is van een algemene homofobe context.²⁹¹

*'Uit de door verzoeker toegevoegde landeninformatie blijkt dat **homoseksuelen, of mensen aan wie een dergelijke geaardheid wordt toegeschreven of mannen die er niet mannelijk genoeg uitzien of mensen die ervan worden beschuldigd afwijkend seksueel gedrag te vertonen, in Irak een groot risico lopen om het slachtoffer te worden van geweldplegingen, foltering en moord, dat de milities daarin een grote rol spelen en er op dat vlak sprake is van straffeloosheid.**'*²⁹²

²⁸⁵ ILGA Europe, Good practices, p. 8

²⁸⁶ Fleeing homophobia, p. 26

²⁸⁷ N. LeViolette, Sexual orientation, Gender identity and the refugee determination process in Canada, updated version, 03/2015, p.10, papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2276049 ; Fleeing homophobia, p.75-76

²⁸⁸ UNHCR richtlijnen nr.9, §27-28; ILGA Europe, Good practices, p.11

²⁸⁹ RvV 189 433, 05/07/2017

²⁹⁰ UNHCR, richtlijnen nr.9, §36; toepassing in vb. RvV 185 850, 25/04/2017; RvV 184 304, 23/03/2017

²⁹¹ RvV 204 419, 28/05/2018

²⁹² Vb. RvV 206 206, 28/06/2018; RvV 204 786, 31/05/2018

De beledigingen, fysieke intimidatie en pesterijen die een Guinese verzoeker onderging waren volgens het CGVS niet voldoende ernstig om een eerdere vervolging aan te nemen en de bewijslast om te keren. De strafwetgeving werd volgens verschillende bronnen niet toegepast en de verzoeker gaf geen concrete redenen waarom hij vervolging door de overheid vreesde. De RvV meende echter dat voorzichtigheid geboden is gezien de kwetsbare situatie van holebi's in Guinee. Door het repressief beleid en homofob klimaat, is het een illusie om te verwachten dat de verzoeker bescherming van de overheid kan invoeren. Volgens de RvV waren de verklaringen over de vervolgingsfeiten wel aannemelijk en was zijn vrees gegrond.²⁹³

In een Mauritaans dossier vond de RvV de feiten geloofwaardig in het kader van de landeninformatie. In Mauritanië staat immers de doodstraf op homoseksuele handelingen. Hoewel deze niet officieel toegepast lijkt te worden, is de combinatie met het homofob klimaat en het geweld ten aanzien van holebi's zeer verontrustend en een duidelijke aanwijzing dat de verzoeker geen bescherming kon genieten van de eigen overheid.²⁹⁴

In een Albanese zaak namen zowel het CGVS als de RvV aan dat de overheid inspanningen doet om, onder andere via wetgeving, de bescherming van holebi's te verbeteren. Ook zijn er verschillende organisaties actief en krijgt de holebi-gemeenschap meer kansen om naar buiten te treden. Hoewel de maatschappij over het algemeen nog conservatief en homofob is en fysiek en verbaal geweld nog voorkomen, zijn er positieve evoluties. Volgens de asielinstanties kon deze man dan ook bij de eigen overheid terecht.²⁹⁵

In andere, oudere Albanese zaken werd de landeninformatie anders gelezen door de RvV, mede door het profiel van de verzoekers. In één zaak had de vader van de verzoekster een hoge functie binnen de Albanese politie en was hij gewelddadig tegenover haar. Omdat uit de landeninformatie bleek dat de bescherming van de overheid nog niet in alle gevallen effectief is, erkende de RvV haar als vluchteling.²⁹⁶ In een andere zaak speelde mee dat de verzoekers lid waren van een holebi-organisatie en eerder al slachtoffer werden van vervolging.²⁹⁷ In een arrest over een intersekse persoon die gepercipieerd werd als homoseksueel, nam de RvV ook aan dat het niet redelijk is te verwachten dat hij de bescherming van de eigen overheid inriep. Hij werd gedurende enkele dagen opgesloten en geslagen door de politie.²⁹⁸

²⁹³ RvV 201 510, 22/03/2018

²⁹⁴ RvV 185 850, 25/04/2017

²⁹⁵ RvV 199 239, 06/02/2018 ; andere voorbeelden: RvV 210 536, 04/10/2018; RvV 207 047, 20/07/2018; RvV 225 583, 02/09/2019

²⁹⁶ RvV 180 705, 12/01/2017

²⁹⁷ RvV 183 394, 06/03/2017

²⁹⁸ RvV 190 810, 22/08/2017

Ook de socio-economische en veiligheidssituatie in het herkomstland spelen een rol in de vraag of bescherming door de eigen overheid mogelijk is. Zo oordeelde de RvV dat de situatie in Venezuela zeer volatiel is en dat door stigmatisering holebi's waarschijnlijk een moeilijker toegang tot sociale of medische voorzieningen en geen bescherming van de autoriteiten krijgen. De vaststelling van het CGVS, dat er geen wetgeving is die homoseksualiteit strafbaar stelt, was niet voldoende om uit te sluiten dat de verzoeker een objectieve vrees voor vervolging heeft.²⁹⁹

*'Uit de landeninformatie die de partijen bijbrengen blijkt dat homoseksuelen – zoals ook duidelijk blijkt uit verzoekers persoonlijke belevenissen – dikwijls gestigmatiseerd worden door de maatschappij en slachtoffer kunnen worden van agressie of geweld. De autoriteiten blijken zich schuldig te maken aan fysiek, verbaal en ander geweld ten aanzien van de LGBTI-gemeenschap. De bescherming van de autoriteiten blijkt niet effectief te zijn. Er werd hierbij ook rekening gehouden met de rampzalige economische situatie in Venezuela waardoor het realistisch voorkomt dat homoseksuele koppels moeilijker toegang hebben tot een netwerk voor voeding of medische zorgen. Omwille van deze volatiele veiligheidssituatie en socio-economische situatie, samen genomen met de houding van de politie/autoriteiten ten aanzien van homoseksuelen, is het dan ook plausibel dat verzoeker geen bescherming van de autoriteiten zal verkrijgen wanneer ten aanzien van hem daden van vervolging worden gesteld.'*³⁰⁰

In oorlog of conflictsituaties is het niet enkel van belang of de overheid de asielzoeker wil beschermen maar ook of deze de verzoeker effectief kan beschermen.

TIPS

- Verzamel steeds zoveel mogelijk landeninformatie.³⁰¹ Het CGVS beschikt zelf over bronnen, maar je kan bijvoorbeeld actuelere en specifiekere informatie vinden. Hoe specifieker deze op de asielzoeker van toepassing is, hoe beter. Dat kan over de situatie van holebi's gaan, maar ook over andere aspecten in het verhaal (gender, herkomstregio, activiteiten, ...). Je kan deze informatie aan het CGVS afgeven of in beroep bij de RvV. Bij een volgend verzoek kan dat bij DVZ.
- Leg uit waarom deze informatie specifiek op de asielzoeker van toepassing is.

²⁹⁹ RvV 216 638, 12/02/2019; RvV 215 177, 15/01/2019

³⁰⁰ RvV 216 638, 12/02/2019

³⁰¹ Goede bronnen: ecoinet.net en refworld.org

2.4. PERSOONLIJKE OMSTANDIGHEDEN EN INTERN VLUCHTALTERNATIEF

Persoonlijke omstandigheden vs. context

De persoonlijke omstandigheden zijn belangrijk in de beoordeling van de nood aan bescherming. De asielinstanties hechten er bijvoorbeeld belang aan of de verzoeker steun krijgt uit de directe omgeving en de SOGI openlijk kan beleven onder familie en vrienden.³⁰²

In een Oekraïense zaak volstond het niet om de homoseksuele oriëntatie op zich aan te tonen. Er is geen strafwet die homoseksualiteit bestraft en hoewel in Oekraïne een negatieve beeldvorming bestaat over holebi's, wat op individueel niveau kan uitmonden in daden van vervolging, leidt dit volgens het CGVS en de RvV niet tot systematisch, aanhoudend of grootschalig geweld. De verzoeker moest aantonen dat hij persoonlijk problemen had ondervonden. Hij had meerdere relaties, bezocht homoclubs en had zich ge-out bij een aantal vrienden. Het CGVS en de RvV meenden dat hij niet aantoonde dat hij zijn geardeerdheid 'dermate verborgen moest houden zodat het hem volledig verhinderde ze vrij te beleven'.³⁰³

Ook zagen we een paar keer dat een succesvolle carrière en iemands zelfstandigheid invloed hadden op de beslissingen, omdat ze volgens de asielinstanties aantonen dat de verzoeker een relatief normaal leven leidde en geen vervolging hoefde te vrezen, zelfs wanneer er strafwetgeving was in het herkomstland.

Zo stelde het CGVS in een Marokkaanse zaak dat de strafwetgeving al een tijdje niet meer werd toegepast en er meer openheid ten aanzien van holebi's groeide. De manier waarop mensen er tegenover staan varieert naargelang de plaats en het religieuze en sociale milieu. Volgens het CGVS kon de moeilijke situatie van homoseksuelen in Marokko dan ook niet veralgemeend worden. In deze zaak vond het CGVS dat de verzoeker voldoende zelfstandig was om indien nodig elders in Marokko te gaan wonen, want hij kon reeds twee keer beslissen om te scheiden van de vrouwen waarmee hij onder druk van zijn familie huwde. En hij had contacten met mannen, zonder dat hij volgens het CGVS vervolgingsfeiten onderging. De RvV vernietigde deze beslissing omdat het CGVS ervan uit ging dat de verzoeker zich verder discreet kon opstellen en zo geen problemen zou ondervinden op andere locaties. Dit is in strijd met de rechtspraak van het Europese HvJ.³⁰⁴ Verder was de landeninformatie over de concrete toepassing van de wetgeving onvolledig en gedateerd. Later, na beroep tegen een tweede weigering door het CGVS, erkende

³⁰² Vb. RvV 218 080, 11/03/2019

³⁰³ RvV 192 017, 14/09/2017

³⁰⁴ HvJ, nr. C-199/12, C-200/12 en C-201/12, X., Y. en Z. t. Minister voor Immigratie en Asiel, 07/11/2013

de RvV de man als vluchteling omdat zowel zijn geaardheid als de vervolgingsfeiten volgens de RvV vaststonden en bleek dat er wel nog strafrechtelijke vervolging plaatsvindt. Homoseksuelen zijn een erg kwetsbare groep in Marokko waardoor verzoeken waarbij de geaardheid vaststaat bijzonder voorzichtig beoordeeld moeten worden.³⁰⁵

In een Senegalese zaak zien we een gelijkaardige redenering. Hoewel de landeninfo wijst op een effectieve strafrechtelijke vervolging vond het CGVS dat de verzoeker geen persoonlijke vrees voor vervolging aantoonde. Zijn seksuele oriëntatie stond niet ter discussie, maar de aanleiding voor zijn vlucht (betreft worden met een man) was volgens het CGVS niet geloofwaardig. Hij had meerdere relaties, frequenteerde bekende ontmoetingsplaatsen en was een zakenman die regelmatig reisde. De RvV erkende de man als vluchteling omdat zijn verklaringen volgens hen wel geloofwaardig waren en er vanwege de verontrustende landeninformatie extra voorzichtigheid nodig was.³⁰⁶

In een andere Senegalese zaak weigerde de RvV de verzoeker te erkennen omdat die een relatief normaal sociaal en professioneel leven leidde en niet aannemelijk maakte dat zijn familie hem niet steunde.³⁰⁷

Intern vluchtalternatief

Soms oordelen de instanties dat een verzoeker in staat is zich elders in het herkomstland te vestigen waar geen vervolging is. De verzoeker beschikt dan over een 'intern vluchtalternatief'. Wanneer asielinstanties dit toepassen, ligt de bewijslast bij hen omdat ze dan aannemen dat de persoon wel gevaar loopt op de plaats waar hij eerder verbleef.³⁰⁸

Ze moeten in dat geval nagaan of de persoon elders in het herkomstland een normaal leven kan leiden en op bescherming van de overheid kan rekenen. Het moet ook redelijk zijn om te verwachten dat hij zich daar vestigt. De asielinstanties moeten bekijken of de persoonlijke omstandigheden, veiligheid en mensenrechtensituatie dit toelaten.³⁰⁹ Als in het hele land een strafwet van toepassing is, is er normaal geen intern vluchtalternatief. En in een homofobe context bestaat het gevaar dat de persoon ook op die andere plaats zijn SOGI moet verbergen.³¹⁰

³⁰⁵ RvV 204 151, 22/05/2018: de RvV erkent in deze zaak ook dat zowel de detentie als de termijnen bij een versnelde behandeling de verzoeker kwetsbaarder maken en minder mogelijkheden geeft om bewijzen te verzamelen (§5.5); tweede arrest in dezelfde zaak, nadat het CGVS opnieuw een weigering nam: CCE 208 188, 24/08/2018.

³⁰⁶ RvV 201 159, 15/03/2018

³⁰⁷ RvV 197 019, 21/12/2017

³⁰⁸ Fleeing homophobia, p.44-45

³⁰⁹ Art. 48/4 §3 Vreemdelingenwet; UNHCR, richtlijnen nr.9, §51-56

³¹⁰ ILGA Europe, Good practices, p.32

In een Senegalese zaak gaf de verzoeker zelf aan dat hij geen homo was, maar problemen had omdat mensen dachten dat hij een relatie had met een man. Volgens het CGVS kon hij zich elders in Senegal vestigen met zijn gezin. De RvV vernietigde deze beslissing omdat de situatie in Senegal extra voorzichtigheid vereist, en omdat het CGVS geen correcte toepassing maakte van het concept 'intern vluchtalternatief'. Het hield immers geen rekening met de eerdere vervolging die hij onderging en het feit dat hij al eens verhuisd was maar nog steeds in angst leefde.³¹¹

In een Tibetaanse zaak stelde de RvV vast dat in India, waar de asielzoeker verbleef, wetgeving bestaat die homoseksualiteit strafbaar stelt zonder actieve vervolging. Uit de landeninfo blijkt dat de maatschappelijke aanvaarding sterk verschilt naargelang de sociale achtergrond, geografische herkomst en het persoonlijk profiel en dat een intern vluchtalternatief dus niet uit te sluiten valt. Deze Tibetaanse verzoeker was financieel, sociaal en cultureel afhankelijk van de Tibetaanse gemeenschap en kon administratieve moeilijkheden krijgen met zijn verblijfsstatuut als hij elders in India ging wonen. Er is weinig bekend over de situatie van Tibetaanse holebi's, maar uit de beschikbare info blijkt dat ze maatschappelijk niet aanvaard worden. De RvV concludeerde dan ook dat de situatie van deze man bijzonder was gezien zijn cultureel-godsdienstige en etnische achtergrond en gunde hem het voordeel van de twijfel.³¹²

Familieleden die erkend zijn als vluchteling

In enkele zaken speelt de erkenning als vluchteling van de partner of een ander familielid een belangrijke rol in de beslissing. Zo erkende de RvV in een Macedonische zaak de moeder van een erkend vluchteling die omwille van zijn seksuele oriëntatie vervolgd wordt. Hij was een bekende activist en voorzitter van een LGBTQIA+-vereniging. Zij toonde aan dat ze ernstige vervolgingsfeiten onderging. Ze werd gedurende verschillende jaren dagelijks lastig gevallen en mishandeld door haar broers, die wilden dat ze haar zoon zou opgeven en trouwen met een van hun vrienden. Haar burens beledigden en bedreigden haar en ze werd twee keer aangevallen door kinderen die stenen naar haar gezicht gooiden. Uiteindelijk vroeg de eigenaar van het gebouw haar het appartement te verlaten. Ze had ook problemen op haar werk. Al deze problemen werden veroorzaakt door haar zoon en doordat zij een niet-praktiserende moslima is die geen hoofddoek draagt. Ze ging meerdere keren naar de politie maar kreeg geen effectieve hulp van de Macedonische overheid. De RvV vond haar verklaringen in tegenstelling tot het CGVS wel aannemelijk en de feiten die ze had meegemaakt 'vervolging' in de zin van het Vluchtelingenverdrag. Het CGVS toonde volgens de RvV niet voldoende aan dat zij in de toekomst niet

³¹¹ RvV 200 862, 08/03/2018

³¹² RvV 180 657, 12/01/2017

opnieuw slachtoffer zou worden. Uit landeninfo bleek duidelijk een stigma en discriminatie ten aanzien van holebi's en daarnaast ook dat geweld tegen vrouwen een wijdverspreid probleem is in Macedonië. Alles wees erop dat zij in geval van terugkeer geen bescherming zou krijgen van haar eigen autoriteiten. Ze werd erkend als vluchteling omwille van de seksuele oriëntatie van haar zoon, omdat ze tot de 'specifieke sociale groep' van vrouwen in Macedonië behoort en omwille van haar religieuze overtuiging.³¹³

In een Guinese zaak vond de RvV de erkenning als vluchteling van de partner van de verzoeker en het feit dat zij samen vluchtten en in de opvang verbleven objectieve elementen die verder beoordeeld moeten worden.³¹⁴

TIPS

Leg zoveel mogelijk uit wat de persoonlijke vrees is. Wat zal er gebeuren als de verzoeker terugkeert naar het land van herkomst en zijn SOGI openlijk uit? Wat is er al gebeurd dat maakt dat hij dit vreest? Is het verhaal van familieleden hierin belangrijk?

³¹³ CCE 199 235, 06/02/2018

³¹⁴ RvV 215 857, 28/01/2019

2.5. DISCRETIEVEREISTE EN TOEKOMSTGERICHTE BEOORDELING VAN DE VREES

De asielinstanties mogen een verzoek om internationale bescherming niet weigeren omdat de verzoeker vervolging kan vermijden door discreet te zijn. Seksuele oriëntatie is een fundamenteel kenmerk van iemands persoonlijkheid en men mag niet verwachten dat de persoon in kwestie daar afstand van doet. Holebi's moeten net zoals iedereen vrij zijn om zich uit te drukken.³¹⁵

De asielinstanties moeten de nood aan bescherming op het moment van de beslissing beoordelen. Ze moeten dus niet enkel naar het verleden kijken, maar ook naar het heden. Ze moeten inschatten wat er gebeurt als de verzoeker terugkeert en wat er gebeurt als de SOGI bekend raakt in het land van herkomst. Daarin mag het geen rol spelen of de verzoeker vervolging zou kunnen vermijden door discreet te zijn.³¹⁶ Het is dus niet noodzakelijk dat de persoon al effectief vervolgd is. Zelfs wanneer hij in het verleden vervolging kon vermijden, is het niet zeker dat hij dat zijn hele leven kan. Vaak neemt de negatieve aandacht toe naarmate een persoon ouder wordt, omdat hij bijvoorbeeld niet trouwt of geen kinderen krijgt.³¹⁷

In een Zimbabwaanse zaak, waar zich nog geen concrete vervolging had voorgedaan, erkende de RvV de verzoekster omdat haar vrees voor een toekomstige vervolging geloofwaardig was. Uit de landeninformatie blijkt dat homoseksualiteit strafbaar is en dat de wetgeving effectief wordt toegepast. Ook heerst er een homofob sociaal klimaat.³¹⁸

Al in het holebirapport zei het CGVS geen gebruik meer te maken van de discretievereiste. Toch vonden we nog enkele beslissingen terug waarbij de asielinstanties van mening waren dat er geen gegronde vrees voor vervolging is omdat de familie of directe omgeving (impliciet) op de hoogte waren, en de verzoeker desondanks nog geen zwaarwichtige problemen heeft gehad. In andere zaken meldden ze dat de verzoeker in het verleden voldoende zelfstandig en ondernemend bleek en geen concrete vervolgingsfeiten kan aantonen, terwijl er wel strafwetgeving, een homofobe context en/of een onzekere bescherming door de overheid is (zie ook hoofdstuk 2.4).

In een Marokkaanse zaak oordeelde de RvV dat de strafwetgeving niet meer recent was toegepast. Volgens dit arrest wordt homoseksualiteit in Marokko stilzwijgend aanvaard zolang de uiting ervan beperkt blijft tot het privéleven en ze het openbaar leven niet verstoort. De homofobe daden waarover de landeninformatie rapporteert, toonden dan ook niet aan dat elke homoseksueel in Marokko vervolging hoeft te

³¹⁵ UNHCR, Richtlijnen nr.9, §31; HvJ, nr. C-199/12, C-200/12 en C-201/12, X., Y. en Z. t. Minister voor Immigratie en Asiel, 07/11/2013

³¹⁶ ILGA Europe, Good practices, p. 14

³¹⁷ UNHCR, richtlijnen nr. 9, §32

³¹⁸ RvV 198 305, 22/01/2018

vreezen in de zin van het Vluchtelingenverdrag puur omwille van zijn geaardheid.³¹⁹ Dergelijke argumenten suggereren dat de verzoeker zijn geaardheid nooit publiek zal (willen) maken en zich terughoudend zal blijven opstellen. In enkele arresten besliste de RvV nochtans dat het CGVS op die manier naliet de toekomstige vrees voor vervolging te beoordelen.³²⁰

In een homofobe context is het nooit een volledig vrije keuze om discreet te zijn. Zelfs wanneer een persoon zegt de SOGI bewust discreet te beleven om zijn familie geen last te bezorgen, loopt hij in dergelijke context nog steeds het risico op vervolging als hij dat niet doet.³²¹ Het is in deze context ook belangrijk te weten dat volgens de wet bescherming enkel geboden kan worden door de staat of, partijen of organisaties die de staat of een aanzienlijk deel van het grondgebied beheersen.³²²

Seksuele praktijken

Wanneer de asielinstanties de SOGI niet geloofwaardig vinden, maar wel aannemen dat de verzoeker seksuele betrekkingen had met mensen van hetzelfde geslacht, moeten ze nagaan of dit op zich aanleiding geeft tot vervolging. Uit verschillende arresten blijkt dat zowel het CGVS als de RvV aannemen dat in een aantal herkomstlanden zoals Irak 'male to male sex' met het oog op loutere seksuele bevrediging niet ongewoon is. Deze praktijk staat los van de seksuele oriëntatie als onderdeel van iemands identiteit en brengt niet noodzakelijk problemen met zich mee.

*'De Raad merkt op dat het in beginsel aan verzoeker toekomt aannemelijk te maken dat er omwille van zijn **voorgehouden** (bi-)seksuele praktijk sprake zou zijn van een gegronde vrees voor vervolging of van een reëel risico op ernstige schade. Uit de verklaringen van verzoeker **kan evenwel niet worden opgemaakt dat hij omwille van zijn (frequente) seksuele contacten met mannen problemen zou hebben gekend in Irak.**'*³²³

In een ander arrest wordt aangenomen dat in Marokko seksuele betrekkingen in toeristische gebieden over het algemeen gedoogd worden.³²⁴

De asielinstanties argumenteren dat het hebben van seksuele betrekkingen op zich geen intrinsiek deel uitmaakt van iemands identiteit. De persoon kan er bij terugkeer naar het land van herkomst dus mee stoppen zonder dat dit zijn fundamentele rechten aantast. Dit werd besproken in hoofdstuk 1.2. In deze zaken blijkt het dus extra belangrijk dat de verzoeker concrete vervolgingsfeiten die het gevolg zijn van de perceptie van een bepaalde seksuele oriëntatie aantoont.

³¹⁹ De verzoeker was al lang weg uit Marokko. Zijn familieleden, die niet op de hoogte waren van zijn geaardheid, werden intussen Belg. Hij kon niet aantonen dat hij bij terugkeer het slachtoffer zou worden van vervolging. Zijn geaardheid was volgens het CGVS en de RvV niet aannemelijk. Maar de formulering in dit arrest is niet in overeenstemming met de discretievereiste. (RvV 197 554, 08/01/2018)

³²⁰ RvV 216 638, 12/02/2019; RvV 215 177, 15/01/2019; RvV 204 151, 22/05/2018

³²¹ ILGA Europe, Good practices, p. 16

³²² Art. 48/5 § 2 Vreemdelingenwet

³²³ RvV 216 763, 14/02/2019

³²⁴ RvV 217 917, 05/03/2019

2.6. VERRUIMD VOORDEEL VAN DE TWIJFEL VS. GROEPSVERVOLGING

Verruimd voordeel van de twijfel

Zoals we in het eerste deel zagen, onderzoekt het CGVS eerst de geloofwaardigheid van de SOGI en de vervolgingsfeiten. Pas als aan enkele voorwaarden is voldaan, zullen de asielinstanties het voordeel van de twijfel toekennen. Zo moet de algemene geloofwaardigheid eerst vaststaan.³²⁵ Maar het beoordelen van de geloofwaardigheid mag niet de enige stap zijn. Ondanks twijfels moeten de asielinstanties steeds onderzoek doen naar de vrees voor vervolging op basis van de elementen die wel vaststaan. Wanneer ze aannemen dat de verzoeker holebi is én afkomstig is uit een land waar holebi's een kwetsbare groep zijn, moeten ze oordelen op basis van die feiten en dus extra voorzichtig zijn.³²⁶

Zo oordeelde de RvV in verschillende Kameroense zaken dat de verzamelde landeninfo een grote voorzichtigheid vraagt. Homoseksuele handelingen zijn er strafbaar en de maatschappij is homofoob. Hoewel de overheid homoseksuelen niet actief en systematisch vervolgt, is hun situatie gevaarlijk. Wanneer hen iets overkomt, kunnen zij niet terecht bij de eigen overheid voor bescherming. Ze zijn er een zeer kwetsbare groep. Het voordeel van de twijfel moet ruim worden toegekend en men moet rekening houden met de mogelijke risico's bij een terugkeer. Ondanks enkele hiaten in de verklaringen kende de RvV het voordeel van de twijfel toe en erkende de asielzoekers als vluchteling.³²⁷

De RvV hield op dezelfde manier rekening met de repressieve en homofobe context in Senegal³²⁸, Ivoorkust³²⁹, Zimbabwe³³⁰ en Guinee³³¹. Maar dit blijkt niet hetzelfde als het aannemen van een groepsvervolging. Daarbij zou de algemene landeninformatie voldoende zijn om te besluiten dat elke holebi, louter omwille van zijn SOGI, vervolgd wordt. Zelfs bij een verruimd voordeel van de twijfel moet de verzoeker volgens de RvV nog op een minimale wijze concreet kunnen duiden hoe zijn leven ondraaglijk wordt als hij zou moeten terugkeren naar het land van herkomst.³³²

³²⁵ Art. 48/6 §4, e) Vreemdelingenwet

³²⁶ Zowel het CGVS en de RvV geven aan dat ze het verruimde voordeel van de twijfel enkel toepassen m.b.t. de geloofwaardigheid van vervolgingsfeiten, niet m.b.t. de geaardheid. In deze arresten zagen we echter dat de RvV soms toch op beide vlakken het voordeel van de twijfel gunt: RvV 175 781, 04/10/2016; RvV 177 294, 03/11/2016

³²⁷ RvV 175 781, 04/10/2016; RvV 05/07/2017, 189 433; RvV 216 404, 06/02/2019; RvV 222 927, 20/06/2019 ; RvV 190 029, 25/07/2017; RvV 184 304, 23/03/2017; RvV 196 625, 14/12/2017; RvV 184 300, 23/03/2017

³²⁸ RvV 201 159, 15/03/2018; RvV 200 862, 08/03/2018; RvV 201 240, 19/03/2018; RvV 177 294, 03/12/2016; RvV, 192 317, 21/09/2017

³²⁹ RvV 188 899, 26/06/2017

³³⁰ RvV 198 305, 22/01/2018

³³¹ RvV 201 510, 22/03/2018

³³² Overleg RvV 15/10/2019

Groepsvervolging

In het geval van groepsvervolging moet de verzoeker niet aantonen dat hij in het bijzonder vervolging riskeert. Volgens de rechtspraak van de RvV is er pas sprake van groepsvervolging wanneer holebi's als groep opzettelijk en systematisch vervolgd worden, zodat elk van hen zonder onderscheid een risico loopt.³³³ Wanneer de individuele vervolgingsfeiten niet volledig aannemelijk zijn en de landeninformatie erop wijst dat holebi's een kwetsbare groep zijn, kent de RvV een verruimd voordeel van de twijfel toe. Maar er wordt zelden tot een algemene groepsvervolging besloten.³³⁴ De verzoeker moet dus in de huidige praktijk wel steeds aantonen dat hij persoonlijke redenen heeft om te vrezen voor vervolging.

In een Togolese zaak waar de seksuele oriëntatie van de verzoeker niet ter discussie stond, vonden zowel het CGVS als de RvV dat hij geen individuele vrees, noch een groepsvervolging aannemelijk maakte. Zijn verklaringen over de echtgenote van zijn partner, waaruit moest blijken dat deze hem bedreigde en vergiftigde, waren ongeloofwaardig. Landeninformatie toont wel aan dat homoseksuele relaties verboden zijn in Togo en dat homo's die hun geaardheid publiek uiten sociaal uitgesloten, gehanteerd en gediscrimineerd kunnen worden. Deze verzoeken moeten dus met de nodige voorzichtigheid beoordeeld worden. De wetgeving wordt echter niet toegepast en politieke partijen mobiliseren niet met een homofob discours. Er zijn enkele religieuze groepen die dat wel doen, maar niets wijst erop dat de overheid het huidige beleid aanpast omwille van hen. Discriminatie en stigmatisering gaat in Togo vooral uit van de familiale en sociale kring. De verzoeker gaf aan dat hij nog in contact stond met zijn moeder en zussen, die op de hoogte waren van zijn geaardheid, en hij gaf niet aan welke problemen hij precies gehad heeft of vreesde doordat zijn nonkel werkzaam is voor een methodistische kerk. Hij toonde volgens beide instanties ook niet aan dat er sprake is van een systematische vervolging van elke holebi in Togo.³³⁵

In een Guinese zaak gebruikte de RvV een gelijkaardige argumentatie. Hoewel de strafwetgeving omtrent homoseksuele handelingen in Guinee niet wordt toegepast, is er wel degelijk sprake van stigmatisering door de maatschappij en autoriteiten. De RvV gaf dan ook aan niet te verwachten dat een holebi de bescherming van de overheid zou vragen. Toch besloot de instantie dat niet is aangetoond dat deze feiten een vervolging zijn in de zin van het Vluchtelingenverdrag en dat elke holebi een risico op vervolging loopt. De verzoekster gaf pas bij haar tweede verzoek aan dat zij omwille

³³³ «Tel est le cas lorsqu'une population déterminée est victime d'une persécution de groupe, à savoir une persécution résultant d'une politique délibérée et systématique, susceptible de frapper de manière indistincte tout membre d'un groupe déterminé du seul fait de son appartenance à celui-ci.» (RvV 192 326, 21/09/2017)

³³⁴ Overleg RvV 15/10/2019

³³⁵ RvV 192 326, 21/09/2017

van haar seksuele oriëntatie was gevlucht. Het CGVS vond de verklaringen over haar familie niet geloofwaardig. Ze toonde niet voldoende aan welke vervolgingsfeiten ze meemaakte of welke risico's ze liep. Uit haar verklaringen bleek niet dat ze zich bij terugkeer discreet zou moeten gedragen. Gezien de individuele vrees niet aannemelijk was, bevestigde de RvV de weigering van het CGVS. De verzoekster ging in beroep bij de Raad van State (RvS), waar ze argumenteerde dat het tegenstrijdig is te zeggen dat haar verzoek uiterst voorzichtig beoordeeld werd omwille van de zorgwekkende situatie van holebi's in Guinee, maar dan te concluderen dat er geen sprake is van (groeps)vervolging. Volgens de RvS sluit de vaststelling dat holebi's een kwetsbare groep vormen in het herkomstland niet uit dat er in deze zaak geen sprake is van een individuele of groepsvervolging.³³⁶

In een Senegalese zaak stelde de RvV dat de situatie een voorzichtige beoordeling en een ruime toekenning van het voordeel van de twijfel vereiste. De Senegalese wetgeving bestraft homoseksuele handelingen en de maatschappij is zeer homofob. Hoewel er geen sprake is van systematische en georganiseerde vervolging door de overheid, is de situatie erg precair. Als holebi's geweld wordt aangedaan, kunnen zij niet terecht bij hun overheid. Er moet volgens de RvV dan ook bijzondere aandacht gaan naar de mogelijke risico's bij een terugkeer. In tegenstelling tot het CGVS vond de RvV de geaardheid en de gevreesde vervolging in deze zaak geloofwaardig.³³⁷

In een andere Senegalese zaak stelde de RvV dat de landeninformatie niet voldoende is om een vrees voor vervolging aan te tonen. De angst moet concreet en persoonlijk genoeg zijn. Het CGVS en de RvV geloofden niet dat de verzoeker betrupt was en ernstige problemen had met zijn familie. Hij had een normaal professioneel en sociaal leven, een langdurige relatie en kon niet hard maken dat hij geen steun kreeg van zijn familie. De verzoeker stelde dat hij zijn seksuele oriëntatie nooit helemaal openlijk zou kunnen beleven, door de dreiging van de maatschappij en het gebrek aan overheidsbescherming. Volgens het CGVS en de RvV toonde hij echter niet concreet genoeg aan dat hij vervolging in de zin van het Vluchtelingenverdrag riskeerde. Het voordeel van de twijfel werd in dit geval niet verleend.³³⁸

Het is niet altijd duidelijk om welke reden precies de RvV een verschil maakt tussen individuele dossiers wanneer vaststaat dat burgers niet beschermd worden door de eigen overheid. Als de verzoeker niet kan aantonen dat hij al concrete vervolgingsfeiten heeft meegemaakt, kan dit dus nog steeds problematisch zijn, zelfs wanneer de landeninformatie op een zeer kwetsbare situatie voor holebi's en een gebrek aan bescherming door de eigen overheid wijst.

³³⁶ RvS 238 459, 09/06/2017

³³⁷ RvV 177 294, 03/11/2016

³³⁸ RvV 197 019, 21/12/2017

2.7. CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN

Wanneer de SOGI vaststaat, moeten de asielinstanties voorzichtig zijn in de beoordeling en rekening houden met zowel de wetgevende als de maatschappelijke en socio-economische context en veiligheidssituatie. Want ook wanneer er geen strafwetgeving is of deze zelden of nooit wordt toegepast, kan er risico op vervolging zijn. Uit de gelezen beslissingen blijkt dat de instanties beroep doen op objectieve landeninformatie en over het algemeen rekening houden met deze verschillende factoren. Zo komt zowel de vervolging door de overheid als door de niet-overheidsactoren in beeld, en de mogelijkheid en wil van de eigen overheid om de verzoeker te beschermen.

De asielinstanties moeten steeds nagaan of de omstandigheden die blijken uit de landeninformatie zo bedreigend zijn dat de verzoeker in zijn persoonlijke situatie een gegronde vrees heeft om vervolgd te worden. Deze beoordeling moet voorzichtig gebeuren en rekening houden met alle feiten en omstandigheden. Er mag geen rekening gehouden worden met de mogelijkheid voor de asielzoeker om een gevaar voor vervolging uit de weg te gaan door zijn SOGI te verbergen of zich terughoudend op te stellen.³³⁹

Uit de gelezen beslissingen blijkt dat zelfs wanneer de instanties een effectieve strafbaarstelling of een gebrek aan bescherming door de autoriteiten vaststellen, de verzoeker nog steeds een individuele vrees moet aantonen. De vraag is of zij in deze zaken voldoende toekomstgericht oordelen en de omvang en ernst van de bedreiging correct inschatten wanneer de verzoeker terugkeert naar het land van herkomst. Door de focus op het concreet aantonen van de individuele vervolging, gaat soms de vraag verloren of de verzoeker in de toekomst een risico loopt. Ook al hebben zich in het verleden nog geen problemen voorgedaan, dit betekent niet dat de verzoeker zijn SOGI vrij kan beleven in de toekomst.

Het is niet omdat enkele familieleden op de hoogte zijn dat deze de betrokkene kunnen of willen beschermen. Familie kan volgens de wet ook niet in de plaats van de overheid instaan voor bescherming.³⁴⁰ Wat als de SOGI van de verzoeker ruimer bekend geraakt? Waar strafwetgeving bestaat en/of er geen bescherming mogelijk is van de overheid, is er steeds het risico dat de wetgeving wordt toegepast of de positie van de autoriteiten misbruikt wordt als drukkingsmiddel. Het laten doorwegen van een intern vluchtalternatief of persoonlijke omstandigheden waardoor de persoon in het verleden zijn SOGI (discreet) kon beleven, negeert deze zaken. Het HvJ vraagt

³³⁹ HvJ, nr. C-199/12, C-200/12 en C-201/12, X., Y. en Z. t. Minister voor Immigratie en Asiel, 07/11/2013, § 72-74

³⁴⁰ Art. 48/5 § 2 Vreemdelingenwet

naast effectieve toepassing van strafwetgeving geen extra voorwaarden zoals een systematische vervolging. Zelfs objectieve landeninformatie is niet altijd compleet omdat er door de taboesfeer ondergerapporteerd wordt.³⁴¹ Dat betekent dat men, van zodra er bewijs is van één vervolging, moet aannemen dat ook anderen vervolgd kunnen worden.³⁴² Groepsvervolging uitsluiten, komt om deze redenen artificieel over voor de landen waarvan aangenomen worden dat de situatie erg slecht is voor holebi's.

De asielinstanties moeten op dezelfde wijze voorzichtig omspringen met de perceptie die louter seksuele relaties veroorzaken. Deze worden regelmatig afgedaan als geen intrinsiek onderdeel van iemands persoon en dus niet iets waar hij geen afstand van kan doen. Gezien zowel het bestaan als de toepassing van wetten en de maatschappelijke context zeer snel kunnen evolueren, blijft het cruciaal recente landeninformatie te gebruiken bij de beoordeling van deze asielaanvragen en ook daar een verruimd voordeel van de twijfel toe te staan wanneer de context gevaarlijk blijkt.

Aanbevelingen

- De asielinstanties moeten waken over een toekomstgerichte beoordeling van het risico op vervolging en laten doorwegen wat er kan gebeuren als de verzoeker bij terugkeer de SOGI openlijk beleeft. Het mag daarbij nooit een rol spelen dat de verzoeker in het verleden zijn geaardheid discreet kon beleven.
- De instanties moeten elke motivatie die steunt op persoonlijke omstandigheden, zoals (impliciete) steun van de familie of zelfstandigheid, vermijden wanneer vaststaat dat strafwetgeving toegepast wordt of wanneer er geen bescherming van de eigen overheid is. In dat geval moet een groepsvervolging aangenomen worden.
- De asielinstanties moeten ook bij louter seksuele handelingen een grondig onderzoek voeren naar de mogelijke gevolgen van terugkeer naar het herkomstland.
- Bij gebrek aan voldoende specifieke landeninformatie moet het voordeel van de twijfel worden toegekend.

³⁴¹ UNHCR, Beyond proof, p.73; ILGA Europe, Good practices, p.35-36

³⁴² ILGA Europe, Good practices, p. 9

ALGEMENE CONCLUSIES

Sinds 2013 is Belgische asielwetgeving erg veranderd. Daarnaast velde het Europese HvJ enkele belangrijke arresten die het kader verder vastleggen voor de beoordeling van verzoeken om internationale bescherming van holebi's. Allerlei analyses en richtlijnen op nationaal, Europees en internationaal niveau dragen bij aan de bewustwording over hun moeilijke positie. Het CGVS besteedt veel aandacht aan opleidingen van PO's en tolken, en zegt dat de interne richtlijnen over hoe deze verzoeken te behandelen evolueren. Zo zouden in de toekomst bepaalde aspecten, zoals de kennis over de LGBTQIA+-gemeenschap, of het al dan niet hebben gehad van een relatie, minder gewicht krijgen in een beslissing.

Een analyse op basis van rechtspraak van de RvV heeft zijn gebreken, omdat we daardoor niet het volledige dossier zien. We hebben ook geen zicht op de positieve beslissingen die het CGVS neemt, gezien deze niet publiek zijn. Toch leert de rechtspraak van de RvV ons uit welke elementen negatieve beslissingen zijn opgebouwd en geeft ze een zicht op de overwegingen van zowel het CGVS als de RvV.

Met betrekking tot het geloofwaardigheidsonderzoek zien we een vast stramien opduiken in de beslissingen. Daarbij komen steeds dezelfde aspecten terug, ook al hebben die soms weinig waarde als we naar het profiel van de verzoeker kijken. Dat stramien lijkt veroorzaakt door stereotiepe en vaak contradictorische verwachtingen. Aannames over hoe een holebi zich zou moeten gedragen in een homofobe context botsen met verwachtingen over hoe hij zijn SOGI zou moeten ontdekken en deze ontdekking verder exploreren en verdiepen. De asielinstanties houden bij de beoordeling van de verklaringen bovendien soms te weinig rekening met de gevoeligheid en de moeilijkheid om openlijk te spreken over de SOGI, veroorzaakt door allerlei factoren zoals psychologische problemen, wantrouwen ten aanzien van autoriteiten of door een gebrek aan concrete relationele ervaringen. Beslissingen focussen daardoor te veel op chronologie, coherentie en de mate van detail.

We zien ook dat de asielinstanties ervan uitgaan dat een verzoeker van bij het begin op de hoogte is van het verloop van een asielprocedure. Maar dit is allerminst evident. Er is extra aandacht nodig voor de kwetsbare positie van holebi-verzoekers en de drempels waarmee zij geconfronteerd worden tijdens de procedure.

In hoofdstuk 1.10. doen we een aantal aanbevelingen die moeten bijdragen aan een andere beoordeling van de geloofwaardigheid. De hoofdaanbeveling daarbij is dat er blijvend aandacht nodig is voor het vermijden van stereotiepe aannames. **De persoonlijke kenmerken en context van de verzoeker moeten doorwegen.** De instanties moeten vertrekken vanuit het eigen verhaal van de verzoeker en focussen op de vervolging die hij riskeert, eerder dan op het vaststellen van de SOGI op zich.

Daarnaast deden we enkele aanbevelingen die de positie van de holebi-verzoeker in de procedure kunnen versterken. Het nieuwe wettelijk kader rond de bijzondere procedurele noden kan daarbij waardevol zijn.

Met betrekking tot het gegrondheidsonderzoek viel op dat iemand soms geen internationale bescherming krijgt, hoewel vaststaat dat geen bescherming van de eigen overheid mogelijk is en dat strafwetgeving wordt toegepast. Individuele kenmerken van de verzoeker, of een interne vluchtalternatief, spelen daarin een rol, maar ook het gebrek aan concrete, individuele vervolgingsfeiten. Door die focus gaat in sommige beslissingen een visie op het groter geheel verloren. Namelijk de vraag of de verzoeker openlijk zijn SOGI kan beleven wanneer hij terugkeert naar het land van herkomst. De hoofdaanbeveling in hoofdstuk 2.7. is dan ook dat **de instanties moeten blijven waken over een toekomstgerichte beoordeling van het risico op vervolging**, en nooit rekening mogen houden met het feit dat een verzoeker in het verleden misschien discreet zijn SOGI kon beleven.

Algemeen toont onze analyse aan dat een coherente aanpak nodig is op vlak van de voorbereiding van asielzoekers op hun procedure en de interviews bij DVZ en het CGVS. Vandaag hangt dit sterk af van het opvangcentrum waar de verzoeker verblijft en welke sociaal assistent en advocaat hem bijstaan. Zeker voor een groep zoals holebi-verzoekers is dit essentieel. Het taboe en de gevoeligheid van hun asielmotief blijft ook na hun vlucht vaak nog een rol spelen (bijvoorbeeld door de aanwezigheid van landgenoten in het opvangcentrum). De mondelinge verklaringen zijn bovendien in de meeste gevallen de enige elementen om hun verzoek om internationale bescherming op te beoordelen. Dit alles maakt hen extra kwetsbaar. Een idee over hetgeen van belang is in een asielprocedure en over de gestelde vragen kan al een deel terughoudendheid en schroom wegnemen. Het geeft bovendien ook een beeld over het belang van het persoonlijk onderhoud en de inspanning dat dit zal vergen. Organisaties die gespecialiseerd zijn in deze bijstand zouden structureel gesteund moeten worden door de overheid.

Individuele bijstand bij de procedure moet een absolute prioriteit zijn in de inzet van middelen en personeel. Zowel op vlak van juridische bijstand, gespecialiseerde organisaties, als in het opvangnetwerk. Het is immers een wezenlijk onderdeel van een kwalitatieve bescherming van mensen op de vlucht voor vervolging.

uitgezonderd